

Romans
Pipa Ruumu-wardingki-patuku
Pipa ngula-jana Puurlurlu
pantirninjarla yilyajarra
Kirijini-patuku wiringkaku
kirringkaku Ruumurlaku
nyurru-wiyi

Nyarrpa-ka wangkami yimi nyampu Ruumu-wardingki-patuku?

Wati yirdi Puurlu, ngulajulpa nyinaja Kurdun-gurlu Wiri, ngulangunya nyampu pipa pantirninjarla yirrarnu nyurru-wiyi. Nyanungurlu pipa kujalpa pantirninjarla yirrarnu, ngulajulpa nyinaja kirringka yirdingka Karinjirla. Pipa-jana pantirninjarla yirrarnu yapaku Kirijini-patuku ngulalpalu nyinaja wiringka kirri-karirla yirdingka Ruumurla. Panu-karijilpalu nyinaja Juwu-patu ngulaju Yipuruyamu-kurlangu warlalja wungu-warnu. Panu-kariji, nyinajalpalu nguru-kari nguru-kari-wardingki, ngulaju Juwuwangu-patu.

Yangka kuja Jijaji palija, ngula-jangkarlaju ngakalku Puurluju Kirijini-jarrijalku. Ngula-jangkaju, Kaatulkurla wangkaja Puurlukuju yangka nyanungu-nyangukuju warrkikiji yungu-jana nganta yaninjarla wangkami Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli panuku-juku yapakuju ngurrara-kari ngurrara-karirlaku.

Kamparruju, Puurluju yaninjarla-jana wangkaja yapaku Juwu-patuku nyanungu-piyaku. Kala kujalpalurla panu nyanunguku purda-nyanja-wangu jurnta nyinaja, kujarlaju nyanunguju ngulaju yanu ngurrara-kari ngurrara-kari-kirralku kujalpalu yapa-patu Juwu-wangu-patu nyinaja, ngulakulku-jana yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrjuju.

Yinyarlaju kirringka Ruumurla, nyinajalpalu Kirijini panu-kari. Panu-kariji Juwu-patu, manu panu-kariji Juwu-wangu-patu. Puurluju ngurupa-nyayirni Ruumukuju milya-pinja-wangu manu nyanja-wangu-jangka. Kala nyanungurluju milya-pungulpa-jana yirdi panu yapa nyampurra Kirijini-watiji. Yangka-juku kapu-jana nyanunguju yantarlarni Ruumu-kurraju nyanjakuju nyanungu-patukuju, manu yaninjarnikingarntiji nyanungu-patukurrakungarntijilpa ngampurrpalku nyinajarni. Junga-juku, nyanungurlu pantirninjarla pipa nyampu yirrarnu yungu-nyanu wita-mipa yimi-ngarrirni yapa yinya-patu-kurra manu yungu-jana nyanungurlu yirri-puramirlangu nyarrparlu kuja kajana yapa jungarni-pajirni Kaaturlu.

Nyampurra pipangka, Puurlurlu kangalpa yirri-pura Kirijini-patuku yangka kujalparlipa yapa panu-juku wilji-wiyi nyinaja Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi, manu wurnturulparlipa nyinaja Kaatu-kujakuju.

Ngula-jangka kangalpa yirri-pura yangka kujalpa-ngalpa yimiri-juku Kaatu nyinaja yapaku panuku-juku nyarrpara-wanarlanguku.

Ngalya-karirilpalu rampal-manngu-nyangu Ruumu-wardingki-paturluju Juwu-paturluju ngulaju kujarlu, “Kajirlipa purami Mujuju-kurlangu kurwarri jungarnirli, ngula-warnuju kapu-ngalpa Kaaturluju jungarni-pajirni.” Lawa kujakuju! Kajirliparla wala nyinami Kaatu-mipaku, kujarla-mipanya kangalpa jungarni-pajirni yapaju. Ngula-jangka, pipa nyampurla kangalpa yirri-pura yangka kuja kangalpa jirrnganja nyinami Jijaji Kiraji, kujarlaju kalakarlipa warntarla yaninja-wangu nyinami manu kalakarlipa rdurru-yinjarla nyina jungarni-jiki.

Puurlurlu-jana yirri-puraja yangka yapa Juwu-wangu-patu manu Juwu-patu kalu kuja-mirnimirni nyinami jinta-juku. Nyanungurlu-jana yirri-puraja Kaaturlu kajana jungarni-pajirni Juwu-wangu-paturlangu yalumpurraju yangka kuja kajana nyanungu yimiri nyinami jurru-yijala Juwu-piya-patuku wala kuja kalurla nyinami nyanunguku. Ngula-jangkaju, Puurlurlu-jana yirri-puraja yangka Jijaji Kiraji kuja-ka nyinami ngaliparla kurturdurrurla kujarlaju yungurlipa nyinami jukarurru, ngulangkuju yungurliparlajinta pulka-pinyi Kaatuku kuja kangalpa jirrnganja warrki-jarrimi.

Ngulaju pipa nyampuju pantirninja-warnu karlipa ngarrirni ‘Pipa Ruumu-wardingki-patuku’.

¹ Ngajurna Puurlu Kurdungurlu Wiri. Kaaturluju milarninjarla ngajuju yajarnu.

Kujarlanya, Jijaji Kirajiki karnarla jalanguju marlaja warrki-jarri pirijina-piya Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini-patu-kurluju. Yunguju nyampuju warrki, ngula-jangkarlu yungurna-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju yapa-patuku.

² Nyurru-wiyi, jarukungarduyu-paturlu Kaatu-kurlangu-paturlu yirrarnulu pantirninjarla nyanungu-nyangurla Payipulurla Tarrukurla ngulaju kuja, “Kaatu kangalpa wangka ngaka nganta-ngalpa yilyamirni Yimi Ngurrju.”

³⁻⁴ Nyampu Yimi Ngurrju ngulaju Kaja-nyanu Kaatu-kurlangu-kurlu. Kujalpa Jijaji nyinaja nyampurla ngurungka, ngulajulpa nyinaja warlalja wungu-warnu Kingi Tapiti-kirlangu. Kuja Kaaturlu yakarra-manu Warlalja-Wiri Jijaji wankaru-karda palinja-warnu, kujarlunya-ngalpa Pirlirrupa nyanungu-nyangurlu milki-yirrarnu Jijaji Kirajiji pirrjirdi Kaja-nyanu Kaatu-kurlangu.

⁵ Jijajilpaju yimiri nyinaja ngajuluku jutukurra-nyayirni, ngulangkujuju milarnu. Ngula-jangkanya karnarla Kurdungurlu Wirilki warrki-jarrimi ngajuju nyanunguku-juku. Nyanungurlu ngajuluju milarnu, ngula-jangkanya yungulu jalangurlu panungku yapangku nguru warrukirdikirdirli purda-nyanyi yimi Jijaji-kirli, manu ngula-warnu yungulurla wala nyinami nyanunguku wilji-wangu.

⁶ Nyurrurla kuja kankulu nyinami kirringka wiringka Ruumurla, ngulaju kuja-piya-juku Kaatu-nyarra wangkaja nyurrurlakuju yungunkulurla nyinami Jijaji Kirajiki.

⁷ Junga-juku, ngajulurlu Puurlurlu karna-

nyarra yirrarninja-yani pantirninjarla pipa nyampu panuku-juku nyurrurlakuju. Kaatu kanyarra yulkami, manu nyanungurlu-nyarra milarnu yungunkulurla jalangu nyinami nyanunguku.

Ngaju karna-nyarrarla wangkami Wapirraaku manu Jijaji Kirajiki ngalipa-nyanguku Warlalja-Wiriki kujanya, "Payirni karnangkupala yungunpala-jana yimiri nyina Ruumu-wardingki-patuku yapaku. Kujarlaju yungungkulu marlaja nyinami rarralya ngurrju-nyayirni tarnnga-juku."

Puurlujulpa ngampurpa-nyayirni nyinaja Ruumu-kurraku yaninjakuju

⁸ Witarna-nyarra wangka nyurrurlakuju. Ngajuku kaju jirrnganja nyina Jijaji Kiraji. Kuja karna nyarrpara-wanarlangu yani, yapa kalu wangkami nyurrurla-kurlu kuja kankulurla karrikarri-wangu wala nyinami Kaatuku. Kujarlanya ngaju karna-nyarrarla yati-wangkami Kaatukuju.

⁹⁻¹⁰ Kaaturlu kaju milya-pinyi kuja karna wangkami junga. Nyanunguku karnarla warrki-jarrimi mata-karda kuja karna warru yani nyarrpara-wanarlangu yimi-ngarririnjaku yapaku Yimi Ngurrju Kaja-nyanu nyanungu-nyangu-kurlu. Yuwayi, kuja karnarla wangkami Kaatuku, ngulaju karna-nyarrarla warrarda wangkami nyurrurlakuju. Ngaju karna warrarda payirni yunguju walyparrarlu yilyamirra nyurrurla-kurra nyanjaku. Jalangu-kari mardarna-nyarra nyanja-yanirra.

11 Yuwayi, ngajulurluju yungurna-nyarra nyanyi-nyayirni! Kaatu-kurlangurlu Pirlirparluju pirrjirdi-manu, ngula-piya-yijala yungurna-nyarra yaninjarla pirrjirdi-mani nyurrurlalku yungunkulu pirrjirdi-jarri-yijala.

12 Panu karliparla wala nyinami Kaatuku. Kujarlaju, kajirna ngaka yanirra nyurrurla-nyangukurra, ngulaju yungurlipa-nyanu jarnkujarnku pirrjirdi-mani.

13 Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngaju yungurna-nyarra wangkami nyampuju nyurrurlaku: Nyurru-wiyi-jiki kapurna-nyarra nyanjantarlarra. Kala murnma-juku, kularna nyarrpa yantarlarra, nyiya-jangka mayi? Ngurrara-kari ngurrara-kari, Juwu-wangu-patujulu marlaja Kirijini-jarrija ngajuku. Manu junga, ngakarlangu kajirna Ruumu-kurra yanirra nyurrurla-kurra, ngaju karnajana ngampurrrpa nyinami yapa panu-karikiji yalumpurlakuju yungujulu marlaja Kirijini-jarri.

14-15 Kaatuju wangkaja yungurna-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju Jijaji-kirli pinangkalpaku manu pinangkalpa-wanguku manu pinarripatuku manu ngurrrpa-patuku. Kujarlanya yungurna ngampurrrpa-nyayirnirli yimi-ngarrirninjinirra nyurrurla-nyangu-kurraju Yimi Ngurrju-juku Jijaji Kiraji-kirliji kuja kankulu nyinami kirringka Ruumurla.

Yimi Ngurrju Jijaji-kirli pirrjirdi-nyayirni-kirli

16 Ngajuju wala-nyayirnirnarla yalumpukuju Yimi Ngurrjukuju Jijaji-kirliki! Yimi Ngurrju ngulaju karla marlaja nguna pirrjirdi-nyayirni

Kaatuku! Juwu-patu manu Juwu-wangu-paturlangu, kajilirla ngungkurr-nyina Yimi Ngurrjukuju, ngularraju kapu-jana Kaaturlu muurl-mardarni jintawarlayi-jiki. Kujarlaju, kajijili yapangku jiliwirri-mani, kapurna-jana warrarda yimi-ngarrirni-jiki ngajuju yapakuju.

¹⁷ Yimi Ngurrju, wangkami kangalpa panuku nyarrparlu Kaaturlu kajana jungarni-pajirni yapa. Yapa kuja kalurla nyinami wala nyanunguku, ngularra-mipa Kaaturlu kajana jungarni-pajirni. Yimi ngulaju jurrku ngulalpa ngunaja Payipulurla kuja-ka wangkami nyampu-piya:

“Kuja kajulu yapa wala nyinami ngajuku, ngulaju kapurna-jana jungarni-pajirni, ngulaju kapujulu jirrnganja nyina ngajuku.”*
Yuwayi, kujaju junga!

Yapa panulpalu paliyara majumaju-warnuju

¹⁸ Nguru-nyayirni-wangu-ngurlu kankarlarra nyanungu-nyangu-ngurlu, ngulaju Kaatu kangalpa milki-wangkami ngula kajana yapaku kulu-jarrimi-nyayirni kuja kalu majungka-jarrimi nyiyarningkijarrarla. Nyampurrarla nyiyarningkijarrarla kuja kalu majungka-jarrimi, ngulangkuju kalu-jana warla-pajirni yapa panu-kari milya-pinja-kujaku Junga Yimi Kaatu-kurlangu-kujaku.

¹⁹⁻²⁰ Nganangku kulalpa ngurungkarluju nyampurlarlu nyangkarla Kaatu jungangkuju. Ngulaju puta kalu manngu-nyanyi nyiya-piya nyanunguju. Kala kuja Kaaturlu ngurrju-manu nyiyarningkijarra ngurungka nyampurla,

* **1:17** Nyangka Habakkuk 2.4

ngula-warnuju jalangurlu yapangku kalu nyanyi nyiyarningkijarra ngula kuja ngurrju-manu nyanungurlu. Kujarlaju kyananu milki-yirrarni yapa-kurraju kuja-ka nyanungu tarnnga-juku nyinami pirrjirdi-nyayirni manu ngurrju-nyayirni. Panungku kalu nyanyi jintawarlayi nyampurra nyiyarningkijarra. Junga-juku kalu milya-pinyi nyarrpa-piya kuja-ka nyinami Kaatu. Kujarlaju kulanuanu nganangku-puka Kaatukuju ngurrapaju ngarrirni. Kujarlanya kajana Kaatuju kulu-jarrimi-nyayirni kuja kalu warrarda majungka-jarrimi nyiyarningkijarrarla.

²¹ Junga nyampuju! Yapangku yalumpurrarlu ngantalu milya-pungu Kaatu-kurlu, kala lawa-juku. Kulalurlajinta pulka-pungu, manu kulalurla nyanunguku yati-wangkaja nyiyarlanguku. Ngarili warrarda manngunyanu nyiyarningkijarra ngawungawu-mipa ngurrapa-jarrinjarla.

²² Manngu-nyanjarla ngantalu milya-pungu nyiyarningkijarra, kala jikarr-pajirninja wita-wangu manu jiliwirri nyanungurraju. Kulalu milya-pungu nyiyarlangu, lawa-juku.

²³ Kulalurla parntarrinjunu manu pulka-pungu-wiyi Kaatukuju kuja-ka nyinami yartarnarri wiri-jarlu-kurlu jukurrapa-patu-piyakari-wangu manu kuja-ka nyinami tarnnga-nyayirni. Lawa, tarruku nganta watiyangkalu ngurrju-maninjarla yapa-piya-manu. Kala yapa kula kalu nyina tarnnga-nyayirni. Manu nyanungurlulu-jana ngurrju-manu nyiyarningkijarra tarruku nganta jurlpu-piya

manu puluku-piya manu yumurru-wangu-patu-piya. Nyampurrakunyalu-jana parntarrinjunu manu pulka-pungu!

²⁴ Junga, kuja-warnuju Kaaturlu ngari-jana yampija yungulu yani jarrwara-kari nyanungu-nyangu-ngurlu. Wartardi-jarrijalu manngunyanjarla nyiyarningkijarrarla yungulu-nyanu maju-mantarla. Ngulaju kurnta-nyayirni.

²⁵ Kaatuku jintaku-juku yungulparliparla pulka-pungkarla tarnnga-nyayirnirli. Ngulajuku ngurrju! Yalumpurra yapa kulalu yanu junga Kaatu-kurlangurla, yanulu warntarla-kari nyanungu-patuju. Kulalu puraja nyanungu, manu kulalurla pulka-pungu. Ngarili-jana puraja nyanungurra-nyangu-mipa yangka kujalu ngurrju-manu rdakangku, manulu-jana pulka-pungu nyiyarningkijarraku kuja nyanungurlu Kaaturlu ngurrju-manu. Kula-ngantalurlajinta nyanungu-mipaku pulka-pungkarla, kala lawa.

²⁶ Junga, Kaaturlu-jana yampija yungulu yani warntarla nyanungu-kujakuju manu manngunyanyi yungulu ngularra majumaju nyiyarningkijarra nyanungurluju. Mardukujarlangulu yanu warntarla-kari. Ngampurpa-wangu kulalu ngunaja warlalja-kurlu nyanungurra-parnta-kurlu-puka, lawa. Ngarili manngunyanu yungulu nguna mardukuja-kariyinyanu-jarra.

²⁷ Manu wati ngularrarlangurlulu kuja-yijala warntarla-kari manngu-nyangu. Kulalu ngunaja warlalja-kurlu nyanungurra-parnta-kurlu. Ngarili janjanpa-jarrinjarla manngu-nyangu

jarrwaralku yungulu nguna wati-kari-nyanu-jarrarlangu. Kujarlujulu-nyanu jarnku ngawu-manu, manu ngularrarlujulu kurnta-nyayirniki ngurrju-manu. Wati ngularraju punku-nyayirni. Kujarlajulurla marlaja murrumurru-jarrija Kaatukuju.

²⁸ Yapa yalumpulu-nyanu rdirri-yungu wangkanjakuju, “Kula-ka marda nyinami Kaatu! Manngu-nyanja-wangurlipa nyinami nyanunguku!” Kujarlaju Kaaturluju-jana jungarni-maninja-wangurlu yampija, ngula-jangkarlu yungulu yangka warrarda manngu-nyanyi nyiyarningkijarra-kurlu ngawungawu-kurlu manu yungulu-nyanu nyampurrarluju majumaju-mani.

²⁹ Nyanungurrajulu majumaju-nyayirni. Kulalu Kaatu-kurlangu puraja. Nyanungurrajulu purlurlpa, manulu nyiya-kari nyiya-karirla majungka-jarrija. Mulu-nyangulu-nyanu nyiya-ngurlurlangu ngulalu-nyanu warlalja mardarnu yapangku panu-karirli. Pungulu-nyanu, kulu-jarrijalu-nyanu, yimirr-yungulu-nyanu, nyurunyuru-jarrijalu-nyanu, jarnku-jarralu-nyanu nginji-wangkaja.

³⁰ Jarnku-jarralu-nyanu nginji-wangkaja. Nyanungulurla nyurunyuru-jarrija Kaatukuju, kurrurru-karrijalu-nyanu. Tarnngangkulu manngu-nyangu yungulu nyiyarningkijarrarla maya-kari maya-kari majungka-jarrimiya. Kulalu-jana purda-nyangu warlalja nyanungurrakupalangu.

³¹ Nyiyarlangu ngurrju, kulalu nyanungurrarlu manngu-nyanjarla ngurrju-pajurnu.

Jarnku-jarrarlujukulu-nyanu jurinyki-yirrarnu janku-pinjarla. Kulalu-jana yimiri nyinaja panu-kariki, manulu-jana nyinaja mari-jarrinja-wangu.

³² Ngula-piya-yijala kalu yapaju nyinami jalanguju. Milya-pinyi kalu kuja-ka nyarrpa Kaatu-kurlangu kuruwarri wangkami nyampurra-kurlu nyiyarningkijarra-kurlu punku-kurlu, ngulaju Kaaturlu kapu-jana pinyi yapa nganarlangu kuja-ka ngulararla nyiyarlangurla majungka-jarrimi. Kala nyanungu-patu-puka kalu warrarda yani warntarla-kari. Kajili-jana yapa ngalya-kari nyanyi nyanungurra-piya-yijala majungka-jarrinja-kurra, ngulaju kalu-jana ngurrju-pajirni.

2

Kaaturlu kajana yapa miimii-nyanyi jungarnirli-jiki

¹ Nyurrurlajunkulu yalumpurra-piya yangka kuja kalu warrarda majungka-jarrimi. Nyiyaku kankulu-nyanu jarnkujarnku jirdipirr-ngarrirni nyurrurlarluju? Nyarrpaku kankulu-nyanu punku-pajirni ngurrjungku nganta? Panu-juku kankulu majungka-jarrimi, kujarlaju nyiyaku kankulu-nyanu ngurrju-pajirni? Kuja kankulu-jana yapa ngalya-kari jirdipirr-ngarrirni, kujarlu-yijala kankulu-nyanu nyurrurlarlangurlu jirdipirr-ngarrirni.

² Ngaliparlu karlipa jintawarlayirli-jiki milya-pinyi Kaatu kuja kajana yapa miimii-nyanyi jun-garnirli yangka yaliji yapa kuja kalu majungka-jarrimi.

³ Nyiyakulku kankulu-jana yalirra yapa nyurrurlarluju jirdipirr-ngarrirni? Marda kankulu kujaju rampal-manngu-nyanyi nyurrurlarlu, kajikankulu kuja wangka, “Kajilpa-ngalpa Kaaturlu nyangkarla majungka-jarrinja-kurra, ngulaju kajika-ngalpa jungarni-pajirni kutu murrumurru-maninja-wangurlu.” Kujanya marda kankulu wangka. Kujaju jungarni-wangu!

⁴ Nyarrpaku-nyarra Kaatuju warrarda nyina ngampangampaju? Ngulaju yungunkulurla nyurrurla kulpari yani nyanungukuju. Kala lawa-juku, wurra-maninjarla kankulurla jurnta nyina purda-nyanja-wangu-juku. Kujaju kula kankulu nyurrurlarluju mann-gu-nyanyi yimiri-kirraju nyinanja-kurraju Kaatuju. Nyanunguju kanyarra pardarni ngampurpa manu ngampangampa-juku nyurrurlakuju murrumurru-maninja-wangu-juku yungunkulurla kulpari yani, ngulakunya kanyarra pardarni nyanunguju.

⁵ Kala nyurrurlajunkulu jurru marntarla manu wilji-nyayirni. Kula kankulurla nyanungukuju pina-kangkuly-wanti. Ngakaju Parrangka Miimii-nyanja-kurlangurla, Kaatuju ngulaju kapu-jana kulu-jarri-nyayirni yapakuju. Manu nyurrurlarlangu kapu-nyarra murrumurru-mani ngulaju karrikarri-wangurlu-juku. Kajili yapa panu-karirli kuja-kurra nyanyi, ngula-

warnunya kapulu milya-pinyi Kaatuju kuja kajana jungarnirli yapa miimii-nyanyi.

⁶ Yapa kuja kalu ngurrju-juku nyina, ngulakuju kapu-jana Kaatuju nyina ngurrju-juku. Kala yapa kuja kalu majungka-jarrimi, kujarlaju kapu-jana Kaaturluju murrumurru-mani.*

⁷ Panu-karirli yapangku kalu warrarda manngu-nyanyi yangkaju Parra Miimii-nyanjakurlangu, ngulangakuju kapu-jana jungarnipajirni Kaaturluju manu ngurrju-pajirni yapaju yangkaju panu-kari. Kujarlaju kalu ngurrju-juku nyina. Nyampurranya kapu-jana Kaaturluju jungarnipajirninjarla mardarni yungulurla jirrnganja nyina wankaru tarnnga-juku.

⁸ Kala yangka ngalya-kari yapa ngulangkuju kalu-nyanu manngu-nyanyi nyanungu-miparlu. Kuja kalu yampimi Kaatu-kurlangu kuruarri manu kalu punku-mipa manngu-nyanyi, kujarlaju kapu-jana Kaatuju kulu-jarri-nyayirni yangkangkaju Parrangka Miimii-nyanjakurlangurlaju.

⁹⁻¹¹ Ngulaju kula Juwu-mipaku manu Juwu-wangu-mipaku, lawa. Kaaturlu kajana jintawarlayi-jiki miimii-nyanyi jungarnirli-jiki Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu. Kujarlaju, ngana-puka kaji majungka-jarrimi, Kaaturluju kapu-jana murrumurru-mani-nyayirni jintawarlayi-juku. Kala ngana-puka kuja karla nyina jungarni-nyayirni Kaatuku Juwu marda, marda Juwu-wangu, ngulakuju kapu-janarla Kaaturlu ngurrju-pajirninjarla

* **2:6** Nyangka Psalm 62.12, Proverbs 24.12

pulka-pinyi. Kapulu kujarlaju yapaju ngurrju nyinami rarralya.

¹² Yangka-paturlu Juwu-wangu-paturlu kula kalu milya-pinyi kuruwarriji Mujuju-kurlanguju. Kala kuja kalu ngurrrpa-juku milya-pinja-wangu kuruwarriki Mujuju-kurlanguku nyina manu kalu majungka-jarrimi, ngulaju kapulu palimi-juku. Kala yangka Juwu-patu, ngulangkuju kalu milya-pinyi kuruwarriji Mujuju-kurlanguju. Kajili nyanungu-paturlangu majungka-jarrimi, ngulaju kapu-jana miimii-nyanyi Kaaturluju Mujuju-kurlangurlaju kuruwarriklaju. Ngu-laju kapu-jana murrumurru-mani nyanungur-rarlangu.

¹³ Nganangku-puka yapangku kuja-ka Mujuju-kurlanguju kuruwarri jamulu purda-nyanyi puranja-wangurlu, ngulaju Kaaturluju kula-ka jungarni-pajirni, lawa. Nganangku-puka kuja-ka yapangku purami jungarnirli kuruwarri Mujuju-kurlanguju, ngula-mipanya-ka Kaaturluju jungarni-pajirni.

¹⁴ Kula kalu Juwu-wangu-paturluju mardarni Mujuju-kurlangu kuruwarri, lawa. Kuja kalu marda ngari kutu nyinami jungarni, marda kuruwarri-kari-kirli kaninjarni-kirli.

¹⁵ Kuja karna-jana ngaju nyanyi Juwu-wangu-patu jungarni nyinanja-kurra, kujarlanya karna-jana milya-pinyi marda kuja kalu mardarni kuruwarri-kari kaninjarni. Ngulanya kajana marda wangkami kaninjarni marda jungarnikiji manu marda punkuku yampinjakuju.

¹⁶ Nyampunya jurrku-juku karna-jana Yimi Ngurrju warru yimi-ngarrirni yapa panu-

kariki. Yangkangka Parrangka Miimii-nyanja-kurlangurla, Kaatuju kapurla wangkami Jijaji Kirajikiji yungu-jana yapaju miimii-nyanyi kaninjarni yajiki nginyinginyirlaju kuja kalu nyarrpa yapangku manngu-nyanyi marda ngurrju manu maju.

Juwu-patu-kurlu manu kuruwarri nyanungu-nyangu-kurlu

¹⁷ Ngaju Puurlu yungurna-nyarra wangka yimi nyurrurlaku. Nyurrurlarluju kankulu-nyanu ngarrirni Juwu. Nyurrurlaju kankulu wangkami kuja kankulurla nganta wala nyinami Mujuju-kurlanguku kuruwarriki. Manu kankulu-jana warrarda wangkami yapa ngalya-karikiji kuja kankulu nganta jungarnirli nganta purami Kaatu.

¹⁸ Nyurrurlarluju kankulu nganta milyapinyi nyarrpa kuja kanyarra Kaatu wangkami jungarniki nganta nyinanjaku. Kala nganta kuja kankulu pina nganta nyina Mujuju-kurlanguku kuruwarrikiji puranjakuju, ngulaju nganta kankulu jungarnirli pura. Kala kula karnanyarrarla ngungkurr-nyina, lawa!

¹⁹ Kuja kankulu nganta manngu-nyanyi nganta yungunkulu-jana yapa ngalya-kariki kanyi Kaaturraju nganta yangka-piya kuja-ka jinta-kari yapa pampa jirri-kanyi jinta-karirliji. Manu kuja kankulu nganta manngu-nyanyi nyurrurlarlu yapa nganta kuja kankulu nyina jarra-piya manu yungunkulu-jana ngulangku nganta milkiyirrarni Kaatu yapa ngalya-karikilki nganta pampa-piyaku.

20 Kuja kankulurla yangkaku kuruwarriki Mujuju-kurlanguku ngungkurr-nyina nyurrurla, nyurrurlarluju kankulu manngu-nyanyi yangkaju kuruwarri kuja kanyarra nganta nyiyarningkijarraku pinarri-mani Kaatu-kurlanguku jungakuju. Kujarlaju kankulu-jana pinangu nganta pinarri-mani kuruwarriji jiliwirri-watiki manu kurdukurduku.

21 Yangka kuja kankulu-jana pinarri-mani kuruwarri Mujuju-kurlangu yapaku, ngulaju ngula-juku. Kala ngulakungarntiji, nyurrurlarlu-wiyi yungulpankulu-nyanu pinarri-mantarla! Pinarri-mani kankulu-jana puru-kujaku. Ngulaju kujaju ngurrju! Kala nyurrurlarlangurlu kankulu wijingki-yijala maninjarla kanyi nyiyarlangu marda.

22 Pinarri-mani kankulu-jana karntakarnta manu wati-patu kalykuru-jarrinja-kujaku manu warru parnkanja-kujaku. Ngulaju kujaju ngurrju! Kala parnkami-yijala kankulu warru nyurrurlarlanguju. Manu nyurrurla nganta kula kankulurla jurnta nyina puranja-wangu juju-kari-jangkakuju nganta Kaatu-kurlangu-wangu-jangkakuju. Ngulaju kujaju ngurrju! Kala warrarda kankulu kanyi wijingki nyiyaju marda juju-kari-kirlangu-jangkaju.

23 Nyurrurlarluju mayi kankulu warrarda manngu-nyanyi nganta yangkaju kuruwarri Mujuju-kurlangu, ngulaju jungangu marda kankulu pura? Lawa kujaju! Ngulaju kankulu purda-nyanja-wangurlu yampimi-yijala. Kuja-karrarluju kankulu manyu-pinyi Kaatulku.

24 Nyampunya yangka-juku jurrku-juku yimiji

Payipulu-jangkaju. Kujanya-ka wangka ngulaju: “Kula kankulu nyurrurlarlu Juwu-paturlu-wiyi jungarnirli pura kuruwarriji Mujuju-kurlanguju. Kujarlaju Juwu-wangu-paturlu kalu nyanjarla manyu-pinyilki Yirdi-nyayirni-wangu Kaatuju.”*

²⁵ Nyurrurla Juwu-patu wati-patu, yangka kirda-nyanurlu manu ngati-nyanurlulu-nyarra ngarrka-kujurnu Juwu-kardalku. Ngulaju ngulajuku. Kala kajinkili yijardu-wangurlu purami yangka kuruwarri Mujuju-kurlangu, ngulaju kankulu nyinami Juwu-wangu-piya-yijala.

²⁶ Kajili yangkanku Juwu-wangu-paturlu yijardurlu pura kuruwarri Mujuju-kurlangu, ngulaju kapu-jana Kaaturluju manngu-nyanyi Juwu-piya-juku ngarrka-kijirninja-warnuju.

²⁷ Nyurrurlarlu yangka Juwu-paturlu kankulu mardarni Mujuju-kurlangu kuruwarri pipangka, manunkulu jintawarlayi-juku kanpa nyina ngarrka-kijirninja-warnuju. Kala ngulaju kula kankulu yijardurlu purami kuruwarri Mujuju-kurlanguju. Kujarlaju yangka-watirliji Juwu-wangu-paturluju kapulu-nyarra punku-pajirni nyurrurlaju.

²⁸ Nganarla warlalajaju Juwu-nyayirni-wanguju Kaatukuju? Nyurrurla wati-patuju, jintawarlayi-juku kankulu nyina ngarrka-kijirninja-warnulku. Puta kankulu purami jungarnirli-jala Mujuju-kurlangu kuruwarriji. Ngulangka purlaparla kankulu-nyanu ngarrka-kijirni Juwu-kardalku. Kula kankulurla kuja-

* **2:24** Nyangka Isaiah 52.5, Ezekiel 36.22

miparla Kaatukuju warlalajaju nyina Juwu-nyayirni-wanguju, lawa.

²⁹ Kuja kajana nyanungurlu Kaaturlu jungarni-pajirninjarla pina-kanyirni yapa nyanungu-nyangu-kurralku, ngulaju kula Mujuju-kurlangu-kurlurlu kuruwarri-kirlirli, lawa. Jungarni-pajirni kajana Pirlirra nyanungu-nyangu-kurlurlu Kaaturluju. Pirlirra Kaatu-kurlangurlu kajana kurturdurrurlaju kuruwarriji yirrarni. Ngula-kurlunya kalu ngampurrparluju purda-nyanyi Kaatu wilji-wangurlu. Ngula-jangkanyalurla Juwu-nyayirni-wangu yapaju nyanungukulku. Yapangku marda kalu-jana maju-pajirni nganta, ngulaju ngulajuku. Kaaturlu kajana ngurrju-pajirni Juwu-nyayirni-wangu yapaju.

3

¹ Nyarrpa kankulu nyurrurlarluju mangu-nyanyi? Ngurrju mayi Juwu nyinanjakuju? Ngurrju mayi kajilpankulu-nyanu ngarrka-kijikarla Juwu-kardalkuju?

² Ngurrju-jala kujaku nyinanjaku! Nyarrpaku-yijala kujaju ngurrjuju? Juwu-patuku-wiyi-jana Kaatuju wangkaja kamparruju, manu-jana yirri-puraja nyanungu-kurluju.

³ Panu-karaji Juwu-patu, ngula-warnujulurla rdurrjurnu kapuru nyinanjakulku Kaatukuju. Kujaju ngula-juku. Tarnnga-jukurliparla wala-juku nyinami Kaatukuju. Warrarda kangalpa junga wangkami ngalipaku.

⁴ Nyampurla ngurungka, warrarda kalu wangka yijardu-wangu yapaju. Kaatu-mipa

kangalpa warrarda jungaju wangka ngalipakuju. Nyampuju jaru jurruku-juku Payipulurla ngula-ka wangka: “Wapirra Kaatu, yapangkuju kangkulu jungarni-wangu-pajirni nyuntuju. Nyuntu kuja kanpa-jana miimii-nyanyi, ngulaju kanpa-jana jungarnirli miimii-nyanyi.”*

⁵ Junga ngulaju jaru Payipulurlaju. Marda kankulu nyurrurlarlaju rampal-manngu-nyanyi manu marda kankulu kuja wangka, “Kajilpalu-ngalpa yapa ngalya-karirli nyangkarla majungka-jarrinja-kurra, kuja-warnurlaju kajikalu milya-pinyi junga-ka nyina Kaatuju ngalipa-piya-wangu. Kujarlaju, nyarrparla kangalpa ngalipakuju kulu-jarrimi Kaatuju majungka-jarrinjarlakuju?”

⁶ Kujaju warntarla manngu-nyanjakuju! Kujaju nyiyaku kankulu manngu-nyanyi warungkarluju? Kaaturlu kajilpa-ngalpa yampiyarla murrumurru-maninja-wangurlu, ngulaju nyarrparlulku kulalpa-jana yapaju miimii-nyangkarlalku jungarnirliji.

⁷ Marda kankulu panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi kujarlangurlu, manu marda kankulu kuja wangka, “Kajilpalu-ngalpa yapa ngalya-karirli yijardu-wangu wangkanja-kurra purda-nyangkarla, kujarlaju kajikalu manngu-nyanyi Kaatuju kuja-ka warrarda wangka junga ngalipa-piya-wangu. Ngula-jangkarluju kajikalurla pulka-pinyilki nyanungukuju. Nyarrpakulku kangalpa Kaaturlu punku-pajirni-juku ngalipaju?”

* 3:4 Nyangka Psalm 51.4

8 Nyarrpakulku kankulu warrarda manngunyaanyi nyurrurlarluju kujarluju warntarlarluju? Nyarrpaku kankulu kujaju warrarda wangkami, “Tarnnga-jukurlipa warrarda majungka-jarrimi yungulu-ngalpa yapa ngalya-karirli nyanyi manu yungulurla nyanungurlulku pulka-pinyi Kaatukuju!” Kujanya kajulu nginjawangka yapa-patu-kariji kujarna-jana nganta ngajulu Puurluju wangkaja yapakuju majungka-jarrinjarlakuju. Kula kujaju junga! Ngulapanuju kapu-jana Kaaturluju murrumurru-mani.

Ngana kula-ka yapaju jungarniji nyina Kaatukurlangurlaju kuruwarrirlaju

9 Nyarrparlulkurlipa manngu-nyanyi? Ngali-paju Juwu-patuju, ngurrju-nyayirni mayirlipa yangka Juwu-wangu-piya-wangu? Lawa! Yangkarna-nyarra nyurru wangkaja ngalipa Juwu-patu yapa manu yali-patu Juwu-wangu-patu, ngulaju karlipa jurrku-juku jintajuku nyinami jintawarlayi-jiki. Nganangku-puka kulalpa-nyanu nyarrparlulku warla-pajikarla punku-jarrinja-kujakuju.

10 Nyarrparlurna nyampuju milya-pinyi jungaju? Ngulaju yangka-juku jurrku yimi Payipulurla-juku kuja-ka wangka:

“Kula-ka jintarlangu nyinami jungarniji Kaatukurlangurlaju kuruwarrirlaju, lawa.

11 Nganangku kula-ka milya-pinyi, manu nganangku kula karla warru nyanyi Kaatukuju.

- 12 Yapajulurla jintawarlayi kuja-purda-kari jurnta yanu Kaatukuju. Kulalpa ngurrju nyinakarla, lawa! Kula-ka jintarlangu yapaju jungarniji nyinami, lawa!”*
- 13 Jinta-kariji-ka wita yimiji wangka yangka-juku jurrku-juku Payipulurlaju kuja-ka wangka: “Yapaju kalu waninjaju maju nyinami linjarrpa wita-wangu ngulaju milyipiya yangka kuja karla yapaku karrimi yirrarninjakulku nyurnukuju! Manu jalannya yapa-kurlanguju ngulaju linjarrpa wita-wangu-yijala kuja kalu-jana ngula-kurlurluju jalannya-kurlurluju yijardu-wangurlu yimirr-yinyi yapa-patukariji! Manu yimi nyanungu-nyangu-jangka lirra-jangka ngulaju linjarrpa wita-wangu-yijala kula-nganta warnapiya-kurlangu mawiya-kurlu!”*
- 14 “Nyampurrarlu yapa-paturlu kalu-jana yurungku-ngarrirni yapa ngalya-kariji, manu kalu-jana nginji-wangka.”*
- 15 “Nyampujulu kulu-parnta-nyayirni yapa pinjapanu!
- 16 Ngulaju kuja kalu nyarrpara-wana-puka yani, ngulangkuju kalu nyiyarningkijarra muku pirri-kijirni manu kalu-jana yapa ngalya-kari warru murrumurru-mani!
- 17 Kula kalu-nyanu milya-pinyi nyarrpakuju nyinanjakuju pululukuju!”*

* **3:12** Nyangka Psalm 14.1-3, Ecclesiastes 7.20 * **3:13** Nyangka Psalm 5.9, Psalm 140.3 * **3:14** Nyangka Psalm 10.7 * **3:17** Nyangka Isaiah 59.7-8

18 “Nyampurraju yapa kula kalurla Kaaturlangukuju lani-jarri, lawa!”*

19-20 Kujanya karlipa milya-pinyi ngaliparluju Mujuju-kurlangu kuruwarriji. Nyanungurlunya-jana yungu Juwu-patukuju yungulu pinarri-jarrinjarla nyinami jungarni manu yungulu purami jungarnirli nyampu kuruwarri. Kujarlaju kulalpa-nyanu nganangku-puka ngurrapajikarla nyampukuju kuruwarriki. Manu kaji nganangku-puka nyampu kuruwarri jungarnirli nganta purami, ngulaju ngula-juku. Kala kujawarnu kulalpa Kaaturluju jungarni-pajikarla, lawa. Kuruwarri Mujuju-kurlanguju, ngari kajana milki-wangkami kuja kalu majungkajarrimi. Ngulakunya ngari kajana milki-wangkami. Kujarlanya, Kaaturlu kajana miimii-nyanyi nyampurlaju kuruwarrirlaju yapaju, manu kajana wangkami kuja kalu kuruwarri muku yampimi puranja-wangurlu.

Kaaturluju kanyanu pina-kanyi yapaju nyanungu-kurralku

21-22 Jalangurlu kuruwarrirli Mujuju-kurlangurlu manu jarukungarduyu-paturlu, yimi-ngarrirni kangalpa nyarrparlu kuja kangalpa Kaaturluju jungarni-pajirni. Ngulaju kula Mujuju-kurlangu kuruwarrirla puranjawarnurlaju, lawa. Jalangurlu, Yimingki Ngurrjungku Jijaji Kiraji-kirlirli, yimi-ngarrirni kangalpa warrajarlu Kaatuju yangka kuja kanyanu yapaju pina-kanyirni nyanungu-kurralku. Kaatuju yimiri kajana nyina ngulaju

* 3:18 Nyangka Psalm 36.1

Juwu-wangu-paturlanguku, ngulaju kula Juwu-patu-mipaku. Ngana-puka kuja karla wala nyina Jijaji Kirajiki, kujarlanya kyananu Kaaturluju pina-kanyirni yapaju.

²³ Panu-juku jintawarlayi-jiki yapaju karliparla wilji-jiki jurnta nyinami Kaatukuju kuja-purda-kari. Kula karlipa jintarlangu yartarnarri wiri-jarlu-kurlu nyina Kaatu-piyaju, lawa.

²⁴ Kala Kaatuju ngulaju yimiri-nyayirni kangalpa nyanunguju nyinami. Kujalparlipa wilji-juku nyinaja ngalipaju, ngulakuju-ngalpa yungu warntarri-nyayirni-wangu kuja-purda-karikiji. Nyanungurlu-ngalpa ngari kutu yungu warntarri-nyayirni-wanguju. Kuja Jijajilki palija watiya warntawarntarla, ngula-warnurluju-ngalpa jungarni-pajirninjarla yimirirli-jiki pina-kangurnu nyanungu-kurralku. Kangu-ngalpa yirdiyi-ngirli nyurru-warnu-ngurluju yangka-ngurluju kujalparlipa wilji-jiki kuja-purda-kari ngula-wana yanurra pirijina-piya. Ngula-ngurluju, yirrarnu-ngalpa jingijingi jalangu-warnurlalku yirdiyirlaju, ngulangkaju yungurliparla nyinami jungarnilki.

²⁵ Junga kujaju. Kaaturluju yilyajarni Jijaji kuja-ngalpa palija ngalipakuju. Kuja nyanungu-nyangu yalyu karlija Kaatuku yawuru-maninjaku, ngula-jangkanya yungurliparla wala nyinami nyanunguku. Kujarlaju kula kangalpa kululku nyina Kaatuju. Kaaturlu-ngalpa yilyajarni Jijaji yungurlipa milya-pinyi Kaatu kuja kangalpa warrarda miimii-nyanyi jungarni-nyayirnilri. Kaatujulpa-jana warrarda nyinaja ngurrju-juku manu jungarni-

juku yapakuju kujalpalu yangka yapa kuja-purda-kari majungka-jarrija, ngulakujulpa-jana nganyunganyu-wangu-juku manu murrumurrumaninja-wangu nyinaja.

²⁶ Kaaturluju yilyajarni Jijaji nyampu-kurra nguru-kurra yungurlipa milya-pinyi jalangurlu kuja kajana nyanungurlu yapa jungarnirli miimii-nyanyi. Kajilirla wala nyinami Jijajiki, ngulangka kajana Kaaturluju jungarni-pajirnilki yapaju. Kuja-warnuju karlipa milya-pinyi Kaatuju ngulaju jungarni-nyayirni manu yijardu-nyayirni.

²⁷ Yuwa! Marda kankulu panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi kujarlu nganta yungurlipa-nyanurla pulka-pinyi jungarnirli nganta? Lawa kujakuju! Manu marda kankulu panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi kujarlu nganta yungurlipa-nyanu pulka-pinyi nganta kuja karlipa nganta purami kuruwarri Mujuju-kurlangu jungarnirli nganta? Lawa kujakuju! Kuja karliparla Jijajiki wala nyinami, kujarlaju pulka-pinja-wangurlipa nyinami.

²⁸ Ngaliparlaju karlipa milya-pinyi kuja karliparla wala nyinami Jijajiki, kujarlanya kangalpa Kaaturluju jungarni-pajirnilki, ngulaju kula Mujuju-kurlangu kuruwarrirla puranja-warnurla, lawa.

²⁹⁻³⁰ Nyurrurlarlaju marda kankulu rampal-manngu-nyanyi Kaatuju nganta-jana mayi Juwumipaku? Ngulaju kula kujaju junga! Kaatuju jinta-juku. Kujarlaju Kaatuju kajana nyina Juwu-wangu-paturlanguku. Kuja kalurla Juwupatu wala nyina, Kaaturlu kajana jungarni-

pajirnilki. Kala kuja kalurla Juwu-wangu-paturlangu wala-yijala nyina, jurruku-yijala ka-jana jungarni-pajirni.

³¹ Marda kankulu panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi, manu kankulu wangkami, “Kuja karliparla wala nyinami Kaatuku, ngulaju karlipa yampimi kuruwarrri Mujuju-kurlangu.” Murnma-wiyirna-nyarra wangka, kujaju kula junga! Kuja karliparla wala nyinami Kaatuku yijardu-nyayirni, kujarlunya karlipa purami Mujuju-kurlangu kuruwarrriji yijardurlu-juku.

4

*Yungurliparla nyinami wala Kaatukuju
Yipuruyamu-piya ngalipaju*

¹ Ngarirna-nyarra wangkami-wiyi Yipuruyamukuju kuja kangalpa yangka nyanunguju warringiyi-nyanu-juku nyina ngalipakuju Juwu-patukuju.

²⁻³ Marda kankulu nyurrurlarlu rampal-manngu-nyanyi kuja yangka Yipuruyamu nganta jungarni-pajurnu Kaaturlu ngulaju ngurrju-panu Mujuju-kurlangu kuruwarrirla puranja-warnurla? Junga-wangu kujaju. Kaji ngurrju nyinakarla Yipuruyamuju, kujarlaju kapu-nyanu ngurrju pajikarla. Lawa kujaju! Nyampunya-ka Payipulurlaju wangka Yipuruyamu-kurluju:

“Yipuruyamuju, Kaatukujulparla wala nyinaja nyanunguju. Kujarlanya Kaaturluju jungarni-pajurnu.”*

* **4:2-3** Nyangka Genesis 15.6

Kujarlanya, kujarla wangkaja Kaatuku, ngulaju kula-nyanu Yipuruyamurluju ngurrju-pajurnu ngurrjungkuju nganta.

⁴ Ngarirna-nyarra wita-wiyi yimi-ngarrirni nyampu-kurlu wati-kirli kuja karla warrki-jarrimi wati-kariki nyanungu-nyanguku wiriki. Kuja karla yaliki watiki nyampu wati-yijala warrki-jarri, ngulangkuju karla nyampukuju watiki talaju yinyi warrki-wanawana-mipa. Yali tala, ngulaju kula karla yinyi warntarri, lawa. Ngulajurla tala yaliki warrkiniki-juku ngulaku kuja karla warrki-jarri talakuju. Kajirra yalirli wiringki watingki wati-kariki war-kiniki jurnta mardarni tala, kujarlaju kajika warrkinirliji jinyijinyi-mani nyanunguku yungulparla yungkarla talaju.

⁵ Kaatu kula-ka wati wiri-piya nyinami, lawa. Yimiri-nyayirni-ka nyinami nyanunguju. Ngaliparlu kulalparlipa kuja-piyarlu Kaatu jinyijinyi-mantarla ngalipaku jungarni-pajirninjaku, lawa. Nyanungu-miparlu kajika-ngalpa kutu jungarni-pajirni punku-jarrinja-warnuju manu wilji-warnuju. Ngulakungarntiji kamparru-wiyiji kajirliparla wala-wiyi nyinami nyanunguku.

⁶ Nyarrparlurna milya-pinyi nyampuju jungaju? Ngulaju kuja. Nyurru-wiyi kuja yirrarnu Payipulurla Kingi Tapitirli, ngulaju yirrarnu yimi yapa-kurluju yangka kuja-ka Kaaturlu jungarni-pajirni punku-jarrinja-warnuju manu wilji-warnuju. Nyampunya Tapitirliji yirrarnu:

⁷ “Kuja kajana Kaatuju yawuru-jarrimi yapaku majungka-jarrinja-warnuku, ngula-

jangkaju yapaju kalurla wardinyi-jarri-nyayirni marlaja!

⁸ Kuja kalu yapa majungka-jarrimi, Kaaturluju kajana nyanyi kuja-kurraju, ngulaju kulan-ganta-ka pukungkalku pantipantirninjarla yirrarninja-yani kuja kalu majungka-jarrimi. Ngula-jangkaju, kuja kajana yangka yapa jungarni-pajirnilki yangkaju majungka-jarrinja-warnu, ngulakuju kajana mirrirninjarla wajawaja-jarrimilki Kaatuju warrarda mangun-nyanja-wangulku. Ngula-jangkaju, yapaju kalurla wardinyi-jarri-nyayirni marlaja!”*
Kujanya Tapitirliji yirrarnu.

⁹ Ngarirna-nyarra witalku-wiyi payirni yangkaku yapaku kuja kalu wardinyilki nyina yangkangka Tapiti-kirlangurla yimingkaju. Ngulaju mayi kalu wardinyiji Juwu-patumipa nyinami? Kala yangka Juwu-wangupatu, kuja-piya-yijala mayi kalu wardinyiyijala nyinami? Nyarrpa-ka wangka nyampuju Payipulurlaju? Wangka kangalpa Yipuruyamukurluju kujalpa nyinaja kamparru-wiyi ngarrkajirninja-wangu-wiyi Juwu-jarrinja-wangu-wiyi. Ngulajulparla wala nyinaja Kaatuku, kujarlanya Kaaturluju jungarni-pajurnu Juwu-wangu-wiyijuku.

¹⁰ Nyangurla nyampuju Yipuruyamu Kaaturluju jungarni-pajurnu? Juwu-wangujuku mayi ngarrkajirninja-wangu-wiyi-jiki? Ngaka marda Juwu-jarrinja-warnulku mayi jungarni-pajurnu ngarrkajirninja-warnulku?

* **4:8** Nyangka Psalm 32.1-2

Lawa. Ngulaju karlipa milya-pinyi kamparru-wiyi-jiki Kaaturluju jungarni-pajurnu ngulaju Juwu-wangu-wiyi-jiki ngarrka-kijirninja-wangu-juku.

¹¹ Yangka kuja Kaaturlu jungarni-pajurnu Yipuruyamu ngarrka-kijirninja-wangu-wiyi Juwu-wangu-wiyi, ngula-jangkaju wangkajalkurla Yipuruyamukuju Kaatuju yungu jinta-karirli ngarrka-kijirni Juwu-kardalku. Junga-juku, Yipuruyamuju ngarrka-kujurnu jinta-karirlilki, ngula-jangkaju yungulu yapangukuju milya-pinyilki Yipuruyamuju kujalparla wala-nyayirni nyinaja Kaatukuju jungarni-pajirninja-warnuju. Kujarlaju jalangurlanguju Kaatu-kurlangurla warlaljarla wungu-warnurla, junga-nyayirni kangalpa nyinami Yipuruyamuju warringiyi-nyanu-juku ngalipakuju yangkakuju kuja karliparla Kaatukuju wala-nyayirni nyinami jungarni-pajirninja-warnuju. Ngula-piya-yijala, Yipuruyamuju kajana nyinami warringiyi-nyanu-juku Juwu-wangu-paturlangukuju.

¹² Juwu-paturluju jalanguju, jungangu kalu manngu-nyanyi Yipuruyamuju ngulaju-jana warringiyi-nyanu-juku. Ngulangkuju Juwu-watirli, ngarrki-kijirni-juku kalu-nyanu. Kala kula kajana kujarlaju wala-wanguju jungarni-pajirni Kaaturluju, lawa. Kala kajilirla wala-nyayirni nyinami Juwu-patu Yipuruyamu-piya, ngulakunya-jana yijarduju warringiyi-nyanuju Kaatu-kurlangurlaju wungu-warnurlaju warlaljarlaju.

Kaaturlu-ngalpa jangku-pungu nguru ngali-paku ngana yangka kuja karla wala nyinami

¹³ Kaatuju-jana wangkaja Yipuruyamuku manu kurdukurdu nyanungu-nyanguku yungu-jana yinyi nyiyarningkijarra ngurujarraranypa nyanungurraku. Ngulaju kularla jangku-pungu yangka kujalpa nganta kuruarri nyanungu-nyangu puraja jungarnirli, lawa. Yungurla nguruju kujalparla Yipuruyamuju wala-nyayirni nyinaja Kaatukuju jungarni-pajirninja-warnuju. Ngula-mipa-jangkakunyarla jangku-pungu.

¹⁴ Jalanguju kula kajana Kaaturluju jangku-pinyi nguruju yapakuju yangka kuja kalu nganta kuruarri nyanungu-nyangu purami jungarnirli nganta, lawa. Kajilpa-jana Kaaturlu jangku-pungkarla nguruju yangka-patuku wala nyinanja-wangu-patukuju, ngulaju ngari marda kajikarliparla walaju jamulu nyina. Kula yijardu kujaju. Ngari kajana jangku-pinyi Kaaturluju yapaku yangka kuja kalurla wala nyina.

¹⁵ Kaji nganangku-puka yampimi Mujuju-kurlangu kuruarri puranja-wangurlu, ngulakuju karla Kaatuju kulu-jarrimi-nyayirni. Kala kajilparla Mujuju-kurlangu kuruarriji jurnta lawa-jarriyarla, ngulaju kulalpa nyarrparlu yampiyarla kuruarriji, lawa. Ngulaju ngula-juku. Kajirla yapa wala-juku nyina Kaatuku, ngulakuju kapurla wangkami Yipuruyamu-piyaku.

¹⁶ Nganangku kulalpa jinyijinyi-mantarla Kaatuju nyiyarlangukuju yinjakuju, lawa. Kaatuju kangalpa yimiri nyinami yapakuju, ngulangkuju ngari kangalpa nyiyarningkijarra

ngurrju kutu yinyi warntarrilki. Yipuruyamuju junga-nyayirni-ngalpa warringiyi-nyanu ngalipakuju. Kaaturluju kangalpa wangkami yapakuju jintawarlayiki-jiki kuja karliparla wala nyina Yipuruyamu-piya. Yali warntarri ngulaju kula-jana yangkaku yapaku kuja kalu Mujuju-kurlangu nganta kuruwarri mardarni, lawa. Panuku-juku-ngalpa jintawarlayiki-juku yapakuju kuja karliparla wala nyina ngaliparlangu Yipuruyamu-piya.

¹⁷ Nyarrparlurna milya-pinyi nyampuju jun-gaju? Ngulaju kuja. Nyampuju yangka-juku jurru-juku Payipulurlaju kuja-ka wangka:

“Kapurla marlaja nyina Yipuruyamuju Kaatukuju ngulaju warringiyi-nyanu-nyayirni ngalipakuju panuku-juku ngurujarraranyparlaku.”*

Nyampunyarla wangkaja Yipuruyamukuju kujalparla nyanungu wala-nyayirni nyinaja Kaatukuju. Kaaturlu jintangku kajana nyurnu-warnuju milyi-jangkaju wankaru-maninjarla yakarra-mani, manu-ka nyiyarningkijarra ngari lawa-jangkaju ngurrju-mani.

¹⁸⁻²⁰ Ngulaju junga-nyayirni! Nyurrurlarluju kankulu milya-pinyi yangkaju yimi Yipuruyamukurlu. Nyampunyarla wangkaja Kaatuju Yipuruyamukuju, “Nyuntuju kapunpa-jana warringiyi-nyanu-juku nyina yapakuju panu-jarlu-nyayirniki.”* Yipuruyamuju jarlu-pardu-nyayirnilpa nyinaja, ngulakujurla wantaju karrija 100-pala. Nyanungurlujulpa-nyanu

* **4:17** Nyangka Genesis 17.5

* **4:18-20** Nyangka Genesis 15.5

milya-pungu palinjakungarntilki ngulaju kurdu-wangu-juku. Manulpa milya-pungu nyanungu-parnta karntaju Jiira, ngulajulpa muturnalku nyinaja, kula nyarrpalku palkakupalangu-jarriyarla. Ngulaju ngula-juku. Yipuruyamuju kularla kapuru nyinaja Kaatukuju, ngulajulparla wala-juku nyinaja yangkaju kujarla jangu-pungu kurdukurdu panu-jarlu-nyayirni. Kujalparla wala-juku nyinaja Kaatukuju, ngula-jangkaju Kaaturluju yarda pirrjirdi-manu-nyayirni Yipuruyamuju, ngulakuju Yipuruyamurluju pulka-pungulparlajinta. Jalan-guju junga-nyayirni kangalpa Yipuruyamuju warringiyi-nyanu-juku nyinami panuku-juku warrukirdikirdiki ngurujarraranyarlakuju.

²¹ Yipuruyamuju kulalparla kapuru nyinaja Kaatukuju. Milya-pungulpa kapurla kurdukurdu panu-juku yinyi jarlu-pardukuju.

²² Kaaturlujulpa milya-pungu Yipuruyamuju kujalparla wala nyinaja. Kujarlanya jungarnipajurnu Yipuruyamuju Kaaturluju.*

²³ Ngulaju yangka-juku jurrku-juku yimiji Payipulurlaju. Ngulaju kula Yipuruyamu-mipakurlu.

²⁴ Ngaliparlanguku-ngalpa nyampuju yimi. Kuja karliparla wala nyina Kaatuku, kuja ngulangkuju Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri wankarumaninjarla yakarra-manu, ngulangkunya kangalpa jungarnipajirni.

²⁵ Kaaturlu yilyajarni Jijaji nyampu-kurraju nguru-kurra ngulaju yungu-ngalpa kunka-

* [4:22 Nyangka Genesis 15.6](#)

pardi ngalipaku wilji-jangkaku. Ngula-jangkaju Jijajiji wankaru-maninjarla yakarra-manu, ngula-jangkarluju yungu-nyanu ngalipaju pina-kanyirni nyanungu-kurralku.

5

Nyarrparlu kangalpa Kaaturlu jungarni-pajirni?

¹ Kuja karliparla yangka wala nyinami Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki, Kaaturluju kangalpa jungarni-pajirni. Jijaji kuja-ngalpa kunka-pardija yangka watiya warntawarntarla, kujarlaju Kaatuju kangalpa miyaluju ngurrju-nyayirni nyinami.

² Kuja karliparla Jijaji Kirajiki walalku nyinami, ngula-warnurlaju Kaatuju karlipa milya-pinyi yimirilki kuja karliparla nyinami nyanungukuju. Ngalipaju karlipa wardinyi-nyayirni nyina, manu karliparla pardarni yangkakuju nguru-nyayirni-wanguku, ngulangkaju kapu-ngalpa jirrnganja nyinami Kaatuju yartarnarri wiri-jarlu-kurluju nyanungu-piyakulku.

³ Ngulaju kula nyampu-warnu-miparla kuja karliparla wardinyirliji pulka-pinyi Kaatukuju. Kala kuja kangalpa nyiyarlangu maju rdip-imi, ngularlangurlanya karliparla wardinyiji nyinami. Kuja kangalpa nyiyarlangu maju rdip-imi, ngula-pururlanguju karlipa purami-juku ngampurrparlu-juku Jijajiji.

⁴ Kuja karlipa Jijaji warrarda purami maju-puruju wuurnpa-pururlanguju, ngulangkuju

karlipa Kaatuju miyaluju raa-pinyi-nyayirni nyanunguju. Kuja karlipa milya-pinyi Kaatuju yangka miyalu raa-pinja-warnuju, ngulaju karlipa milya-pinyi ngakaju kapu-ngalpa jirranganja nyina tarnnga-juku.

⁵ Yuwayi, Kaaturluju-ngalpa yungu Pirlirpa nyanungu-nyanguju ngalipakuju. Ngula-ka Pirlirpa nyina kaninjarni ngalipa-nyangurla palkangka, kujanya kangalpa yulkami Kaatuju. Ngula-warnuju karlipa milya-pinyi ngakaju kapu-ngalpa jirranganja nyina tarnnga-juku. Ngulangkuju kula-ngalpa wajawaja-maninjarla yampimi.

⁶ Yangka kamparru-wiyi kujarlipa nyinaja rampaku-nyayirni manu wilji-nyayirni, kuja-puruju-ngalpa manngu-nyangu Kaaturluju. Ngula-warnurluju yilyajarni Jijaji Kiraji ngalipakuju kunka-pardinjakuju.

⁷⁻⁸ Nyurrurlarlulu manngu-nyangka nyarrpa kangalpa Kaatu yulkami-nyayirni! Nyampurula ngurungka kajilpa yapa ngana nyinayarla jun-garni, nganarla ngulakuju palimi yapa jinta-karikiji kunkaju? Kulalparla nganalku paliyarla! Kala yali yapa kajilpa ngurrju-nyayirni nyinayarla, marda yapa jinta-kari kajikarla kunka-pardinjarla palimi yangkakuju ngurrjuku yapaku. Kala ngalipa, kujalparlipa maju kuja-purda-kari nyinaja wilji-nyayirni-wiyi, ngula-warnurlanya yilyajarni Jijaji Kiraji ngalipakuju kunka-pardinjarla palinjakuju!

⁹ Wita-wiyirna-nyarra milki-wangka yangka-juku jurruku-juku nyarrpa kangalpa Kaatuju

yulkami-nyayirni ngalipakuju! Jijaji Kiraji palija-ngalpa kunka ngalipakuju watiya warntawarn-tarlaju. Yalyu-ngalpa karlija yalirla, kujarlanya-ngalpa Kaaturluju jungarni-pajurnu. Ngula-warnuju kula kangalpa kululku nyina, lawa.

¹⁰ Nyarrparlalpa-ngalpa Kaatuju kulu-wiyi kamparruju nyinaja? Ngulaju kujalparlipa kuja-purda-kari wurnturu-juku nyinaja, manu kujalparliparla Kaatukuju nyurunyuru-jarrija-wiyi. Kuja-puruju-ngalpa manngu-nyangu Kaaturluju, ngula-warnurluju yilyajarni Jijaji Kiraji ngalipakuju kunka-pardinjakuju, ngulangkuju yungu-ngalpa pina-kanyirni nyanungu-nyangu-kurralku wungu-warnulku. Kuja karliparla Kaatuku wungu-warnulku jirrnganja nyinami, manu yangka kuja karla Jijajirlangu jirrnganja nyina wankarulku, kujarlaju karlipa milya-pinyi kapu-ngalpa jirrnganja nyinami Kaatuju nyanungu-nyangurla.

¹¹ Yuwayi, Kaaturluju-ngalpa yilyajarni Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji kuja-ngalpa ngulangkuju pina-kangurnu Kaatu-kurlangu-kurraju wungu-warnulku. Kujarlanya karliparla wardinyirliji pulka-pinyi.

Yatumu-kurlu manu Jijaji Kiraji-kirli

¹² Yungurna-nyarra wangkami yangka-kurlu kamparru-warnu-kurlu wati-kirli yirdi-kirliji Yatumu-kurlu. Yatumu kuja wilji-jarrija, ngula-warnunya nyanunguju palija. Kujarlanya

karlipa ngalipaju jintawarlayi-jiki wilji-jarrinja-yani manu kapurlipa ngula-warnuju muku palimi.

¹³ Yangka kujarla Mujujuku kuruwarri yungu Kaaturlu, ngula-wangurla-wiyi yapajulpalu wilji-jiki majungka-jarrija. Mujuju-wangurla-wiyi kula Kaaturluju pantipantirninjarla yirrarnu pukungkaju nyampurraju kujalpalu majungka-jarrija, lawa.

¹⁴ Ngula-puru-malku yapajulpalu muku-juku palinja-yanu Yatumu-jangkarla Mujujukungarntiji. Mardalpalurla wilji-jarrija-juku Kaatukuju yangka Yatumu-piya, mardalpalu majungka-jarrija-juku Yatumu-piya-wangu. Kala wurrukulpalu yapaju palinja-yanu Yatumu-piyajuku.

Nyarrparna-nyarra milki-wangkami nyurrurlakuju? Ngulaju kuja. Yatumu kujalpa nyinaja nyurru-wiyi Jijaji Kiraji-wangurla-wiyi, ngulalpa nyinaja nyanungu-piya-karrikarri-jiki.

¹⁵ Kala nyanunguju wilji-jarrinjarla palija Yatumuju. Ngula-warnurlanya kapurlipa ngaliparlanguju palimi. Kajilpa-ngalpa Kaatuju yimiri-wangu jurnta nyinayarla ngalipaku, ngulaju kajika-ngalpa yampimi muurl-mardarninja-wangurlu. Kala Kaatuju ngulaju kangalpa yimiri-nyayirni-jiki nyanunguju nyinami, ngula-jangkarlaju-ngalpa yangka Jijaji yilyajarni ngalipakuju warntarri-nyayirni-wanguju. Jalanguju yapa panu-jarlu-nyayirni kalurla yapaju wala-nyayirni nyina Jijajikiji kuja kangalpa nyanunguju yimiri-nyayirni nyinami.

¹⁶ Yuwayi, yangka Yatumu ngulaju kula

Jijaji-piya, lawa. Kala yangka Jijaji ngulaju Kaatu-kurlangu warntarri-nyayirni-wangu-ngalpa ngalipakuju. Yatumu kuja wilji-jarrija kamparru-warnu, ngulaju Kaaturluju kurntamaninjarla maju-manulku. Ngaliparlangu yapa karlipa warrarda wilji-jarrinja-yani. Kala Jijaji kuja-ngalpa kunka-pardinjarla paliya watiya warntawarntarla ngalipakuju, kujarlanya kyanu Kaaturluju pina-kanyirni nyanungukurralku.

¹⁷ Kuja Yatumu wilji-jarrija, kula-nyanu nyarrparlulku warla-pajikarla majungkajarrinja-kujakuju. Punkungku wiljingki yapajujana karlirr-kangu yunjumu-karilki nyampurla warrukirdikirdirla ngurujarraranyarla, ngulajulpalu yapaju muku paliya. Ngulaju jalanguju kajana Jijajirliji warla-pajirni karlirryaninja-kujakuju, manu kajana yapaju muurlmardarni palinja-kujakuju. Kaatu kangalpa yulkami-nyayirni. Yangka kuja-ngalpa Jijaji kunka-pardinjarla paliya, kujarlanya-ngalpa Kaaturluju jungarni-pajurnu. Jalanguju kajirliiparla wala nyinami Jijaji Kirajiki, ngulaju kujarlaju karlipa wankaru nyinami. Kula-ngalpa nyiyarlu pinyi!

¹⁸ Yangka kuja Yatumu wilji-jarrija kamparruwiyi, kujarlaju kapu-ngalpa Kaaturluju kurntaku ngurrju-mantarla manu maju-mantarla. Kuja-kujakuju Jijaji kuja-ngalpa kunka-pardija jintaku, ngula-warnu-nyanu Kaaturluju jungarnipajirninjarla pina-kangulku ngalipaju yungu-ngalpa ngakaju jirrnganja nyinami tarnnga-juku.

¹⁹ Yatumurlu jintangkuju wirri-pungu Kaatuju.

Kuja-warnurlaju yapa panulkulurla rdurrjurnu majungka-jarrinjakuju. Kala ngakalku, Jija-jirlilki linpangkujju purda-nyangu Kaatujju watiya warntawarnta-kurra yanu ngalipaku kunka-pardinjaku. Kujarlaju karliparla jungarni nyinami nyanunguku.

²⁰ Nyiyakurla yungu Mujujukujju kuruwarriji nyanungu-nyanguju Kaaturluju? Kujarla yali kuruwarri yungu, ngulaju yungurlipa-nyanu milyapinyi punkujju wilji-juku. Kuruwarri-kirlirli kangalpa warntarla-pajirni. Ngulaju ngula-juku! Ngula-puruju Kaatujju kangalpa yimiri-nyayirni-jiki nyina!

²¹ Kamparru-wiyiji, yapajulpalu muku palija maju-warnurlaju majungka-jarrinja-warnuju. Kala jalanguju ngulaju kangalpa Kaatujju yimiri-jiki nyina ngalipakujju. Kuja-ngalpa Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri kunka-pardinjarla palija ngalipaku, ngulangkaju Kaaturlu-nyanu jungarni-pajirninjarla pina-kangurnu yungurliparla jirrn-ganja nyina wankaru tarnnga-juku.

6

Ngalipajurlipa Jijaji-piyalku

¹ Wurra, ngarirna-nyarra wita-wiyi payirni. Mayirlipa tarnnga-juku majungka-jarrinja-yani kujaju yungu-ngalpa Kaatujju nyina maya-kari maya-kari yimiri-jiki? Nyarrpa kankulu nyur-rurlarlujju manngu-nyanyi?

²⁻⁴ Karrimirra kujaju! Mardankulu wajawajamanu yangka kujankulu papitaji-jarrija, nyiyaku

ngulaju? Wurra ngarirna-nyarra milki-wangkami. Ngana-puka kuja-ka papitaji-jarrimi, ngulaju yapa-ka Jijaji-piya-jarrilki. Kujarlipa papitaji-jarrija, ngulaju-ngalpa jirrnganja palija, manu-ngalpa jirrnganja yukaja milyi-kirra. Kujarlaju, kulalpa-ngalpa nyiyarlu jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjakuju, lawa. Kujarlipa papitaji-jarrija, kuja-jangkajurlipa pina-wankaru-jarrija Jijaji-piya-yijala. Ngulaju wankaru-jarrijarlipa yungurliparla jungarni nyinami Kaatukuju. Kuja Jijaji-wiyi wankaru-maninjarla yakarra-manu pina yartarnarri wiri-jarlu-kurlurlu Kaaturluju, ngula-warnurlaju Kaaturluju-ngalpa pina-wankaru-manu Jijaji-piya-yijala, kujarlaju nyiyakurlipa warrarda majungka-jarrinja-yani?

⁵ Yangka kujarlipa papitaji-jarrija, ngula-jurlipa Jijaji-piya-jarrija, manu-ngalpa jirrnganja palija ngalipaku. Kujarlaju, kulalpa-ngalpa nyiyarlu jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjakuju, lawa. Kujarlaju karlipa milya-pinyi kajirlipa palimi, ngula-jangkaju kapu-ngalpa Kaaturluju wankaru-maninjarla yakarra-mani, ngula-warnuju yungu-ngalpa jirrnganja nyinami Jijaji Kiraji.

⁶⁻⁷ Kamparru-wiyi Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi, warrardalparlipa majungka-jarrija kuja-purda-kari, manu kularlipa-nyanu kujaju warlapajikarla ngaliparluju. Nyampunya karlipa milya-pinyi: Nganaku-puka kuja karla jirrnganja palimi Jijajiji, ngulaju kulalpa nyiyarlu jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjakuju, lawa. Kujarlipa Kirijini-jarrija, ngulaju-

ngalpa ngaliparlanguku jirrnganja waraly-karrija Jijajiji, ngulanganya-ngalpa jirrnganja palija. Kujarlaju karlipa-nyanu warla-pajirni ngaliparluju majungka-jarrinja-kujakuju.

⁸ Yuwayi, kujaju junga! Jijaji Kiraji-ngalpa jirrnganja palija watiya warntawarntarlaju. Kujarlaju karlipa milya-pinyi kajirlipa palimi, ngula-jangkaju kapu-ngalpa Kaaturluju wankaru-maninjarla yakarra-mani, ngula-warnuju yungu-ngalpa jirrnganja nyinami Jijaji Kirajiji.

⁹ Milya-pinyi karlipa Jijaji Kirajiji ngulaju kula palimilki. Palija-jala, ngula-jangkaju Kaaturluju pina-wankaru-maninjarla yakarra-manu. Ngula-jangkaju, kula nyiyarlulku pinyi, lawa!

¹⁰ Kuja Jijaji Kiraji palija, ngulaju jintaku-juku-ngalpa kunka-pardija ngalipakuju. Kuja palija, ngulaju kulalpa nyiyarlulku jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjakuju. Jalanguju wankaru-juku-ka nyinami, ngulaju karla nyinami Kaatukulku.

¹¹ Nyurrurlarlujulu manngu-nyangka kujanya: “Ngalipaku-ngalpa jirrnganja palija Jijaji Kiraji, kujarlaju kulalpa-ngalpa nyiyarlulku jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjakuju. Ngalipajurlipa Jijaji-piyalku, ngulakunya karliparla marlaja nyinami wankaru-nyayirniji. Kujarlaju, nyinamirliparla Kaatukulku majungka-jarrinja-wangu!” Kujanyalpankulu manngu-nyangkarla!

¹² Marda kankulu panu-karirli manngu-nyanyi-juku majungka-jarrinjaku wita-kari wita-kariji. Karrimirra kujaju! Kulalpa-

nyarra nyiyarlu jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjaku, lawa. Kala kulankulu nyinami tarnnga nyampurla walyangka. Kujarlaju warlapajikalunyanu nyurrurlarluju punku-kujakuju manngu-nyanja-kujakuju!

¹³ Marda nyurrurla yungunkulu manngunyanjarla majungka-jarrimi nyiyarlangurla. Kuja-kujakujulunyanu warlapajika! Kaaturluju-nyarra yakarra-manu palinjawarnuju wankarulku Jijaji-piyaju, kujarlajulunyanu yungka nyurrurlarlu Kaatu-kurralku. Yungkalunyanu wanapi-jiki nyurrurlarluju nyanungukurralku Kaatu-kurra yungunkulurla jungarni-nyayirni nyina ngula-jangkaju.

¹⁴ Manngu-nyangkalu nyurrurlarluju nyampuju: Mujuju-kurlanguju kuruwarriji kula kanyarra ngula wiriji nyina, lawa. Kaatu kanyarra wiriji nyina, manu kanyarra yimiriji Kaatu-mipa nyinami nyurrurlakuju. Kujarlajulunyanu nyurrurlarlangurlu warlapajika majungka-jarrinja-kujakuju.

Ngalipajurliparla pirijina-piya Kaatukuju jungarnikiji nyinanjakuju

¹⁵ Nyarrpa-ka nyampuju kujaju wangka jaru wiriji? Marda kankulu nyurrurlarluju panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi kujanya: "Kaaturluju-nyanu yimiri-nyayirnirli pina-kangurnu ngalipa nyanungu-nyangu-kurra. Jalanguju kula kangalpa Mujuju-kurlanguju kuruwarriji wiri nyina. Yampimirlipa!

Mardarlipa ngalipaju ngari kutu majungka-jarrinja-yani!" Kujaju karrimirra, manngunyanja-wangu!

¹⁶ Nyurrurlarluju kankulu milya-pinyijala yangkaju kuja kalu yapa nyina pirijina rdakungka. Ngulangkuju pirijina-paturlu kalujana purda-nyanyi yangka-juku yurrunyupatuju ngula yangka kuja kalu-jana nyarrpa marda wangka pirijina-patukuju. Kajinkili warrarda manngu-nyanyi kujarlu majungka-jarrinjakungarntirli warla-pajirninja-wangurlu, ngulaju kapunkulu palimi Kaatu-wangujuku. Ngulajunkulu yangkarra-piya pirijina-piya kuja kankulu warrarda purda-nyanyi majungka-jarrinjaku-juku. Kala kajinkili Kaatumipa purda-nyanyi manu nyinami jungarni, ngulaju kapunkulurla pirijina-piya-yijala nyina Kaatukulku.

¹⁷ Nyurrurlarluju kalankulu yangka-juku warrarda puraja punku-juku pirijina-piyarlu. Kujankulu yangka Yimi Ngurrju kamparru-wiyi linpangku purda-nyangu manu pinarri-jarrija, ngulajunkulu puraja Yimi Ngurrju ngurrjungku. Kujarlanya karnarla pulka-pinyi Kaatukuju!

¹⁸ Jalangu, nyurrurlarluju kula kankulu warrarda pura yangkaju punku pirijina-piyarlulku. Jijaji Kirajirli-nyanu ngula-kujakuju punku-kujaku pina-kangurnu nyanungunyangu-kurralku. Jalanguju kankulurla nyina pirijinalku Kaatukuju, manu kankulurla nyinami jungarnilki. Kujarlangurlanya karnarla ngajuju pulka-pinyi Kaatukuju!

¹⁹ Nyurrurlajunkulu Kirijini-patu, kala wita-

mipa-juku kankulu milya-pinyi. Kujarlanya karna-nyarra yirriyirri wangka ngula-warnurlu yungunkulu purda-nyanyi. Nyurrurlarlu kalankulu warrarda manngu-nyangu warntarla-jarrinjaku nyiyarningkijarrarlaku. Manu kulankulu-nyanu putaputa warla-pajurnu, lawa. Ngarinkili kutu warntarla-jarrija nyiyarningkijarrarlaju. Kala jalanguju, nyinakalurla jungarni Kaatu-mipaku ngulaju yungu-nyarra ngula-jangka jungarni-mani nyanungu-piyalku.

²⁰ Yangka kujalpankulu Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi majungka-jarrinja-yanu pirijina-piya, kujarlaju kula-nyarra nganangku ngarrurnu Kaatukuju yimiri-maninjakuju, lawa.

²¹ Yangka kujalpankulu Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi majungka-jarrinja-yanu, nyiya-nyarra ngurruju rdipija kujarlakuju? Lawa! Kurnta-jarrilki kankulu-nyanu jalanguju yangka-jangkaju kujarlaju. Kajinkili kuja-juku warrarda majungka-jarrinjantarla, kapunkulu paliyarla ngulaju Kaatu-wangu-juku.

²² Jijaji Kirajirli-nyanu ngula-kujakuju punku-kujaku pina-kangurnu nyurrurlaju. Ngula-warnunya jalanguju kankulurla nyina pirijina Kaatukulku, manu kankulurla nyinami jungarnilki. Kujarlanya kankulurla jungarni-jarrinja-yanu, manu ngakaju kapunkulurla wankaru tarnngalku jirrnganja nyinami Kaatukuju.

²³ Ngana-puka kuja-ka majungka-jarri-jiki, ngula-wanawana kapu yapaju palimi Kaatu-wangu-juku. Kala Kaaturluju kangalpa yinyi warntarri-nyayirni-wangu ngalipakuju

Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri. Ngula-jangkanya kapurliparla jirrnganja nyinami wankaru tarnnga-juku.

7

Pirlirpa Kaatu-kurlangu kangalpa nyina wiriji

¹⁻² Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-wati, kajilparlipa yampiyarla Mujuju-kurlangu kuruarri, ngulaju ngula-juku. Nyurrurlarluru kankulu milya-pinyi Mujuju-kurlangu kuruarriji. Ngulaju kula kajana wiri nguna nyurnukuju milyingkakuju, lawa. Ngari kajana ngulaju wankaru-mipaku wiriji nguna ngana kuja-ka wankaru nyinami. Purda-nyangkajulu! Yungurna-nyarra wita wangkami karnta-kurlu yupukarra-kurlu yungunkulu milya-pinyi-nyayirnilki Mujuju-kurlangu kuruarri. Nyarrpa-ka wangka nyampuju Mujuju-kurlangu kuruarriji karnta-kurluju yangka kuja-ka yupukarrarla nyina wati-kirli kali-nyanu-kurlu palka-kurlu? Ngulaju kangalpa wangka kuja-ka palka-kurlu kali-nyanu-kurlu nyina karnta, ngulaju karla wiri nyina karntakuju. Kulalpa yampinjarla yantarla wati-kari-kirraju, lawa. Kajilpa kali-puka-jarriyarla karnta, ngulakuju karla wangka kuruarriji yantarlalkulpa wati-kari-kirraju. Kula karla yaliji karnta nyinami nyanungukulku yangkaku kamparru-warnukuju nyurnukuju, lawa.

³⁻⁴ Kala kaji yaliki karntaku kali-nyanu wankaru-juku nyinami, ngulaku kajilparla

jurnta yantarla karnta wankaruku wati-kari-kirraju, ngulaju kajikalu kalykuru-pajirni karnta yinyaju.

Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, nyurrurlaju yangka karnta kali-puka-piya. Yangka nyurnu nyanungu-nyanguku karntakuju, kula karla kali-nyanjuju wiri-jiki nyinami karntaku nyanungu-parntaku, lawa. Jalanguju, kuja-piya-yijala kula kanyarra Mujuju-kurlangu kuruwar-riji wiri-jiki nguna nyurrurlarlanguku, lawa. Kajilpankulu yampiyarla, ngulaju ngula-juku. Yangka kuja Jijaji Kiraji palija warntawarn-tarla, ngula-jangka yangka kuja palinja-warnu wankaru-maninjarla yakarra-manu Kaaturluju, kujarlanya yungurliparla jungarnilki nyinami Kaatukuju manu yungurliparla warrki-jarrimi.

⁵ Kamparru-wiyi Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi kujalparlipa nyinaja, ngulaju ngalipamiparlulparlipa-nyanu manngu-nyangu punkujarrinjakungarntirliji. Nyampuju nyurru-warnu kuruwarri, wangkajalpa-ngalpa ngalipakuju yungurlipa yampiyarla nyampurra punkuju warntarlaju. Kala wurrangu-jukulparlipa-jana warrarda manngu-nyangu maya-kari maya-karirli-jiki. Kajirlipa warrarda majungkajarrinjantarla-juku, ngula-jangkaju kapurlipa paliyarla Kaatu-wangu-juku.

⁶ Jalanguju yangkaju kuruwarri nyurru-warnu, ngulaju kula kangalpa yarda ngunami wirilki yangkaju kuja Mujujurlu pantipantirninjarla yirrarnu pipangka, lawa. Yangkanku kuruwarrirli kala-ngalpa warrarda putaputa jinyijinyi-manu ngalipaju pirijina-

piya-wiyiji. Jalanguju karlipa nyinami nyurnu-patu-piyalku, ngulakuju kula kangalpa yarda ngunami wirilki kuruwarriji, lawa. Nyurrujuku-ngalpa yungu Pirlirra nyanungu-nyangu Kaaturluju, ngulalkunya kangalpa wiriji nyina Pirlirrapaju.

Mujuju-kurlanguju kuruwarriji ngurrju-jalagalpa ngalipakuju

⁷ Nyarra-wiyi kangalpa wangka nyampuju yimi kuja karna-nyarra ngaju yimi-ngarrirni nyampurlaju pipangka? Maju mayi-ngalpa Mujuju-kurlanguju kuruwarriji ngalipakuju? Lawa, karrimirra kujaju! Kajirnarla ngurra ngaju-wiyi nyinayarla Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji, kujarlaju kularna marda milya-pungkarla nyiya-kari nyiya-kariri punkuju. Nyampuju yungurna-nyarra milki-wangkami yirriyirri. Purda-nyangkajulu! Mujuju-kurlanguju kuruwarri kangalpa wangkami ngalipakuju yungurlipa jalajala-wangu nyina nyiya-kujakurlangu yapa jinta-kari-kirlangukujakuju kuja karla ngunami.* Kajirra lawa karriyarla Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji, ngula-wangurlaju marda kapurna ngari kutu kangkarla nyiyarlanguju yapa jinta-kari-kirlanguju purlurlparlu. Kapurna marda ngurrapaju muwarnku-juku nyinayarla purlurlpa-wangu-juku.

⁸ Kajirra lawa karriyarla Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji, nganangku kulaju marda kurnta-ngarrikarla rdilyki-pinja-warnuju kuruwarri-

* **7:7** Nyangka Exodus 20.17, Deuteronomy 5.21

jangkaju. Kala kujarna purda-nyangu yali Mujuju-kurlangu kuruwarri purlurlpa-wanguku nyinanjaku, ngulangkuju kuruwarrirli kulaju warla-pajurnu purlurlpa-jarrinja-kujaku, lawa. Ngarijilparna manngu-nyanjarla maya-kari maya-kari purlurlpa-jarrinja-yanu nyiya-kari nyiya-karikiji yapa jinta-kari-kirlangukujju.

⁹⁻¹⁰ Kamparru-wiyi, kujalparna ngurrrpa-wiyi nyinaja kuruwarriki Mujuju-kurlanguku, ngajujulparna nyinaja wankaru nganta. Kujarna purda-nyangu kuruwarri Mujuju-kurlangu, rampal-manngu-nyangurna ngula kuruwarrirli ngantaju ngurrju-mantarla yijardu-nyayirni nyinanjaku Kaatu-kurlu. Kala lawa. Ngula-jangka, rdirri-yungurna mayaku-juku pungkungka-jarrinjaku nyiyarningkijarrarlakujju. Ngajuju kapurna paliyarla Kaatu-wangu.

¹¹ Yaliji kuruwarrilpaju wangkaja yungurna yampimi nyiya-kari nyiya-kariki punkuju. Ngajulparna rampal-manngu-nyangu kapurnarla nganta wankaru-juku marlaja nyinakarla Mujuju-kurlangukujju kuruwarrikiji, kala lawa. Kala kujarna Mujuju-kurlangu kuruwarri purda-nyangu, ngulakujurnarla marlaja majungka-jarrinja-yanu maya-kari maya-kari, kujarlanya majungka-jarrinjarla kapurna paliyarla Kaatu-wangu-juku.

¹² Nyarrpa-ka wangka nyampuju yimi ngaju-nyangu? Ngulaju kuja-ka wangkami: Kuruwarri kuja pantipantirninjarla yirrarnu Mujujurluju pipangkaju, ngulaju tarruku, jungarni manu ngurrju.

13 Marda kankulu rampal-manngu-nyanyi-jiki Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji, marda kankulu kujanya wangka, “Marda Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji kapurla marlaja paliyarla Puurluju Kaatu-wangu-juku?” Kujaju kula junga! Mujuju-kurlangukuju kuruwarriji ngurrju, ngulangkuju kangalpa yimi-ngarrirni punku-kariki punku-karikiji ngulaju yungurlipa yampimi ngawungawuju. Ngulakunya kapurnarla punku-kari punku-karikiji marlaja paliyarla Kaatu-wangu-juku.

Juju-kurlangu-piya-kurlu punku-nyayirni-kirli yapa-kurlangurla nginyinginyirla-kurlu

14 Ngaliparluju karlipa milya-pinyi yangkaju yali Mujuju-kurlangu kuruwarri ngulajurla Kaatu-kurlanguku Pirlirrpaku. Ngaju-nyangu palkaju-jana nyiya-kari nyiya-kariki punku-watiki. Tarnngangkaju puta karnaju warlapajirni ngajulurluju nyampurra-kujakuju punku-kujaku nyiya-kari nyiya-kari-kijakuju, lawa-juku.

15 Puta karnaju milya-pinyi ngajuju. Ngampurrpa-jala karnarla puta nyinami jungarni-jala Kaatukuju, kala tarnngaju wurra-juku karna majungka-jarrimi. Manu karna-jana nyurunyuru-jarri-jala punkukuju, kala tarnngangkaju maya-kari maya-kari wurra-juku karna pina majungka-jarrimi.

16 Kuja karna pina majungka-jarrimi, kuja-puruju karna-jana nyurunyuru-jarri punku-kari punku-karikiji nyiyarningkijarrakuju. Kujarlaju

karnarla ngungkurr-nyina Mujuju-kurlangukuju kuruarrikiji ngulaju ngurrjuku-juku.

¹⁷ Kujaju kula karna ngaju-mipa majungka-jarrimi. Kala nyampurrakunya karna-jana punku-kari punku-kariki marlaja majungka-jarrimi, nyampurraju punkuju kuja kalu marda ngaju-nyangurla palkangka nyinami.

¹⁸ Ngampurra-pala karnarla puta nyinami jungarni-pala Kaatukuju, kala tarngaju wurra-juku karna majungka-jarrimi. Kujarlaju, milya-pinyi karnaju kaninjarniji ngawu-nyayirni.

¹⁹ Puta karna nyina jungarni-pala, kala lawa. Wurra-juku karna majungka-jarrimi. Ngajuju karnaju puta warla-pajirni-pala, kala lawa. Tarnngangkaju karna ngari kutu majungka-jarri war-rarda.

²⁰ Kuja karna yangka majungka-jarri, nyiyarlu mayi punkungku kaju ngaju-nyangurlarlu palkangkarluju jinyijinyi-mani pina majungka-jarrinjakuju.

²¹ Kujanya karna ngajuju manngu-nyanyi: Ngajuju yungurna nyina jungarni-pala, kala-ngarra nyiyarlu punkungku kaju ngaju-nyangurlarlu kapakapa-maninjarla warla-pajirni jungarni-kijakuju nyinanja-kujakuju.

²² Yijardu-pala karnarla kanunjumlahyumpa yulkami Kaatu-kurlangukuju kuruarrikiji ngaju-nyangurlaju.

²³ Kala lawa, kulalparna jungarnirli purayarla. Nyiyarlu mayi kaji kaninjarnirliji ngaju-nyangurlarluju nginyinginyirlarluju putaputa warla-pajirni Kaatu-kurlangukujakuju kuruarri-kijakuju. Nyiya mayi

yaliji kuruwarri punku-nyayirni ngaju-nyangurlaju nginyinginyirlaju, ngulangkuju kaji putaputa jinyijinyi-mani majungka-jarrinjakuju. Kulalparnaju nyarrparlulku ngajuju warlapajikarla, lawa!

²⁴⁻²⁵ Ngula-juku, nyampunya karna mangunyani: Ngaju-nyangu nginyinginyi karnarla nyina jungarni kuruwarrirla nyanungu-nyangurlaju Kaatu-mipakuju. Kala yangka punku kuruwarri ngaju-nyangurlaru, ngulangkuju kaju tarnngaju putaputa jinyijinyi-mani majungka-jarrinjaku. Wiyarrparna ngajuju! Nganangkuju muurl-mardarni yangka majungka-jarrinja-kujakuju, kalakarna marda majungka-jarrinjarla palimi Kaatu-wangu-juku, lawa-juku? Yati! Yati! Ngaliparlujurliparla pulka-pinyi Kaatukulku! Jijaji Kirajirli Warlalja-Wiringki kapu-ngalpa muurl-mardarni palinja-kujakuju!

8

Yungulparlipa ngaliparlujuru purda-nyangkarla nyarrpa kuja kangalpa Kaatu-kurlanguju Pirlirrpaju wangkami

¹⁻² Nyarrpa kangalpa nyampuju yimiji wangka ngalipakuju kuja karliparla ngalipaju nyina Jijaji Kirajikilki? Yangkaju nyurru-warnu kuruwarri ngulaju juju-kurlangu-piya-nyayirni, ngulangkujulpa-ngalpa warrarda jinyijinyi-manu kuja-purda-kari manu majungka-jarrinjakuju, manulpa-ngalpa warrarda putaputa pungu. Kuja-kujakuju-ngalpa Pirlirrrpa

Kaatu-kurlangurluju yirrarnu jalangu-warnulku kuruwarriji, kujarlaju yungurliparla marlaja nyinami wankarulku manu yungurliparla jungarnilki nyina Kaatukuju. Ngana-puka kuja karla nyina Jijaji Kirajikiji, kula kujarlaju miimii-nyanjarla kurntakulku ngurrju-mani Kaaturluju.

³ Yangkaju kamparru-wiyi kularlipa-nyanu nyarrparlu warla-pajikarla ngaliparluju, ngarirlipa warrarda kutu majungka-jarrinja-yanu. Kujarlanya kula-ngalpa Mujuju-kurlangurluju kuruwarrirliji nyampuju juju-kurlangu-piya jurnta kangkarla. Kala Kaaturlulku yilyajarni nyanungu-nyangu Ngalapi-nyanu Jijaji nyampurlakuju nyinanjakuju ngurungkakuju ngulaju ngalipa-piya-juku yapa-nyayirni yangka-piya-juku kuja karlipa ngalipa warrarda majungka-jarrimi. Nyanungurlu yilyajarni Jijaji yungu palimi ngalipa-nyangurla majungka-jarrinja-warnurla. Jijaji-kirlangu palkaju palija-nyayirni. Kujarlunya-ngalpa Kaaturluju jurnta kangu punkuju yungurlipa ngurrjulku nyina majungka-jarrinja-wangu. Kula-ngalpa nyiyarlu-puka jinyijinyi-mani majungka-jarrinjakuju.

⁴ Yuwayi, jalanguju karlipa purda-nyanyilki Pirlirpa Kaatu-kurlanguju nyarrpa kuja kangalpa wangka. Kujarlanya yungurliparla nyina jungarniji yangkangka-juku kuruwarrirlaju Mujuju-kurlangurla.

⁵ Panu-karirli yapangku ngulangkuju kalu warrarda manngu-nyanyi warntarla, manu kalu ngari kutu majungka-jarri warla-pajirninja-wanguju. Panu-kariji kalurla warrarda nyina

ngampurpa-nyayirni Kaatu-kurlangukuju Pirlirpakuju, ngulangkuju kalu kujarlunya warrarda manngu-nyanyi, “Nyarrpa kajiji wangka Kaatu-kurlanguju Pirlirpaju ngajukuju, ngulaju kapurna purda-nyanyi.”

⁶ Ngana-puka kaji warrarda manngu-nyanjarla majungka-jarrimi warla-pajirni-wanguju, ngulaju kapu Kaatu-wangu-juku palimi. Kala nganangku-puka kuja-ka yirriyirri purda-nyanyi Pirlirpa Kaatu-kurlangu, ngulaju kapu lani-wangu rarralya nyina. Kapurla Kaatuju jirranganja nyina.

⁷ Kuja kalu yapangku warrarda manngu-nyanjarla majungka-jarrimi warla-pajirni-wanguju, kuja-piya-yijala kalurla Kaatukuju kulu-jarri. Ngulangkuju kula kalu purda-nyanyi Kaatu-kurlanguju kuruwarriji. Manu ngulangku kulalpalu jungarnirli purayarla kuruwarriji, kula nyarrparlulku.

⁸ Ngulangkuju kulalpalu Kaatuju yawuru-mantarla.

⁹ Kujanyalpankulu nyinaja nyurru-wiyiji. Jalanguju Kaatu-kurlangulku kanyarra nyinami Pirlirpa kaninjarniji. Kala ngana-puka kuja-ka nyina Pirlirpa-wangu Jijaji Kiraji-kirlangu-wangu, ngulaju kula karla nyina warlaja Jijaji Kirajikiji.

¹⁰ Jijaji Kirajiji, palka-jala kanyarra jirranganja nyinami. Kamparru-wiyi yangka kujalpankulu nyurrurla majungka-jarrija, kujarlaju kapunkulu palimi-juku yapa panu-kari-piya-yijala. Kala nyurrurlaju Kaaturlu-jala-nyarra jungarni-pajurnu, manu kanyarra

Pirlirrupa Kaatu-kurlangurluju wankaru-maninyayirni.

¹¹ Yuwayi, Kaatu-kurlanguju kanyarra Pirlirrpaju palka jirrnganja nyinami. Kaaturluju wankaru-maninjarla yakarra-manu junga-nyayirni Jijaji Kirajiji. Kujarlaju, kajinkili ngakaju palimi, ngula-jangkaju kapu-nyarra yijardu-nyayirnirli Kaaturluju Pirlirrupa nyanungu-nyangu-kurlurluju yakarra-maninjarla pina-wankaru-maninyayirni.

¹² Ngajukupurdangka-purnu, ngarirlipa linpangku purda-nyanyi Kaatu-kurlangu nyarrpa kuja kangalpa Pirlirrupa wangka. Manurlipanyanu warla-pajirni majungka-jarrinja-kujakuju kuja karlipa yangka warrarda manngu-nyanyi majungka-jarrinjaku-juku.

¹³ Nyarrparlurlipa-nyanu warla-pajirni majungka-jarrinja-kujakuju? Kala kajilparlipa warrarda manngu-nyanjarla majungka-jarriyarla-juku ngalipaju, ngula-panuju kajikarlipa palimi Kaatu-wangu-juku. Kala nyurrurlarluju kajinkili warrarda purda-nyanyi Pirlirrupa Kaatu-kurlangu warla-pajirninjakungarntirliji, kajinkili manngu-nyanyi jungarni nyinanjaku, kujarlaju kapu-nyarra junga-nyayirni jirrnganja nyinami Kaatuju nyurrurlakuju.

¹⁴ Nganangku-puka kaji yijardurlu linpangkuju purda-nyanyi Kaatu-kurlangu Pirlirrpaju, ngulaju Kaatu-kurlangu kurdu. Kujarlaju kapu-nyarra jirrnganja nyina Kaatuju.

¹⁵ Kaaturluju-nyarra yungu nyanungu-nyanguju Pirlirrpaju, ngula-jangka yun-

gunkulurla yanirni lani-wangulku. Manu ngula-kurluju yungunkulurla kurdukurdu nyanungukulku nyinami, manu yungunkulurla wangkami kuja, “Kirdana! Kirdana!”

¹⁶ Kaatu-kurlangurluju Pirlirparluju kangalpa ngarrirni kurdulku nyanungu-nyangulku Kaatu-kurlangulku.

¹⁷ Yuwayi, junga-nyayirni karlipa nyina ngalipaju Kaatu-kurlangulku kurdukurdu ngulaju Jijaji-piya. Manu kapu-ngalpa nyiyarningkijarra yinyi yangka kujarla jangku-pungu Jijaji Kirajiki-wiyi. Ngulakungarntiji kapurlipa-nyanu murrumurru-wiyi purda-nyanyi Jijaji Kirajipiyarluju. Ngula-jangkanya kapurlipa ngurru-nyayirnilki nyinami nguru-nyayirni-wangurla ngulaju nyanungu-piya-juku.

Kaaturluju kapu-ngalpa Jijaji-piya-manilki

¹⁸ Jalanguju karlipa marda murrumurru-jarrimilki, ngulaju ngula-juku. Ngakaju kapu-ngalpa Kaaturluju Jijaji-piya-manilki yungurlipa yartarnarri wiri-jarlu-kurlu nyina. Ngula-jangkaju kularlipa pina-manngu-nyanyi yangka kujarlipa-nyanu murrumurru purda-nyangu nyampurla walyangka.

¹⁹ Nyiyarningkijarraju jalanguju kalurla nganyunganyu-karra pardarni Parra-nyayirni-wangukuju yangka Miimii-nyanja-kurlangukuju watiya manu pirli manu nyiyarningkijarraju yangka kuja Kaaturlu ngurru-manu, ngularlangu kalurla pardarni. Ngulangkaju

kapu-jana nyanungurlu-juku ngurrju-maninja-warnurlu milki-yirrarni nyiyarningkijarrakuju yapaju nyanungu-nyanguju milarninja-warnuju.

²⁰⁻²¹ Nyiyaku kalurla pardarni nyampuju nyiyarningkijarra? Yangka kuja Kaaturlu ngurrju-manu nyampu nguru nyurru-wiyi, ngulajulparla ngurrju-nyayirni karrija nyanunguku-juku. Ngula-jangkaju, yurnilykajarrijalku manu punku-jarrijalku. Nyampurlu ngurungku kula-nyanu yurnilyka-manu, lawa. Kuja-puruju Kaaturluju kula muurl-mardarnu punku-jarrinja-kujakuju, lawa. Ngulajulpa Kaaturluju wurrangku-jukulpa warrawarrakangu nguru nyampuju yungu ngakalku pina jungarnijungarni-maninjarla pina-yirrarni ngurrju-nyayirnilki. Ngulaju kapu nguruju ngurrju-nyayirnilki karrimi yurnilyka-wangu ngalipa-piyalku.

²² Milya-pinyi karlipa jalangurlangu nyiyarningkijarra nyampurla walyangka, ngulangkuju kalu-nyanu murrumurru wiri purda-nyanyi. Nyiyarningkijarraju yungulu pina ngurrju-jarrimi-nyayirni.

²³ Kaaturlu-ngalpa jangku-pungu yinjaku nyiyarningkijarraku. Kamparrurlu yungu-ngalpa Pirlirra nyanungu-nyangu. Ngaka nyanungurlu kapu-ngalpa yinyi palka-kari jinta-karilki, manu kapu-ngalpa kanyi nyinanjaku nyanungu-wanaku, manu kurdukurdulku kapurliparla nyinami nyanungu-nyangulku. Kala jalanguju, pardarni-jiki karliparla nyanunguku, manu karlipa murrumurru-jarrimi-jiki.

²⁴ Milya-pinyi karlipa yangka Kaaturlu kapu-

ngalpa yinyi ngularra palka-karilki jinta-karilki. Ngulanyarlipa pinarri-jarrija ngularlipa Kirijini-jarrija. Kulalparlipa-jana ngularraju palka-kariji nyangkarla jalangurlu-wiyi. Kajilparlipa-jana nyangkarla jalangurlu, ngulaju kajikarlipa-jana mardarni, kulalparlipa-jana pardakarla-juku palka-kariki.

²⁵ Kulalparlipa-jana nyangkarla palka-kariji ngularraju murnma-wiyi. Kala ngulaju ngulajuku. Jalanguju ngari karliparla pardarni nganyunganyu-wangu Kaatuku yungu-ngalpa yinyi ngularraju palka-kari.

²⁶ Ngalipajurlipa pirrjirdi-wangu-juku, ngulaju kangalpa Pirlirparlu Kaatu-kurlangurlu pinarri-mani jungarnikiji nyinanjakuju. Kula karlipa marda milya-pinyi nyarrparlu kuja karlipa payirni Kaatuju. Pirlirparluju kangalparla yulanja-karrarlu payirni Kaatuju kanunjumanyumpa-nyayirnirli ngalipakuju. Kulalparlipa purda-nyangkarla ngaliparluju.

²⁷ Yuwayi, Kaaturluju-ka nyiyarningkijarra milya-pinyi ngalipa-nyangurlaju nginyinginyirlaju. Ngulakuju Pirlirparluju kangalparla payirni Kaatuju ngalipakuju. Kujarlanya-ka Kaaturluju milya-pinyi nyarrpa kuja-ka Pirlirparluju manngu-nyanyi.

²⁸ Ngalipa karliparla yulkami Kaatuku yapa yangka kuja-ngalpa wangkaja yungurlipa pularami. Ngulaju-ngalpa manngu-nyangu yungurliparla jungarni-juku nyina. Kujarlanya nyampuju karlipa milya-pinyi: Kaji-ngalpa maju-pukardipimi, Kaaturlu kangalpa warrawarra-kanyijiki yungurliparla marlaja nyina wardinyi-jiki.

²⁹ Yangka kuja Kaaturlu ngurrju-manu nguru manu nyiyarningkijarra, ngulakungarntirliji kamparru-wiyi-jana milarnu yapaju, manulpa manngu-nyangu nyarrparlu yungu-jana yapaju Jijaji-piya-manilki. Manu milarnu nyanungu-nyangu Ngalapi-nyanulku, ngulaju yungu-jana papardi-nyanu nyinami yapaku panuku-juku.

³⁰ Nyampurrakunya-jana yapa panuku-juku milarninjarla wangkaja Kaatuju yungulurla nyinami manu warrki-jarrimi nyanunguku-juku. Manu nyampurranya-nyanu yapaju yangkaju jungarni-pajirninjarla pina-kangurnu. Manu nyampurranya-jana Jijaji-piya-manulku.

Kaatuju kangalpa warrarda yulkami ngalipakuju

³¹ Ngarirna-nyarra wita-wiyi milki-wangkami: Kuja kangalpa Kaaturlu warrawarra-kanyi manu mardarni, kujarlaju kulalparla nganangkulku Kaatukuju jurnta kangkarla ngalipaju.

³² Kaaturluju ngari-ngalpa kutu yungu Jijajiji nyanungu-nyanguju Ngalapi-nyanuju ngalipakuju jurnta mardarninja-wangurlu, ngulaju-ngalpa palija ngalipaku. Kujarlaju karlipa milya-pinyi kapu-ngalpa yinyi nyiyarningkijarra jurnta mardarninja-wangurlu ngalipakuju.

³³ Kaaturluju-ngalpa jungarni-pajirninjarla milarnu ngalipaju. Ngulaju kujarlaju kula-ngalpa nganangkulku jiiily-ngarrirni kujarlaju nganta, 'Kulankulurla nyurrurlaju Kaatuku', lawa!

³⁴ Yuwayi, Jijaji Kirajiji palija-jala, ngulajangkaju Kaaturluju pina-yakarra-maninjarla wankaru-manu. Ngulaju-ka jalanguju nyina

Kaatu-kurlangurlaju jungarni-purdanji, manu kangalparla warrarda payirni ngalipakuju Kaatuju yungu-ngalpa nyinami yimiri-jiki. Kujarlaju kula-ngalpa nganangkulku miimii-nyanjarla kurntakuju ngurrju-mani, lawa.

³⁵ Jijaji Kirajiji kangalpa yulkami kanunjumpyumpa-nyayirni ngalipakuju. Nyiyarlulpa warla-pajikarla Jijajiji yulkanja-kujakuju ngalipa-kujakuju? Lawa, tarnngajuku kangalpa warrarda yulka. Kajilpa-ngalpa marda majurlangu rdipiyarla, manu marda kajilparlipa-nyanu murrumurru purdanyangkarla, manu marda kajilpalu-ngalpa yapa ngalya-karirlangurlu putaputa jinyijinyimantarla warntarla-jarrinjaku, manu marda kajilparlipa yarnunjuku-nyayirni nyinayarla mangarri-wangu marda, manu marda jalya kajilparlipa nyinayarla jurnarrpa-wangurlangu, manu marda kajilpa-ngalpa japirdiyarla yapa, manu marda kajilpalu-ngalpa pungkarla, ngulaju ngula-juku. Jijaji Kirajiji kapu-ngalpa kuja-puruju tarnngajuku warrarda yulka.

³⁶ Nyampuju yangka-juku jurrku-juku Payipulu-jangka kuja-ka wangka:

“Wapirra, kuja karnangkulu nyuntu purami, ngula-panukuju yapaju kalu-nganpa japirdimi manu nyurunyuru-jarrimi, kalakalu-nganpa marda pinyi tarnngakurra jiyipi-piya yangka kuja kalujana pinyi kuyukupurdarlu, ngulapiyanya karnalu-jana piki-nyina

yalumpurrakuju.”*

³⁷ Junga yangka Jijaji Kirajiji kuja kangalpa warrarda yulkami, kujarlaju kulalparla nganangkulku Kaatukuju jurnta kangkarla ngalipaju. Kujarlaju kula karliparla nyiyarlangukuju lani-jarrimi, lawa.

³⁸⁻³⁹ Yuwayi, junga kujaju. Kulalparla nganangkulku Kaatukuju jurnta kangkarla ngalipaju, yangka kuja kangalpa Kaatuju warrarda yulkami. Marda kapurlipa warrarda nyina tarnnga marda, karijaja. Manu marda kajikarlipa jalangurlangu palimi, karijaja. Ngulaju ngula-juku, Kaatuju kapu-ngalpa yulka-juku. Manu marda marramarrarlu manu kurruwalparlu marda kajikalurla marda putaputa jurnta kanyi ngalipaju Kaatukuju, kala lawa. Kapu-ngalpa nyanunguju yulkami-jiki ngula-puruju. Manu marda nyiyarlangu jalangu marda manu marda jukurra manu marda nyiyarlangu kuja-ka yalkirirla wapami warru manu marda nyampurla walyangka rawungka kuja-ka nyina, ngularrarluju marda kajikalurla putaputa jurnta kanyi ngalipaju marda Kaatukuju, kala lawa. Yangkarraju kuja-jana Kaaturlu ngurrju-manu nyiyarningkijarraju ngurungka nyampurla, ngularrarluju kulalpalurla Kaatukuju jurnta kangkarla ngalipaju, lawa. Yangka kuja karliparla Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajikilki nyinami, kujarlaju kapu-ngalpa Kaatuju warrarda yulkami-juku.

* **8:36** Nyangka Psalm 44.22

9

Juwu-wati-kirli yangka kuja-jana Kaaturlu milarnu kamparru-wiyi

¹ Ngajujurnarla Puurluju Jijaji Kirajiki. Ngaju karna purda-nyanyi Pirlirrpaju Kaatukurlanguju nyarrpa kuja kaju ngajuku wangkami. Kujarlaju ngajuju kula karna-nyarra yijardu-wangurlu yimirr-yinyi, lawa. Junga karna-nyarra wangka ngajuju nyurrurlakuju.

² Ngajulurlu kuja karna-jana Juwu-wati manngu-nyanyi ngaju-nyangu ngurrara-jinta warlalja, ngulakuju karna-jana ngajuju wajampa-jarri-nyayirni. Ngalya-kari kula kalurla wala nyina Jijajikiji.

³ Kula-ngantarna marda kujarlu japikarla Kaatu, “Wapirra, kulungku ngarririnjarlaju yilyaya tarnnga-juku kuja-purda-kari Jijaji Kirajikijakuju yungunpa-jana marda ngaju-nyangu yapa ngurrara-jinta pina-kanyirni nyuntu-nyangu-kurralku.” Kala lawa, kulalparna-jana pina-kangkarlarni kujarluju.

⁴ Yapa nyampurraju ngulajulu kurdukurdu yangka-kurlangu wati yirdi Yijirali-kirlanguju. Ngula-kurlanguju-nyanu kamparru-wiyi pina-kangurnu Kaaturluju nyanungu-nyangu-kurra. Nyampurra-kurraju-nyanu milki-yirrarnu kamparru-wiyi, manu-jana wangkaja kapu-jana warrarda warrawarra-kanyi, manu kapu-jana tarnnga-juku jirranganja nyinami. Manu-jana kuruwarri yungu nyanungu-nyangu. Nyampu-paturlunya kalu Maralypiji Yuwarliji nyanungu-nyanguju mardarni.

Nyampurrakunya-jana jangku-pungu nyanungu-nyangu Yapa Milarninja-warnu nyampu-kurraju yilyanjarnikingarntirliji.

⁵ Nyanungurra-nyangu-patu walya-patu ngulajulpalu wiri-patu nyinaja yirdi-patuju Yipuruyamu, Yijaki manu Jakupu yangka kuja-jana Kaaturlu milarnu-wiyi. Jijaji Kirajijilpa-jana palka-jarrinjarla warlalja nyinaja Yipuruyamu-kurlangu, Yijaki-kirlangu manu Jakupu-kurlangu. Nyanunguju Warlalja-Wiri nyiyarningkijarrakuju. Kujarlaju, pulka-pinyirlijarla tarnngangu Kaatukuju jintawarlayirli-juku! Ngula-juku ngurrju!

⁶ Panu-kariji Juwu-patuju jalanguju kulalurla Kaatukulku. Kujarlaju marda kankulu nyurrurlarluju yapangu rampal-manngunya nyanyikujarlangu: “Yangka kujarla Kaaturlu jangku-pungu Yipuruyamuku, ngulaju nganta-jana yimirr-yungu jangku-pinja-warnuju.” Kujaju warntarla kankulu manngu-nyanyi.

⁷⁻⁹ Wangkami mayirna-nyarra yungunkulu yijardu-nyayirni langa-kurra-mani? Manngunya-nyangkalu nyurrurlarluju yangka yimi Yipuruyamu-kurlu! Nyampunya-nyarra wangkaja Kaatuju Yipuruyamukuju ngulaju kuja, “Ngakaju kapurnangu pina-yanirni nyuntuku nyampu-kurraju. Ngula-jangkarlaju kapu Jiirarlaju kurdu wita wirriya mardarni nyuntu-nyanguju.” Ngulaju Jiira-kurlanguju kurduju yirdiji Yijaki. Ngula-jangkaju, Kaatujurla wangkaja Yipuruyamukuju, “Yangkaju kanpa purda-nyanyi nyurru-warnu kujarnangu jangku-pungu ngajulurlu panu-jarlu-juku kurdukur-

duju, ngula kanpa purda-nyanyi? Yalirraju kurdukurdu panu-juku kapulu palka-jarri Yijaki-kirlangu-juku. Yalumpurrajujulu ngajuku yapaju yangka kujarnaju pina-kangurnu.” Kujanyarla wangkaja Yipuruyamukuju Kaatuju. Yipuruyamurluju, mardarnulpa jinta-kari kurdu nyanungu-nyangu, ngulaju yirdiji Yijimali. Ngulajulparla papardi-nyanu nyinaja Yijakikiji. Ngula-kurlanguju kulalpalu jurruku yangka nyinaja Yijaki-kirlangu-piya yangka kujarla Yipuruyamuku jangku-pungu, ngulaju kulalu ngularra-piya nyampurraju. Kala jinta-kari-kirlangu ngula-kurlanguju kula kalu Kaatu-kurlangu nyinami.

¹⁰ Ngarirna-nyarra milki-wangka wita-wiyi yimi Yijaki-kirliji manu nyanungu-parnta-kurlu Ripika-kurlu. Nyanungu Yijaki, ngulaju warringiyi-yijalalpa-ngalpa nyinaja ngalipakuju. Ngulaju nyinajalpa-palangu kirda-nyanu jirramaku yirdi-jarrakuju Yijuwuku manu kukurnu-nyanukuju Jakupuku, ngula-jarraju-pala palka-jarrija mungangka jintangka-juku.

¹¹⁻¹² Ngulakungarntiji palka-jarrinjakungarntiji, Kaatujurla wangkaja Ripikakuju ngulaju kuja, “Papardi-nyanuju kapurla warrki-jarri kukurnu-nyanuku.”* Nyarrpaku kujarluju kukurnu-nyanu-wiyiji milarnu Kaaturluju, kula papardi-nyanu? Ngulaju kulalpa Jakupu-mipa ngurrjuju nyinaja, lawa. Ngulajulpa ngati-nyanurluju mardarnu miyalurla-wiyi-jiki. Murnma-

* **9:11-12** Nyangka Genesis 25.23

juku palka-jarrinjakuju, ngulakungarntiji milarnu Kaaturluju yungu milarninjarla yajarni Jakupuju. Purda-nyangkajulu! Yapa marda-ka nyinami ngawu Kaatuku warrki-jarrinja-wangu-wiyi. Ngulaju ngula-juku. Kajilparla Kaatu ngampurpa nyinakarla yalumpuku yapaku, kajika marda milarni-jiki.

¹³ Nyarrparlurna milya-pinyi yimi nyampuju junga-japa marda lawa? Ngulaju yangka jurruku-juku kuja-ka nguna Payipulurla kuja Kaatu wangkaja nyampurlaju Payipulurlaju:

“Ngajujulparnarla yulkaja-nyayirni Jakupu-mipaku. Kala Yijuwukujulparnarla yulkaja ngari wita-mipa.”*

¹⁴ Marda kankulu panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi Kaatuju jungarni-wangu nganta. Kala lawa, kujajulu yampiya manngu-nyanja-wangurlu!

¹⁵ Yangkalu manngu-nyangka yimi Payipulurla kujarla nyurru-wiyi wangkaja Kaatuju Mujujukuju, ngulaju kuja:

“Nganangku kulalpaju ngajuju jungarni-wangu-pajikarla, manu nganangku kulalpaju ngajuju ngarrikarla nganakuju milarnin-jakuju!”*

¹⁶ Nyarrparlu kajana milarninjarla yajarni Kaaturluju yimirirliji? Milarninjakungarntirliji ngulaju kula kajana miimii-nyanyi yapaju nyarrpara jungarniji manu marda nyarrpara

* **9:13** Nyangka Malachi 1.2-3

* **9:15** Nyangka Exodus 33.19

warntarla, lawa. Manu kula kajana miimii-nyanyi nyarrpa yangka kuja kalu nyanungurlu-wiyi manngu-nyanyi, lawa. Kulalpa nganangku jinyijinyi-mantarla Kaatu milarninjaku, lawa. Nyanungurlu-juku ngari kajana jungarni-maninjarla manu kutu-milarninjarla yajarni yapa ngana-puka kuja karla mari-jarrinjarla ngurrju nyinalku.

¹⁷ Nyampuju yimi yangka-juku jurruku-juku kujaka nguna Payipulurla yangka kujarla Kaatuju wangkaja kingiki Yijipi-wardingkiki yali jurru marntarlaku, ngulaju kuja:

“Ngajulurlunangku milarnu yinpa-jana wiri nyina nyuntuju Yijipi-wardingkipatukuju. Ngarirnanngku ngajulurlu milarnu yungurna-jana milki-yirrarni kuja karna nyina pirrjirdi-nyayirni kujarlaju yungujulurla panu-karirli ngurujarraranyparlarlu pulka-pinyi. Kujarlanyarnangku nyuntuju milarnu.”*

¹⁸ Nganangku kulalpa Kaatuju jungarni-wangupajikarla, lawa. Nyanungurlu-juku ngari kajana jungarni-maninjarla manu kutu-milarninjarla yajarni yapa ngana-puka kuja karla mari-jarrinjarla ngurrju nyinalku. Panu-kari kajana milarni ngulakuju yungu-jana yimiri nyinami. Panu-kari yapa, milarni-yijala kajana ngulaju yungulurla marlaja wilji-jarrimi.

¹⁹ Kajikankujulu kujarlaju ngajuju payirni, “Wayinpa! Kulalparlipa Kaatuju ngaliparlaju warla-pajikarla, lawa! Nyarrparlalku kangalpa

* **9:17** Nyangka Exodus 9.16

kulu-jarrimi yangkakuju kuja karlipa majungka-jarrimi?”

20 Wurulypalu nyinaka, kuja payirninja-wangu! Ngana mardankulu nyurrurlaju? Wiri nganta mayinkili? Nyurrurlajunkulu yapa-mipa! Kaaturluju-nyarra ngurrju-manu-jala jurdu-jangkaju walya-jangkaju, ngula-jangkarluju nyiyakulku kankulu wiljiwilji-mani nyanunguju Warlalja-Wiriji? Manngunyaangkalu watingki jintangku kuja-ka yangka watiya-jangka nyiyarlangu jarntirni. Mardaka jarntirni watiya-jangkaju parraja marda manu marda-ka jarntirni tururru-jarra wita-jarra purlapakungarntirliji. Kajilpa watingki watiya-jangka parraja jarntirninjarla ngurrju-mantarla, ngulaju kulalparla pina-wangkayarla parrajaju yalikiji watikiji kujaju, “Wayinpa! Nyiyakunpaju parrajaju ngurrju-manu? Kulangantanpaju watiya-jarra tururru-jarra ngurrju-mantarla purlapakungarntirliji!”* Ngulangkuju parrajarlu kula nyiyakulku wiljiwilji-mani watiji, lawa. Kulalpankulu kuja-piyarluru Kaatuju wiljiwilji-mantarla!

21 Yangka kuja watingki parraja ngurrju-manu, jurrku-ngurlu-juku watiya-ngurluju kapu marda jarntirninjarla ngurrju-mantarla marda tururru-jarra purlapakungarntirliji manu marda karlijarra manu marda kuturu yangka kuja karlipa parra-kari parra-kari nyiyarningkijarra jurnarrpaju warru kanyi. Nyanungu-miparlu kanyanu jaka-yirrarni nyiya

* 9:20 Nyangka Isaiah 29.16, 45.9

ngurrju-maninjakungarntirli.

²² Nyarrpalkurna-nyarra nyampuju milki-wangkami yimiji? Yapa panu-kariji kapulurla jurnta wilji-jarrimi kaji-jana nyarrpa-puka Kaatuju wangkami. Ngulangkuju kalu-nyanu muwarnkurlu-juku jungarnijungarni-mani yungu-jana Kaaturluju ngula-kurra-juku muku maju-mani ngaka. Nyurru-wiyi-ngirli-jiki, Kaaturluju yungu-nyanu milki-yirrakarla kuja-ka pirrjirdi-nyayirni nyina manu kuja kajana kululku jangkardu yani pakarninjakungarnti. Kapu-jana nyurru-wiyi-juku-jala muku maju-mantarla, kuja-kujakuju-nyanu nyanungurlu-wiyi-juku warla-pajurnu.

²³ Tarnnga-jukulpa-jana pardarnu maju-maninja-wangu ngulaju nganyunganyu-wangu, ngulaju yungu-nyanu milki-yirrakarla yapa panu-kari-kirra kuja-ka nyina nyanunguju yartarnarri wiri-jarlu-kurlu. Kaaturlulpa-jana warrarda jungarnijungarni-manu yapaju yungulu nyanungu-piya-juku nyinami yartarnarri wiri-jarlu-kurlu-yijala. Nyampurrakunyaipa-jana Kaatuju mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja yapakuju.

²⁴ Mari-jarrija-ngalpa ngalipakuju panukuju yapakuju Juwu-patuku manu Juwu-wangu-paturlanguku, manu-ngalpa wangkaja jintawarlayiki-jiki Kaatuju yungurlipa pura.

²⁵ Nyampuju jurrku-juku yimiji Kaatu-kurluju kuja jarukungarduyurlu yirrarnu Yujiyarlu nyurru-wiyi Payipulurla, ngulaju kuja:
 “Nyurru-wiyi kulalpajulu ngajuku nyinaja yalumpuju yapa Juwu-wangu-patuju.

Jalangunya karna-jana ngarrirni 'Ngaju-nyanguju yapaju'. Kamparru-wiyi, ngularrarlujulpajulu rampal-manngunya ngaju nganta kujalparna-jana nganta yulkanja-wangu nganta nyurunyuru-jarrija. Kala lawa. Jalanguju karna-jana wangka kujaju, 'Ngaju karna-nyarra yulkami-nyayirni nyurrurlakuju!' ”*

Kujanya-jana wangkaja Kaatuju yapakuju.

²⁶ Manu jinta-kari yimi-pardu-kariji yirrarnu yangkangkaju Yujiyarlu, ngulaju nyampu:

“Nyampurla ngurungka kalu wangka yapaju ngulaju Juwu-wangu-patuju kulalurla Kaatuku nganta. Jalanguju nyampurlajuku jintangka-juku ngurungkaju jurrkungka-juku, Kaatuju wangka kajana Juwu-wangu-patukuju, 'Ngaju karna nyina JUKURRARNU. Jalangu kankujulu nyina ngajuku-juku kurdukurduju.' ”*

²⁷ Nyampuju jurrku-juku jaruju yirrarnu nyurru-wiyi jarukungarduyurlu Yijayarlu, ngulaju kuja:

“Yijirali-pinkiji yapa panu-nyayirni kalu nyinami ngulaju nama-piya-nyayirni, kulalparlipa-jana nyarrparlu yiin-kijikarla. Ngulangankaju, Kaaturluju kula-jana panujuku yirrarni nyanungu-nyangu-kurraju warlalja-kurra turnu-warnu-kurraju,

* **9:25** Nyangka Hosea 2.23

* **9:26** Nyangka Hosea 1.10

lawa. Marnkurrpa-mipa Juwu-patu kapu-jana yiringiyiringi-yirrarni nyanungu-nyangurla warlaljarla.”

28 “Warlalja-Wiriji Kaatuju, wangkaja-jana nguru nyampurlakuju yapakuju, ngulaju kapu-jana riwarri-mani yaruju-nyayirnirli!”*

29 Yangkanku Yijayarlu jarukungarduyurlu, nyampunya jaruju yarda yirrarnu jinta-kariji, ngulaju Yijirali-pinki-kirli yangka kujalu nyanungu-patu wangkaja:

“Kaatuju yartarnarri-nyayirni! Kaji-ngalpa riwarri-mantarla nyurru-wiyi, ngulaju kapurlipa lawa nyinayarla yalirra-piya Jatama-wardingki-piya manu Kumarra-wardingki-piya yangka kuja-jana riwarr-pungu nyurru-wiyi. Kala lawa! Kaaturluju-jana panu-kariji wankaru-juku muurl-mardarnu ngalipa-nyangu-patu nyurnunyunu-patu. Kujarlaju karlipa wankaru-juku nyinami jalangurlanguju.”*

Kulalpalurla yijardu Juwu-patuju wala nyinaja Kaatuku

30 Nyarrpa kangalpa nyampuju yimiji wangkami ngalipakuju? Ngulaju kuja-ka wangka: Kamparru-wiyiji, kulalpalurla Juwu-wangu-patuju jungarni nyinaja Kaatukuju. Ngula-jangkarluju, rdirri-yungulu walangkulku Kaatukuju. Kujarlaju-nyanu jungarni-pajirninjarla kangu nyanungukulku yapaju.

* 9:28 Nyangka Isaiah 10.22-23

* 9:29 Nyangka Isaiah 1.9

³¹ Kala yapangku Juwu-paturlu, ngulangku kalalu rampal-manngu-nyangu Kaatu, kalalu-nyanu kuja wangkaja, “Kajirlipa jungarnirli purami kuruwarri Mujuju-kurlangu, kujarlaju kapu-ngalpa Kaaturlu jungarni-pajirninjarla kanyi.” Kujanya kalalu Juwu-patuju wangkaja. Kala lawa, Kaaturlu kula-jana jungarni-pajurnu.

³² Kujaju junga! Juwu-patujulpalu putaputa nyinaja jungarni-jiki Mujuju-kurlangurlaju kuruwarrirlaju. Kulalpalurla junga nyinaja Kaatukuju wala, lawa. Nyanungu-miparlulpalu-nyanu walangu-pungu jungarnikiji nyinanjakuju. Kujalu purda-nyangu yimi Jijaji Kiraji-kirli, ngulakuju kulalurla ngungkurr-nyinaja. Wurrangu-jukulpalu rampal-manngu-nyangu kujalpanyanu Kaaturluju nganta pina-kangurnu-juku Mujuju-kurlangu-jangka nganta kuruwarri-jangka nganta. Kala lawa, kula junga kujaju.

³³ Nyarrparna-nyarra milki-wangka nyurrurlakuju? Jijaji ngulaju pirli wiri-piya kuja-ka nguna yirdiyirla. Nyampuju jurrkujuku yimiji yangka kuja-ka nguna Payipulurla Jijaji-kirli, ngulangkanya-ka wangkami Kaatuju: “Purda-nyangkajulu nyurrurlarlaju! Milarninjawarnu ngaju-nyangu ngulaju pirli wiri-piya kuja-ka nguna yirdiyirla. Kajilpa pirli wiri ngunayarla yirdiyirla, ngulangka yirdiyirla kajilpa yaninjarlarla waparlkujuku warru nyanja-wangu yapaju, pirlingakuju kajika wantimilki. Milarninjawarnu ngaju-nyangu ngula-piya-yijala pirli wiri. Ngajulurlu Kaaturlu karna

yirrarni yali pirli wiri Jurujulumurlaju. Yangka Milarninja-warnu ngaju-nyangu, ngulakuju kajilparla ngana-puka kapuru nyinakarla yapaju, ngula-warnuju kapulurla marlaja kurnta-jarrimi. Kala ngana-puka kajirla wala nyinami yalikiji Milarninja-warnukuju, ngulaju kula nganangku kurntakuju ngurrju-mani, lawa.”*

10

¹ Ngajukupurdangku-purnu Kirijini-wati, yulkami-nyayirni karna-jana ngaju-nyangukuju warlaljaku Yijirali-pinkikiji. Ngulakuju karna-janarla warrarda payirni Kaatuju yungu-jana kanyi nguru nyanungu-nyangu-kurra ngulangka yungu-jana jirrnganja nyina tarnnga-juku.

² Kari-nganta nyampu-patuju kalurla putaputa nyinami jungarni Kaatukuju. Kala nyampurrarluju kula kalu milya-pinyi-jiki Kaatu-kurlanguju kuruwarriji yapaku jungarni-pajirninjakuju.

³ Wurrangku-juku kalu rampal-manngunya nyanyi kajilpalu purayarla kuruwarri Mujuju-kurlangu, ngula-jangkaju Kaaturluju kajika-jana jungarni-pajirni nganta. Kala kula kalurla wala nyinami Kaatukuju jalangu-warnurlaju Jijaji-kirlangurlaju kuruwarrirlaju.

⁴ Jijaji-kirlangurluju kuruwarrirliji, marlaja karla kanyi kuruwarriji Mujujukuju. Kujarlaju, kajirla ngana-puka wala nyina Jijaji-kirlangurlalku kuruwarrirlaju, ngula-jangka

* **9:33** Nyangka Isaiah 8.14, 28.16

kanyanu yapaju jungarni-pajirninjarla pina-kanyi wungu-warnu-kurra nyanungu-nyangu-kurra Kaaturluju.

⁵ Nyampunya yirrarnu yimiji Mujujurluju Kaatu-kurluju ngulangkuju nyarrparlu kuja ka-jana yapa jungarni-pajirni: “Nganangku-puka kuja-ka jungarnirli purami Kaatu-kurlangu kuruarri, kujarlaju kapurla yapakuju jirnganja nyinami Kaatuju.”*

⁶ Ngalipaju karliparla wala-jala nyinami Kaatukuju yangka kuja kangalpa jungarni-pajirni. Kujarlaju kularlipa nyarrpakulku Kaatuju payirni kujarlaju: “Wapirra, nyarrparnalulu yanirra kankarlarra nguru-nyayirni-wangu-kurraju, ngula-jangkarluju yungurnalu nganta Jijaji Kirajilki kulpari kanyirnilki?”* Kuja wangkanja-wangurlipa nyinami!

⁷ Manu kujarlaju kularlipa nyiyaku payirni: “Wapirra, nyarrparnalulu yali-kirraju yapa nyurnunyurnu-kurlangu-kurraju yanirra ngula-jangkarluju yungurnalu nganta Jijaji Kirajiji pina-kanyirnilki?”* Kuja wangkanja-wangurlipa nyinami!

⁸ Ngalipaju karliparla wala nyina Kaatukuju, manu karlipa milya-pinyi kuja kangalpa jungarni-pajirni. Kujarlaju nyampunya karlipa wangka: “Kaatu-kurlangu yimiji, palka-juku karlipa mardarni jalangurluju. Yirri-purami-jala karlipa nyampuju yimiji, manu karliparla wala

* **10:5** Nyangka Leviticus 18.5 * **10:6** Nyangka Deuteronomy

30.12 * **10:7** Nyangka Deuteronomy 30.13

nyinami ngulaju kanunjumanyumpa-nyayirni.”*
Nyampunya jurrku-juku yimiji yangka kuja karnalu-jana warrarda yimi-ngarrirni yapakuju.

⁹ Nyampunya karna-jana warrarda yimi-ngarrirni: Kajinpa yirdi-mani milparniwar-rarla Jijaji Warlalja-Wiri, manu kajinpa war-rarda manngu-nyanyi Kaatuju yangka kuja Jijaji wankaru-maninjarla yakarra-manu milyi-jangkaju, kujarlaju kapungku Kaaturluju muurl-mardarni kuja-purda-kari-kijaku.

¹⁰ Yuwayi, kuja karliparla wala nyinami kanunjumanyumpa-nyayirni, kujarlanya kangalpa Kaaturluju jungarni-pajirni. Manu kuja karlipa-jana yimi-ngarrirni yapa-patu-kariki Jijaji Warlalja-Wiri, kujarlanya kapu-ngalpa Kaaturluju kanyi yungu-ngalpa jirrnganja nyina tarnnga-juku.

¹¹ Nyarrparlu karlipa nyampuju milya-pinyi junga-japa yimiji? Ngulaju kuja kangalpa yangka wangkami Payipulurla yimiji:

“Ngana-puka kuja karla wala nyina Kaatukuju kanunjumanyumpaju, ngulaju yapa kulalpa nyarrpalku kurnta-jarriyarla.”*

¹² Jinta-mipa kajana yapakuju nyinami Warlalja-Wiriji. Kujarlaju jinta-yijala-ngalpa yimiji ngalipakuju yapakuju Juwu-watikiji manu Juwu-wangu-paturlangukuju. Ngana-puka yapa Juwu marda manu Juwu-wangu marda kuja karla purla yirdi-maninjarla Kaatukuju yajarninjakuju, kujakuju yimiri-jiki kajana

* **10:8** Nyangka Deuteronomy 30.14
28.16

* **10:11** Nyangka Isaiah

nyinami Warlalja-Wiri yapakuju, manu kajana warrawarra-kanyi.

¹³ Nyarrparlu karlipa nyampuju milya-pinyi junga-japa yimiji? Ngulaju kuja kangalpa yangka wangkami Payipulurla yimiji:

“Ngana-puka yapa kuja karla purla yirdi-maninjarla Kaatukuju yajarninjakuju, ngulaju kapu kanyi tarnnga-juku yungurla jirrnganja nyinami nguru nyanungu-nyangurlaju.”*

¹⁴ Wita-wiyirna-nyarra wangka. Yapaju marda kalurla wala-wangu jurnta nyina Kaatuku, kujarlanya kulalpalurla nyarrpa yirdi-maninjarla purlayarla. Manu marda kalu ngurrrpa-juku nyina Yimi Ngurrjuku Kaatu-kurlanguku purdanyanja-wangu. Kujarlanya kulalpalurla nyarrpa wala nyinakarla. Manu nyarrparlupalu yimiji purda-nyangkarla kula-jana nganangku-wiyi yapangkuju yimi-ngarrurnu kamparru-wiyi?

¹⁵ Manu marda kulalu-jana yapangku yilyaja Yimi Ngurrjukungarduyu yirripuranjaku. Kujarlaju yungulparlipa-jana yimi-ngarrirninjintarla. Nyampunya jurrku-juku yimiji Payipulurla-juku kuja-ka wangka:

“Kajilpa-jana nganangku yimi-ngarrirninjintarla Yimi Ngurrjuju yapakuju, kujaju ngurrjunyayirni. Kuja kalu wapirdi parlu-pinyi yapa Yimi Ngurrju-kurluju, ngulakuju kalurla yapaju ngampurrrpa nyina.”*

¹⁶ Nyampuju junga-jala! Kala panu-karirliji kalu yampimi nyampuju yimi purdanyanja-

* **10:13** Nyangka Joel 2.32 * **10:15** Nyangka Isaiah 52.7

wangurlu. Nyampunya jurrku-juku yirrarnu jarukungarduyurluju Yijayarluju Payipulurlaju, ngulaju yangka kuja kujarluju payurnu Kaatuju: “Warlalja-Wiri, kujarnalu-jana yimi-ngarrurnu yapaku yimi nyuntu-nyangu, ngulakuju kulalurla mayi ngungkurr-nyinaja?”*

17 Nyarrpaku-ka nyampuju yimiji wangkami? Kaatukuju wala nyinanjakungarntirliji yapangkujulu purda-nyanyi-wiyi yimi-wiyi Jijaji Kiraji-kirliji. Manu purda-nyanjakungarntiji, yapanku-jana nganangku mayi yimi-ngarrirninjini-wiyi jaruju.

18 Marda kankulu yapa panu-karirliji rampalmanngu-nyanyi Juwu-watirliji jintawarlayirliji kulalu nganta purda-nyangu nyampuju jaru Kaatu-kurlanguju. Ngulaju kula junga kujaju! Nyampunya-ka wangka Payipulurlaju yimiji: “Yapangkujulu nyurru-wiyi kangu Kaatu-kurlanguju yimiji kujarla yalarnirla warrukirdikirdi ngurujarraranyparlaju. Junga kujaju. Nyurru-jukujulu purda-nyangu yimiji jintawarlayirliji.”*

19 Marda kankulu yapa panu-karirliji rampalmanngu-nyanyi Juwu-watirliji jintawarlayirli kulalpalu nganta milya-pungu nyampuju jaru Kaatu-kurlanguju. Ngulaju kula junga kujaju! Kala milya-pungu-jalalpalu, ngulajulu juwakijirninjarla yampija. Nyampunya jurrku-juku yimiji yirrarnu Mujujurluju nyurru-wiyi Payipulurlaju yangka kuja-jana Kaatuju wangkaja Juwu-patukuju ngulaju kuja:

* 10:16 Nyangka Isaiah 53.1

* 10:18 Nyangka Psalm 19.4

“Nyurrurlarlaju kankulu-jana rampalmanngu-nyanyi Juwu-wangu-wati maju nganta kalu nyina, manu ngurrpajirni kankulu-jana. Ngulaju ngulajuku. Kapurnaju ngajulurlu pinakanyirni kutu ngaju-nyangu-kurra. Kujarlaju kapunkulu-jana nyurrurlaju yunnganji-jarrinjarla nyurunyuru-jarriminyayirni.”*

²⁰ Yangkanku jinta-karirli jarukungarduyurlu Yijayarlu ngarrurda-wangurlu kutu yirrarnu yimiji Payipulurlaju yangka kuja Kaatu wangkaja:

“Yangka-paturlu Juwu-wangu-watirli, kulalpa-julu ngajukuju warrurnu, kala ngarijili rdipinjarla kutu parlu-pungu. Kula-julu yirdi-maninjarla purlaja-wiyi yajarninjakuju, lawa. Ngarirnaju kutu milkiyirrarnu nyanungu-patu-kurraju.”*

²¹ Nyampunya-jana Yijayarluju yirrarnu jaruju wita-kariji yapa-patuku Yijirali-pinkiji:

“Ngajululparna-jana warrarda marla-karrija parra wiri Ngaju-nyangukuju yapakuju. Lawa-juku, nyanungurrajulpa-julu jurru marntarla kuja-purda-kari jurnta nyinaja purda-nyanja-wangu.”*

11

Kaatuju kajana nyina yapakuju Juwu-patukuju yimiri-jiki

* **10:19** Nyangka Deuteronomy 32.21

* **10:20** Nyangka Isaiah

65.1 * **10:21** Nyangka Isaiah 65.2

¹ Nyampunya marda kankulu nyurrurlarluru panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi ngulaju kujarlu, “Nyampuju yapa Juwu-patu ngulajulu jurru marntarla-nyayirni, ngulangkuju kula kalu purda-nyanyi Kaatuju. Kujarlaju marda kajana yampimi mardarninja-wangurlu.” Kujaju kula junga! Ngajurlangujulu manngu-nyangka! Nga-jujurna Yijirali-pinki-yijala yapa. Yipuruyamuju walya-patu-yijalaju ngajukuju. Ngula-warnuju karna ngajuju nyina Pinyamini-kirlangu warlalja turnu-warnu-pardu-karirla.

² Kaaturluju kula kajana yapaju juwa-kijirninjarla yampimi Juwu-patuju jintawarlayi-jiki, lawa. Nyampunya-jana yapaju milarnu Kaaturluju. Kuja nguru ngurrju-manu, ngulakungarntirlijilpa-jana manngu-nyangu ngaka yungu-jana milarni. Mardankulu wajawaja-manu yangkaju Layija-kurlangu yimi kuja-ka nguna Payipulurla. Kujanyarla muntuku-jarrinjarla wangkaja Kaatukuju Yijjarli-pinki-kijaku:

³ “Warlalja-Wiri, punku-watirlili-jana yapa nyuntu-nyangu jarukungarduyu-patu tardirr-pakarnu. Manulu nyuntu-nyangu maralypi-wati purranja-kurlangu yangkarra yarturlu-wati murnju-yirrarninja-warnu rdungkurrungkurr-pakarnu. Jalanguju jintangku ngajulurlulku karnangku purami nyuntuju, ngulaju kapujulu pinyi-yijala.”*

⁴ Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi yangka

* 11:3 Nyangka 1 Kings 19.10-14

kujarla Layijaku nyarrpa mayi wangkaja? Nglajurla kuja wangkaja Kaatuju, “Kula kanpaju nyuntu-miparlu purami, lawa. Ngajuju karnajana mardarni-juku 7,000-pala yapaju kuja kajulu ngaju purami-jiki. Ngularrajulu ngajulukujuku. Yalumpurrarluju kula kalu purami yangka jukurrpa-kari yirdiji Paala, lawa.”* Kujanyarla wangkaja Kaatuju Layijakuju.

⁵ Yangka-piya-juku, jalanguju kajana jurrkujuku yimiri-jiki nyinami Kaatuju yangkakuju Juwu-patukuju, manu kajana wurrangu-juku milarni panu-kari yungulu ngulangku purami.

⁶ Nyiya-jangka-jana Kaaturlu milarnu? Yimirilpa-jana nyinaja Kaatuju. Kujarlanya-jana milarnu. Milarninjakungarntiji kulalurla jungarni nyinaja, lawa. Kuja-wanawana yungujana yampiyarla. Ngari-jana yimirirli kutu milarnu.

⁷ Nyarrparlurna-nyarra yimi-ngarrirni yungunkulu langa-kurra-mani? Juwu panujuku, ngampurrpalpalurla nyinaja yungujana nganta Kaaturluju milakarla nyanungu-nyangukurralku turnu-warnu-kurra nganta. Kala lawa, ngarilpa-jana marnkurrpa-mipa milarnu. Panukariji, ngulajulu jurru marntarla-jarrija.

⁸ Nyampuju yangka-juku jurrkujuku yimiji Payipulurla yangka kuja-ka wangka:

“Kaaturluju-jana warungka-manu, manu-jana ngurrpa-manu yapaju. Manu jalangurlangu kajana warungka-maninjarla ngurrpa-mani-jiki. Kujarlanya

* 11:4 Nyangka 1 Kings 19.18

kula kalu milpa-jarrarluju nyanyilki, manu kula kalu langa-jarrarluju purda-nyanyilki.”*

⁹ Manu ngulaju jinta-karirlilki yirdingkiji Tapi-tirli yirrarnu yimiji Payipulurlaju yangka kujarla kuja wangkaja Kaatukuju:

“Warlaja-Wiri, kapakapa-manta-jana yapa Yijirali-pinki, manu-jana murrumurrumanta ngula kuja kalu warrukirdikirdirli nyinanjarla ngarni kurapaka manyukupurdarlu panungku-juku.

¹⁰ Manu milkari-manta-jana yungulu nyanjawanu nyina nyuntuku. Kaji-jana majurlangu rdipimi, yampiya-jana muurl-mardarninja-wangurlu!”*

¹¹ Nyarrpa-ka nyampuju wangkami yimiji? Kujalu Juwu-patu rampal-yanu, ngulaju mayili yanu warntarlaju tarnnga-juku? Lawa, kula kujaju junga. Kujalu yangka Juwu-patu rampal-yanu kuja-purda-kari, ngula-puruju Kaaturluju-jana pina-kangurnu yangkaju Juwu-wangu-patu nyanungu-kurralku yungu-jana jirranganja-nyinami tarnnga-juku. Nyiyaku-jana Juwu-wangu-paturlangu kangurnu Kaaturluju? Ngulaju yungulu-jana Juwu-patuju ngurru-nyanjarla muluja-jarrimilki.

¹² Kaaturluju kapu-jana yungkarla nyiyarningkijarra Juwu-patukuju. Ngulajulurla jurnta rampal-yanu kuja-purda-kari, kujarlajulu wajawaja-manu nyiyarningkijarra Kaatu-

* **11:8** Nyangka Deuteronomy 29.4, Isaiah 29.10
Nyangka Psalm 69.22-23

* **11:10**

kurlanguju. Kujarlaju yangka Juwu-wangu-patu kalu nyinami Kaatu-kurlangulku, manu kalu mardarni nyiyarningkijarraju Kaatu-kurlanguju. Kaaturluju-ka nyurru-jala milya-pinyi nyajangu kajilirla Juwu-patuju pina-kurruly-wantinjarla yanirni marda panu marda, ngari marnkurrpa-mipa marda, karijaja. Ngakaju kajilirla marda pina-yanirni, kujarlaju yimiri-nyayirni kapu-ngalpa ngalipakuju nyinami.

¹³⁻¹⁴ Wita-wiyi yungurna-nyarra wangkami nyampu yimi nyurrurlaku Juwu-wangu-patuku. Kaaturluju yirrarnu Kurdungurlu Wiri yungurna-nyarra Yimi Ngurrju kanyirni. Ngurrju-nyayirni karnarla nyanunguku warrkijarrimi. Kapurna-nyarra warrarda yimi-ngarrirni nyampuju Yimi Ngurrju, kujarlaju marda kapulu-nyarra Juwu-patuju mulujajarrimilki. Ngularrajulu ngaju-nyangu ngurrarajinta. Marda kuja karna-nyarra nyurrurlaku Yimi Ngurrju yimi-ngarrirni, ngula-jangkarluju marda yungurna-jana panu-kari Juwu-patulku marda waru pina-kanyirni Kaatu-kurlangukurralku.

¹⁵ Kujalurla yangka Juwu-patu kamparruwiyi jurnta yanu Kaatukuju, ngulakuju kujajijala nyanunguju-jana jurnta yanu, manujana purturlulku milki-yirrarnu. Ngula-jangkaju, Kaatuju-jana pina-yanurnu yangkapatulku Juwu-wangu-patuku, manu-jana ngula-jangkarluju kangurnu pina nyanungunyangu-kurralku, ngulaju wungu-warnulku nyanungukuju. Kuja-piyarlu-yijala ngakalku kaji-jana Kaaturluju pina-kanyirni panu-kariji

Juwu-patuju, kujarlaju kapu-ngalpa pina-yakarra-maninjarla wankaru-mani.

¹⁶ Wita yirna-nyarra wangka Juwu-patu-kurlu nyiya-piya ngula kalu nyina. Ngulaju kalu nyina mangarri-piya, yangka mangarri kuja karliparla yinyi Kaatuku pulka-pinjaku. Wita-wiyi karlipa rdilyki-pinyi mangarri. Yali mangarri wita-kari, ngulaju karliparla yinyi nyanungukulku Kaatukuju. Ngula-jangkaju, yalijirla mangarri jintawarlayi-jiki nyanunguku-juku. Nyiya-piya kalu nyina Juwu-patuju? Ngulaju kalu nyina watiya-piya. Ngulangka kajilparla kanunju nganju karriyarla Kaatuku, ngula-piya-yijala kajikarla kankarlu parlaju karrimi nyanunguku-yijala.

¹⁷ Juwu-patuju kalu nyina parla-piya-yijala yangkaju yalirla watiyarla Kaatukurlangurla. Ngulajulu kamparru-warnupaturlu-juku puraja Kaatuju. Kamparru-warnu-juku nyurrurlakuju nyampurraju Juwupatujulpalurla nyinaja. Yangka kuja-jana Kaaturluju yilyaja Juwu-patuju nyanungu-nyangu-ngurlu turnu-warnu-ngurlu, ngulaju kula-nganta yangka kuja karla Kaaturluju watiyaku parla jurnta rdilyki-pakarni, ngula-jangkaju kuja-ka rdilyki-pakarninjarla kijirnilki. Kujarlunya-jana Kaaturluju yilyaja yangka Juwupatuju nyanungu-ngurluju. Yangka kuja-nyarra Kaaturlu kangurnu pina panu-kari Juwu-wangupatu nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnukurra, ngulaju kula-nganta yangka-piya kuja-ka Kaaturluju parla-kari rdilyki-pakarninjarla jilypi-yirrarni watiya-kurralku rdalyku-kurraju,

Ngula-jangkaju kuja-ka wiri-jarrinja-yani ngurrju-nyayirni parlaju. Kujarlunya-nyarra Kaaturluju pina-kangurnu nyanungu-nyangu-kurralku.

¹⁸ Kujarlaju, nyurrurla Juwu-wangu-paturlu yampiyalu-nyanu pulka-pinja-wangurlu kuja-nyarra Kaaturlu pina-kangu nyanungu-nyangu-kurra. Pina manngu-nyangkalu nyampu: Yangka Juwu-patu ngulajulpalu kamparru-warnu-juku nyinaja parla-piya Kaatukurlangurlaju watiyarla. Ngulajulpalu nganju-piya nyinaja, ngulangkungyalpalu jirri-mardarnu parlaju Kaatukurlangurlaju watiyarlaju. Kala nyurrurlaju yangka Juwu-wangu-patu, ngulajunkulu parla-piya nyurrurlaju watiyakari-piya-jangka. Ngakalku-nyarra Kaaturluju jilypi-yirrarnu watiya-kurraju. Kula kankulu nyurrurlarlu yaliji watiyaju jirri-mardarni, lawa. Juwu-paturlu-juku kalu jirri-mardarni.

¹⁹ Nyurrurlarlu marda panu-karirli Juwu-wangu-paturlu kajikankujulu marda wiljiwiljimanani warrarda kujarlaju, “Wayinpa, Puurlu! Kaaturluju yangka-jala parla kamparru-warnu watiya-jangkaju rdilyki-pakarninjarla kujurnu yungu-nganpa nganimpaju Juwu-wangu-patuju jilypi-yirrarni nyanungu-nyangu-kurralku watiya-kurraju turnu-warnu-kurraju.”

²⁰⁻²¹ Kujaju junga-jala. Yangka-patu Juwu-patu, ngulaju kulalpalurla wala nyinaja Kaatukuju, kuja-wangu-panunya-jana pajirninjarla yilyaja yangka-jangkaju watiya-jangka. Nyurrurlalpankulurla nyinaja walaju, kujarlanya-nyarra yangkaju watiya-kurra

rdalyku-kurraju jilypi-yirrarninjarla yirrarnu turnu-warnu-kurraju. Kala kajinkili-nyanu wiri-pajirni nyurrurlarlu, kuja-panuju kapu-nyarra marda Kaaturluju pajirninjarla yilyami-yijala nyurrurlarlangu yangka-ngurluju watiya-ngurlu turnu-warnu-ngurluju. Yangka-patu Juwu-patu, kamparru-warnu-juku nyinajalpalurla parla-piya-juku Kaatu-kurlangurlaju watiyarla, ngulaju-jana rdilyki-pakarninjarla kutu yilyaja-juku kuja-purda-kari. Kuja-piyarlu-yijala marda kajika-nyarra rdilyki-pakarninjarla yilyami nyurrurlarlangu. Kujarlajulpankulurla lanijarriyarla Kaatukuju!

²² Nyampunyalu manngu-nyangka! Nyurrurlarluju kankulu milya-pinyi-jala Kaatuju kuja karla ngampangampa nyina nganaku-puka yapakuju yangka kuja karla wala nyina. Kala yangka kujalurla Juwu-patu kuja-purda-kari jurnta yanu Kaatukuju, kujarlaju-jana nyanunguju yimiri-wangu-jarrija manu mari-wangu-jarrijalku. Manu nyurrurla-kari kuja kankulurla wala nyinami Juwu-wangu-patu, ngulakuju kanyarra ngampangampa-juku nyinami. Kala kajilpankulurla nyurrurlarlangu jurnta kuja-purda-kari-jarriyarla nyanunguku Kaatukuju, kujarlaju kajika-nyarra yimiri-wangu-yijala nyinami.

²³ Kajilpalurla Juwu-patu wala nyinanjarla pina-yantarlarni, ngulaju kajika-jana pina jilypi-yirrarni yangka-kurraju watiya-piyakurra nyanungu-nyangu-kurraju turnu-warnu-kurraju. Yuwayi, Kaatuju-ka pina nyina pina-jilypi-yirrarninjakuju yangkangkakuju watiya-piyarlakuju.

24 Kamparru-wiyiji, yangka-patu Juwu-patujulpalurla parla-piya-juku Kaatukurlangurlaju watiyarla nyinaja. Kala nyurrurlaju Juwu-wangu-patuju, kulalpankulurla nyinaja nyanungu-nyangukuju watiyakuju, lawa. Ngakalkuju-nyarra wurrangku-juku kutu jilypi-yirrarnu. Kujarlaju, pina-jalaka nyina Kaatuju pina-jilypi-yirrarninjakuju Juwu-patukuju yangka-kurrakuju watiya-piyakurrakuju.

Ngakaju kapu-nyanu yapaju Kaaturluju pina-kanyirni Yijirali-pinki panu-juku

25 Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, marda kankulu-nyanu nyurrurlaju warru jamuru-karrimi pinangkalpa nganta. Kujakujakuju yungurna-nyarra wita-wiyi wangka Yijirali-pinki-kirli. Nyampuju yimi pirrjirdinyayirni, nyarrparlu kulalparlipa milyapungkarla. Panu-kari Juwu-patu Yijirali-pinki, ngulajulurla jurnta yanu Kaatukuju, ngulaju jurru marntarla-juku. Ngulaju ngulajuku. Kala jalanguju, lawa-maninja-yani-ka warrkiji Kaaturluju ngula kajana pina-kanyirni Juwu-wangu-patuju nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnu-kurra yangkaju kuja kanyanu nyanunguku milarni panu-nyayirni yapaju.

26-27 Ngula-jangkaju, Kaaturluju kapujana Yijirali-pinkiji muurl-mardarni yapaju jintawarlayi-juku. Nyampuju yangka-juku jurrku-juku yimiji Payipulurla-juku kuja-ka wangka:

“Nyampunya-ka wangka Warlalja-Wiri Kaatuju: ‘Kajili Jakupu-kurlangu yapa majungka-jarrimi, ngulaju kapurna-jana yaninjarla yawuru-jarrimi kutu. Ngula-puruju kapurna-jana ngarrirni kujarlu: Yangka-ngurlu kirri-ngirli yirdi-ngirliji Jurujulumu-ngurluju kapu yanirni Ngarlkinpa yungu-jana muurl-mardarni yapa Jakupu-kurlangu yangka Yijirali-pinkiji, ngulaju majungka-jarrinja-kujaku.’ ”*

²⁸ Yangka kujalpalu wilji-wiyi nyinaja Juwupatuju, ngulangkuju purda-nyangu-jala Yimi Ngurrjuji Jijaji Kiraji-kirliji, kala kulalurla ngulakuju ngungkurr-nyinaja. Kujarlajulurla nyurunyuru-jarrijalku Kaatukuju. Ngulajangkaju, Kaaturluju-nyarra yilyajarni Yimi Ngurrju nyurrurlakulku Juwu-wangu-patuku. Kala yangka-patuju Juwu-patu, ngulaju-jana kamparru-wiyi-jiki milarnu Kaaturluju. Ngulakungarntiji-jana walya-patu-wiyi milarnu nyampu-patu yirdi-patuju Yipuruyamu manu Yijaki manu Jakupu. Kujarlanya kajana Juwupatukuju yulkami-juku jalanguju.

²⁹⁻³⁰ Kaatuju-jana wangkaja nyampu-patu-kuju marnkurrpa-kuju kapu-jana nganta yirrarni Kaaturluju nyanungu-nyangu-kurralku turnuwarnu-kurra. Manu-jana wangkaja kapu-jana nganta tarngangku-juku warrawarra-kanyi. Kaaturluju kula-ka wajawaja-mani jaru yaliji kuja-jana wangkaja yali-patuku walya-patuku.

* **11:26-27** Nyangka Isaiah 59.20-21, 27.9

Kujarlanya karna milya-pinyi Kaaturluju kapu-jana muurl-mardarni yapa-patuju Yijirali-pinkiji. Nyarrparlurna-nyarra nyampuju yimi yirripura? Marda kujarlu mayi: Kamparru-wiyi kulalpankulu nyurrurlarluju Juwu-wangu-paturlu linpangku purda-nyangu Kaatuju, lawa. Manu yangka kujalurla Juwu-patu jurnta kuja-purda-jarrija, ngulaju nyanungu-paturlangurluju kulalu linpangku purda-nyangu Kaatuju. Kujarlanya-nyarra Kaatuju mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja nyurrurlakulku.

³¹ Jalanguju kula kalu purda-nyanyijuku Juwu-paturluju yapangkuju Kaatuju. Nyurrurlaku Juwu-wanguku kanyarra mari-jarrinjarla ngurrju nyina, kuja-yijala yungu-jana ngakaju mari-jarrinjarla ngurrju-yijala nyinami Juwu-paturlanguku yapakuju.

³² Yapa jintawarlayi kalurla yapaju kuja-purda-kari jurnta yani Kaatukuju. Kujarlaju, yijardu-nyayirnirli kajana langa-jarraju warungka-mani purda-nyanja-kujakuju yungu-jana ngakaju mari-jarrinjarla ngurrju nyinami jintawarlayiki-juku yapakuju.

Pulka-pinyirliiparla Kaatuku jintawarlayirli-juku yapangkuju

³³ Nyiyarningkijarrarla Kaatukuju! Nyannunguju pinangkalpa-nyayirni, manu-ka ngulangkuju milya-pinyi nyiyarningkijarra! Kulalparlipa ngaliparluju milya-pungkarla nyarrpa kuja-ka nyanungurluju manngu-nyanyi manu purda-nyanyi kuja-ka nyarrpa-jarri!

34 Nyampuju yangka-juku jurru-juku yimiji
Payipulurla-juku kuja-ka wangka:

“Nganangku kula-ka milya-pinyi nyarrpa kuja-
ka Warlaja-Wiringki manngu-nyanyi
nginyinginyirlarlaju! Kula kangalpa
kujakungarntirliji ngalipaju payirni,
lawa!”*

35-36 Kaaturlaju ngurrju-manu nyiyarningk-
ijarra! Ngulaju kalurla nyiyarningkijarraju
marlaja nyina nyanunguku-juku! Ngulaju
karla warrarda nyinami nyanunguku-juku
nyiyarningkijarraju! Kujarlaju, pulka-
pinyirliiparla tarngangu Kaatukuju. Ngula-
juku ngurrju! Nyampurlangunya-ka wangka
Payipulurlaju:

“Kulalparliparla nyiyalku yungkarla ngalipa-
nyanguju nyanungukuju ngaliparlaju,
ngula-jangkarlaju yungu-ngalpa nganta
nyanungurlulku pina-yinyi nyiyarlangu
nganta.”*

Ngulaju ngula-juku! Pulka-pinyirliiparla war-
rarda Kaatukuju jintawarlayirli-juku! Ngula-
juku!

12

*Yungulparlipa-nyanu yungkarla tarnga-juku
Kaatu-kurlangu-kurraju ngaliparlaju*

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu,
Kaatuju kangalpa yimiri-nyayirni nyina
ngalipakuju jintawarlayiki-juku. Kujarlanya

* **11:34** Nyangka Isaiah 40.13, Jeremiah 23.18
Nyangka Job 41.11

* **11:35-36**

yungkalu-nyanu Kaatu-kurlangu-kurraju
 tarnnganku-juku ngulaju yungunkurla
 nyanungu-mipaku pulka-pinyi wardinyi-
 maninjarla. Majungka-jarrinja-wangu
 nyinayalu rdakangku marnpirninja-wangu
 manu milpangku nyanja-wangu manu lirra
 wangkanja-wangu, lawa! Jungarnilirla nyinaya
 Kaatukuju. Kujarlunya yungulpankulu
 jungarnirli purayarla Kaatuju pirlirra
 nyurrurla-nyangu-kurlurluju.

² Mamparl-pungkalu-jana yapaju yangkaju
 ngulangku kuja kalu-nyarra putaputa jinyijinyi-
 mani nyanungurra-piya nyinanjaku. Kuj-
 kujakujulu-nyanu yungka tarnnganku-juku
 Kaatu-kurlangu-kurraju, ngulangkuju yungu-
 nyarra kurruly-kijirni nyanungu-nyangu-
 kurralku. Ngula-jangkarluju kapunkulu
 manngu-nyanyi jungarnilki, manu kapunkulu
 milya-pinyi nyarrpa kaji-nyarra Kaatu
 wangka. Nyurrurlarlu kapunkulu milya-pinyi
 nyiyarningkijarraju ngurrju-nyayirni, manu
 kapunkulu milya-pinyi nyarrparlu kajinkili
 wardinyi-mani Kaatuju.

*Kaaturlu kangalpa jarnkujarnku yinyi warrki-
 kari warrki-kari ngalipakuju*

³ Kaatuju ngajukuju yimiri-nyayirni kaju ny-
 inami. Kujarlanya karna-nyarra nyampuju
 wangkami nyurrurlakuju: Nyurrurlaju kanku-
 lurla wala nyinami Kaatukuju, kujarlaju ngur-
 rjulu nyinaya wiri-pajirni-wangu, kajikankulu-
 nyanu marda wiri-pajirni yapa-patu-kari-piya-

wangu nganta. Manngu-nyangkalu-nyanu yir-riyirrirli nyurrurlarlu-wiyi.

⁴ Yapa kuja karlipa rdaka-jarra-kurlu, langa-jarra-kurlu, milpa-jarra-kurlu nyina manu palka-kurlu, ngulaju rdakangkuju maninjaku, langangku purda-nyanjaku, milpangku nyanjaku.

⁵ Jaaji-wardingkiji turnu-warnuju ngalipajurlipa kuja-piya-juku. Ngalipajurlipa jintangka-juku turnu-warnuju Jijaji Kirajiki-kiurlanguju. Yapa-mipa-jala karlipa jarnkujarnku nyina, kala jinta-juku karlipa warlalja nyinami.

⁶ Kaatuju kangalpa yimiri-jiki nyinami, ngulangkuju-ngalpa jarnkujarnku yungu warrkikari warrki-kari ngalipakuju yungurlipanyanu pirrjirdi-mani. Ngalipa panu-kari karlipa pina-nyina Kaatu-kurlanguku marlaja wangkanjaku. Nyarrpa-puka kuja kangalpa wangkami, ngula-mipanya karliparla marlaja wangka nyanunguku.

⁷ Manu ngalipa panu-kari karlipa pina-nyina yapaku wurdujarra-maninjaku, yungulparlipajana wurdujarra-mantarla. Manu ngalipa panu-kari karlipa pina-nyina pinarri-maninjaku, yungulparlipajana pinarri-mantarla.

⁸ Manu ngalipa panu-kari karlipa pina-nyina yapaku pirrjirdi-maninjaku, yungulparlipajana pirrjirdi-mantarla yapaju kuja kalu marda muntuku nyina. Manu ngalipa panu-kari karliparla marlaja nyina jama yinja-panu Kaatukuju, ngulangkuju yungulparlipajana kutu yungkarla marlajarra-watikiji mangarriji marda manu marda jurnarrpaju. Manu ngalipa panu-kari karlipa marda pina-nyina wiri

kamparrurla nyinanjaku, yungulparlipa mata-wangu warrki-jarriyarla. Manu ngalipa panukari karlipa pina-nyina yapaku mari-jarrinjarla ngurrju nyinanjaku, yungulparlipa-jana mari-jarrinjarla ngurrju nyinayarla ngampurrpa-nyayirni.

⁹ Yulkayalu-jana yapa ngalya-kariki jungarni nginji-wangkanja-wangu! Yungulpankulu-nyanu jarnkujarnku yulkayarla kanunjumanyumpa-nyayirni. Nyiya-puka kaji punku-nyayirni karrimi, ngula-mipakunyalurla nyurunyuru-jarriya, manulurla jurnta nyinaka wurnturu-juku. Kala kaji nyiyarlangu ngurrju karrimi, ngulajulu puraya tarnngangku-juku.

¹⁰ Kuja kankulu-jana yulkami nyurrurlakupurdangka-patuku, kuja-piyanyalu-nyanu jarnkujarnku yulkaya! Pulka-pungkalu-jana yapa ngalya-kariki, yampiyalu-nyanu pulka-pinja-wangurlu.

¹¹ Pirlirra Kaatu-kurlangurlu kangalpa yinyi yartarnarri, ngula-kurluju jukuru-wangulurla warrki-jarriya Warlalja-Wiriki Jijajiki.

¹² Warrardalu manngu-nyangka Kaatuju. Ngulaju kapu-nyarra warrarda jirrnganja nyinami nyanunguju. Manu marlaja wardinyi-jarriyalurla. Kaji-nyarra nyiya maju rdipi, ngula-jangkaju nganyunganyu-wangulurla wala-juku pululu nyinaya Kaatukuju, manulurla warrarda yati-wangkaya.

¹³ Kirijini-kariyungku kajilpalu marlajarra marda nyinayarla jurnarrpa-wangu manu marda mangarri-wangu, ngulakujulu-jana kutu yungka. Manu marda kajilpa ngajarri

yantarlarni ngurra nyurrurla-nyangu-kurra,
ngulajulu rdakurl-kijika ngurrangkaku
nyinanjakuju.

¹⁴ Nganangku-puka kajilpa-nyarra
murrumurru-mantarla kulungku yapa jinta-
karirliji, Kaatukulurlajinta wangkaya yungurla
Kaatuju yimiri-juku nyinami. Kajikankulurla
marda jangkardu payirni Kaatu yungulpa nganta
murrumurru-mantarla. Lawa kujakuju.

¹⁵ Kala kajili wardinyi marda nyinami yapa
ngalya-kariji manu ngampurrrpa, ngulukujulu-
jana wardinyi-yijala manu ngampurrrpa-yijala
jirranganja nyinaya. Kala kajili wajampa nyina,
ngulakujulu-jana nyurrurlaju wajampa-yijala jir-
rganja nyinaya!

¹⁶ Jarnkujarnkulu-nyanu ngungkurr-
nyinaya jintangka-juku. Manu kurrurru-
karrinja-wangulu nyinaya, kalakankulu-nyanu
pinangkalpa nganta ngarrirni. Yangka kuja
kalu yapa kaji-wangu nyinami, ngulajulu-jana
wungu-warnu-manta.

¹⁷ Nganangku-puka kajilpangku pakarninjarla
murrumurru-mantarla, ngulaju yampiya kunka-
maninja-wangurlu. Jungarnili nyinaya Kaatuku
yungulu-nyarra ngurrju-pajirni yapa-patu-
karirli.

¹⁸ Yapangkuju kajili-nyarra warrarda
kulukukuluku-mani, kuja-puruju nyinayalu
rarralya-juku manu ngurrju-juku.

¹⁹ Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-
warnu-patu, kajilpangku nganangku-puka
pakarninjarla murrumurru-mantarla, ngulaju
yampiya kunka-maninja-wangurlu. Ngulaju

kapungkurla ngaka Kaaturlu kunka-mani. Nyampunya Warlalja-Wiriji Kaatuju wangkaja Payipulurlaju:

“Nganangku-puka kajingki pakarninjarla murrumurru-mani, ngulaju kapurnangkurla ngaju-miparlu kulu-jarrinjarla kunka-mani.”*

Kujanya Kaatuju wangkaja.

²⁰ Kujarlaju kajilpangku nganangku-puka pakarninjarla murrumurru-mantarla, ngulaju yampiya kunka-maninja-wangurlu. Ngulakuju, ngarili-jana yimiri-juku nyinaya yangka kuja-ka yimi wangkami Payipulurla, ngulaju kuja:

“Kajingki ngana-puka yapa nyurunyuru-jarri, manu kaji yarnunjuku marda manu marda purraku nyina, ngulakujurla yungka miyi manu ngapa yungu ngarni pirdaku. Kajinparla kujarluju yinyi, ngulawarnuju kapu-nyanu nyanungurluju kurnta-nyayirni purda-nyanyi, ngulajangkarlunya yungungku nyuntuju yalalayirrarnilki.”*

²¹ Kajingkili yapangku marda jangkardu punkujarrimi, ngula-puruju nyuntuju nyinaya ngurrju-juku nyanungu-piya-jarrinja-wangu. Yuwayi, ngurrju-juku nyuntuju nyinaya, kujarlaju yungulu nyanungurlangu yapa-patu-kariji ngurrju-jarrimi-yijala nyuntu-piya.

13

* **12:19** Nyangka Deuteronomy 32.35
Proverbs 25.21-22

* **12:20** Nyangka

Yungulparlipa-jana kapumanukungarduyu-patuju purda-nyangkarla ngaliparlaju

¹ Nyampurlaju ngurungka, Kaaturlu kajana milarninjarla wiriwiriji yirrarni, ngulaju yungulu-ngalpa kapumanukungarduyu-patuju nyinami ngalipaku kirringkaju manu warrukirdikirdi nyampurlaju ngurungkaju. Kala yangka junta-kari marda, kajilpa yampiyarla yapa Kaaturlu milarninja-wangurlu, ngulaju kulalpa wiri nyinayarla nyampurla ngurungka. Kujarlaju, kuja kalu-nyarra nyarrpa wangka wiriwiriji manu jinyijinyi-mani yalirlaju kirringka Ruumurla, ngulajulpankulu-jana purda-nyangkarla nyurrurlarlaju.

² Kala nganangku-puka kajilpa-jana yapangku wiljiwilji-mantarla yali kapumanukungarduyu-patu wiriwiri, kujarlaju kajika Kaatuku wiljiwilji-mani. Kuja-panuju kapu yaliji yapa murrumurru-manilki Kaaturluju.

³⁻⁴ Kajirlipa jungarni-juku nyina, kujarlaju kulalparlipa-jana lani-jarriyarlalku kapumanukungarduyu-patukuju. Kala kajirlipa jungarni-wangu-juku nyinami, kujarlaju kapurlipa-jana lani-jarrimi kapumanukungarduyu-patukuju. Kujarlajulpankulu-jana purda-nyangkarla linpangku manu ngurrjunku wiriwiriji. Yalirraju kapumanukungarduyu-patu wiriwiri, ngulaju kalurla warrki-jarri Kaatuku-yijala ngulangkuju yungulu-nyarra nyurrurla warrawarra-kanyi. Yuwayi, nyampurraju wati-patu, warrki-jarri kalurla Kaatuku. Kala ngana kuja-ka warrarda majungka-

jarri, ngulakuju karla Kaatuju warrarda kulu-jarrimi. Ngulakuju Kaatuju kajana wangkami yangkakaju kapumanukungarduyupatuku wiriwiriki yungulu yangkaju yali yapa pakarninjarla murrumurru-mani. Kajinpa yapa jinta-kari marda pakarninjarla murrumurru-mani nyuntulurlulku, ngula-warnuju kapunpajana lani-jarrimilki. Kala kajinpa jungarnijuku nyinami nyuntu, ngulakuju kapungkulurla warrarda pulka-pinyi kapumanukungarduyupaturluju wiriwirirliji.

⁵ Yuwayi, Kaatuju kajana warrarda kulu-jarrimi yapakuju yangkakaju kuja kalu yapa warrarda majungka-jarrimi. Kuja-kujakujulujana purda-nyangka kapumanukungarduyupatuju wiriwiriji. Nyurrurlarluju kankulu milya-pinyi-jala jungarnikiji nyinanjakuju. Kujarlajulu-jana purda-nyangka.

⁶ Yali-patu yangka kapumanukungarduyupatu wiriwiri, ngulaju kalurla warrki-jarri Kaatuku. Nyanungu-nyangurla warrkingka kalu-nyarra puntarni talaju. Yangka kuja kalu-nyarra payirni talaku yinjaku, ngulakujulu-jana kutu yungka.

⁷⁻⁸ Kajili-nyarra talakuju jinyijinyi-mani, ngulakujulu-jana kutu yungka. Yampiyalujana purdangirli nginji-wangkanja-wangurlu. Yali-patu yangka kapumanukungarduyupatu, ngulaju kalu-nyarra wiriwiri-nyina. Kujarlajulu-jana kutu linpangku purda-nyangka manu pulka-pungka manyu-pinja-wangurlu. Manu kuja kanparla marda tala mardarni yapa jinta-kariki, ngulajurla kutu yungka jurnta

mardarninja-wangurlu.

*Yungulparlipa-nyanu jarnkujarnku yulkayarla
manu ngurrju jarnkujarnku nyinayarla*

Ngana-puka marda kuja kajana warrarda
yulkami yinja-panu, ngulangunya-ka
jungangkuju purami Kaatu-kurlanguju
kuruwarriji.

⁹ Kaatu-kurlangurluju kangalpa yimi-ngarrirni
nyiyarningkijarra jungarnikiji nyinanjakuju.
Kujarlaju, kulalparlipa-jana kalykuru-jarriyarla
yapa jinta-kari-kirlangu-kurlu kali-nyanu-
kurluju. Kulalparlipa-jana yapa ngalya-kariji
tarnnga-kurra pakakarla. Kulalparliparla
purungku jurnta mantarla nyiyarlangu
yapa jinta-kariki. Manu kulalparlipa-jana
jalajala-jarrinjarla mulu-nyangkarla yapa
ngalya-karikiji kuja kalu yangka jurnarrpa
panu manu nyiyarningkijarra mardarni.
Nyampunya kangalpa nyiyarningkijarraju yimi-
ngarrirni Kaatu-kurlangurluju kuruwarrirliji.
Nyampuju kuruwarri, nyarrpa kangalpa wangka
ngalipakuju? Ngulaju-ka kuja wangkami: Kuja
kyananu nyanungu yulka warlalja, kuja-piya-
yijala yungulparlipa-nyanu junga-nyayirni
yulkayarla Kirijini-kariyi-nyanukuju.*

¹⁰ Kajinpa-jana junga-nyayirni yulkami
yapa-patu-kariki, ngula-jangkaju kulalpanpa
yapa jinta-kari-kirlangu-kurlu karnta-kurluju
warru parnkayarla, manu kulalpanpa-jana
yapaju linjarrparluju pakakarlalku, manu

* **13:9** Nyangka Exodus 20.13-15, 17, Deuteronomy 5.17-19, 21, Leviticus 19.18

kulalpanpa-jana wijingkiji jurnta kangkarla, manu kulalpanpa-jana ngurru-nyanjarla mulu-nyangkarla yapa-patu-karikiji nyiyarningkijarra-kurlukuju. Kajinpa-jana kuja yulkami yapa ngalya-kariki, kujarlu-yijala kanpa jungarnirli purami kuruwarrri Kaatu-kurlangu.

Jijaji kapu pina-yanirni nyurru-wiyi-wangu yungkaparri-juku nguru nyampu-kurraju

¹¹ Yangka kujarlipa Kirijini-jarrija-wiyi, ngulajurliparla warrarda nyinaja wala-nyayirni Jijajikiji. Jalangu, nguruju karla kutulku karrinjini Jijajikiji. Nyurru-wiyi-wangu kapu pina-yanirni Jijaji yungu-ngalpa ngulangkuju pina-kanyi nyanungu-nyangu-kurra nguru-kurraju. Nyurrurlarlu yapangku kujaju kankulu milya-pinyi-jala. Kujarlaju, yungulpankulurla jungarni-juku nyinayarla Kaatukuju. Jungarni-nyinayalu yangkarra-piya-wangu kuja kalu yangka yapa ngalya-kari jarda-juku nguna! Yalirrarluju kula kalurla Jijajikiji wapal-nyanyi, lawa.

¹² Yalirra yapa, ngulajulu yangkarra-piya kuja kalu yapaju jarda-juku nguna kutu-karirlaju. Kala jalanguju, parralku karla rdangkarr-kanjanyani, manu wantalku karla pardinjini Jijajikiji. Junga-juku, jungarnirlipa nyinami yartarnarrikirli Jijaji-kirlangu-kurlu, ngulaju yangka yalirra-piya-wangu kuja kalu yapaju majungka-jarrinja-yani kutu-karirlaju. Yalumpurrarluju yapangku kajulu ngajuju kurnta-mani-nyayirni.

¹³ Kuja-kujakuju, nyurrurlajulu yapa nyinaya jungarni kuja kalu yangka yapa parrangka ny-

ina ngulaju kuja kalu-jana yangka yapa ngalya-karirlangurlu nyanyi marrara. Yangkarra-piya-wangulu nyinaya ngulaju kuja kalu majungka-jarrimi kutu-karirlaju. Kutu-karirlaju, war-rulku kalu-nyanu jintajinta-jarri pamakungarntiji ngarninjakungarntiji manu yungulu warru nguna kutu karnta manu wati maliki-piya. Manu kalu-nyanu mulu-nyanjarla jarnkujarnku pakarni. Kuja-piya-wangulu nyinaya nyurrurlaju.

¹⁴ Marda kankulu yangka-juku warrarda manngu-nyanyi. Kuja-kujakujulu-nyanu warla-pajika nyurrurlarlaju! Manngu-nyangkalu Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji-mipa. Nyurrurlajunkulurla nyanungukulku.

14

Yungulparlipa-nyanu jarnkujarnku nyinayarla ngurrju, kurnta yinja-wangu

¹⁻³ Nyurrurla panu-kariji kankulu nyurru-jala pina-nyayirnilki nyinami Kaatu-kurlangukuju kuruwarrikiji. Kujarlaju kankulu kutu ngarni nyiyarningkijarra mangarriji manu kuyurlanguju. Marda-ka jinta yapa yalumpurlaju kuja karla wala nyina Jijajikiji, ngulangkuju marda-ka ngari wita-mipa milya-pinyi kuruwarru Kaatu-kurlanguju. Kujarlaju-ka kuyu yampimi ngarninja-wangurlu. Manu marda yungu-nyarra nyurrurlakulku jinta-jarrimi. Kuja karla yangka wala nyina Jijajiki, Kaaturlu-nyanu nyurru pina-kangurnu

nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnu-
kurra. Kujarlaju nyanungujulu nyurrurlarlulku
kangkarni nyurrurla-nyangu-kurra yirrikarrika-
wangurlu. Yampiyalu, wiljiwilji-maninja-
wangurlu. Kala yangkanku yapangku yalirli
jintangku, ngulaju marda-ka wita milya-pinyi.
Kujarlaju, kajilpa kuyuju nganjarla, ngulaju
kujarlaju kajika-nyanu kurntaku ngurrju-
mani. Ngulaju ngula-juku. Kaaturluju kyananu
nyurrurla panu-juku yapaju pina-kanyirni
kuyu ngarninja-warnu manu lawa kuyu-
ngarninja-wangu. Kujarlanya yaliji yangka
yapa kuyu ngarninja-wangu, kangkarnili
nyurrurla-nyangu-kurralku ngulaju kurnta
ngurrju-maninja-wangurlu. Nyanungurlangu
yungulpa-nyarra ngurrju-yijala nyinakarla kuyu
ngarninja-kurraku, ngulaju yirrikarrika-wangu.

⁴ Nyiyaku kankulu yangkaju yali yapa jinta
kurntakuju ngurrju-mani ngulangkuju kuja-ka
kuyuju yampimi ngarninja-wangurlu? Nyanun-
guju kula-nyarra nyurrurlaku, ngulaju karla ny-
ina Warlalja-Wiriki Jijajikiji. Nyanungurlunya
kapu pinarri-mani wita-kari wita-kari yapa yaliji
kuruwarrikiji Kaatu-kurlangukuju yungurla nyi-
nami Kaatukuju jungarniji kurnta-wangulku.

⁵ Marda kalu panu-karirliji yapangku manngu-
nyanyi yungulu jaaji-kirraju turnu-jarri marda
Palya-miparla? Ngulaju ngula-juku. Manu
marda panu-karirliji kalu manngu-nyanyi yun-
gulu marda turnu-jarri Jarratiyi-miparla-juku
marda manu marda parra-karirlangurla? Jinta-
kari jinta-karirlili purda-nyangka nyarrpa yun-
gunkulu jaaji-kirra turnu-jarri.

6-8 Wurra-wiyi ngarirna-nyarra milki yirri-purami yungunkulu purda-nyanjarla langa-kurra-mani. Kuja karlipa nyampurla ngurungka wankaru-juku nyina, yinyi karlipa-nyanu ngaliparlaju Warlalja-Wiri-kirra Jijaji-kirraju. Manu ngakaju kajirlipa palimi, ngulajangkarlaju kapurlipa-nyanu yinyi-jiki Jijaji-kirraju yungurliparla nyinami nyanungumipaku. Tarnnga-juku kapurliparla nyinami nyanungukuju. Ngalipaju karliparla panujuku puta nyina jungarniji Warlalja-Wirikiji. Kujarlaju, panu-kari kajikalu turnu-jarri Palyangka jaajikingarnti, panu-kari kajikalu Jarrirtiyirla turnu-jarri, ngulaju ngurrju-juku kajinkili yapangku jarnkujarnku purda-nyanyi. Nganangku-puka kuja-ka kuyu ngarni kurntawangurlu, ngulakuju karla yati-wangka-wiyi Kaatukuju kuyu ngarninjakungarntiji, ngulaju ngula-juku. Manu nganangku-puka kuja-ka kuyu yampinjarla kurntanjurlu miyi-mipa ngarni, ngulakuju karla yati-wangka-wiyi Kaatukuju miyi ngarninjakungarntiji, ngulaju ngula-jukuyijala.

⁹ Jijaji Kiraji palija-jala. Ngula-jangkaju, Kaaturlu wankaru-maninjarla yakarra-manu yungu-ngalpa Warlalja-Wiri nyinami. Kuja karlipa wankaru nyina jalangu manu kajirlipa marda palimi, ngula-jangkaju kapu-ngalpa tarnnga-juku nyinami Warlalja-Wiri.

¹⁰⁻¹¹ Nyampunya wangkaja Warlalja-Wiri Kaatuju Payipulurlaju, ngulaju kuja:
 “Ngajuju karna-nyarra wangka junga: Yapa kapujulu panu-juku murdijirrpjirrpjir-

jarrinjarla parntarrinjini, manu kapujulu ngulangkuju pulka-pinyi.”*

Yuwayi, junga kujaju. Ngakaju kapurliparla kamparru karrimi Kaatukuju. Ngula-jangkaju kapu-ngalpa miimii-nyanyi kujalparliparla jungarni-japa nyinaja, lawa marda. Kujarlaju, nyarrpaku kankulu-jana yapa-patu-kariji miimii-nyanjarla kurnta-ngarrirni, ngulaju kuja kalurla Warlalja-Wiriki Jijajikiji nyinami? Nyiyaku kankulu-jana nyurunyuru-jarrinjarla punku-pajirni?

¹² Yuwayi, Kaaturluju kapu-ngalpa jintawarlayi-juku miimii-nyanyi. Nyampurla ngurungka marda karlipa ngurrju nyina, manu marda karlipa punku nyina. Ngulaju ngula-juku. Ngulangkuju ngaliparluru jintawarlayirli kapurliparla yimi-ngarrirni nyiyarningkijarra ngurrju marda manu maju marda.

Yungulparlipa-nyanu ngurrju nyinakarla Kirijini-kariyi-nyanukuju

¹³ Yuwayi, kulalparlipa-nyanu jarnkujarnku kurnta-mantarla manu karlirr-kangkarla ngaliparluru.

¹⁴ Warlalja-Wiri Jijaji wangkajaju ngajukuju kuyu-kari kuyu-karikiji ngulaju kutu ngarninjaku kurnta-jarrinja-wangurlu. Kala kajinkilinyanu nyurrurlarlu purda-nyanyi kurnta-juku kuyu ngarninjaku, kujarlaju yampiyalu.

¹⁵ Kajinpa kuyu kutu ngarni, ngula-kurraju kajikangku marda yangkangku jinta-karirliji yirrikarrikarluru nyanyi kuyu ngarninja-kurraju,

* **14:10-11** Nyangka Isaiah 49.18, 45.23

manu marda kajikangku marri-pinyi ngarnin-jakungarntirliji. Ngula-jangkaju kajika marda ngampurrpa-jarrinjarla kuyuju kutu ngarnilki nyanungurlangurlu. Ngula-jangkaju kajikanyanu marda kurnta-nyayirni rampal-manngunyaanyi Kaaturluju nganta kapu yampimi pina-kanja-wangurlu nganta. Kujaju kula junga. Jijaji Kirajirla palija nyanungurlanguku yalikiji yapaku. Jungangku kajinpa kutu ngarni yaliji kuyu, ngulaju kula kanparla yulkamilki yalikiji yangkakuju yapa jinta-kariki. Kujaju jungarniwangu. Kajilpanparla junga-nyayirni yulkayarla yaliki yapaku kuyu ngarninja-wanguku, manu kajilpanparla ngampurrpa nyinakarla yawurumaninjaku, ngulaju kajikanpa nyunturlangurlu yampimi kuyuju ngarninja-wangurlu.

¹⁶⁻¹⁷ Kaatuju kangalpa pina-kanjarla nyinami Warlalja-Wiri, kujarlaju marda kajikarlipa yampimi kuyuju, manu kajikarlipa kuyuju marda ngarni, ngulaju ngula-juku. Ngulapuruju Kaaturluju kangalpa pina-kanyirni-jiki ngalipaju kuja karlipa marda kuyu ngarni manu marda karlipa yampimi kuyuju. Manu-ngalpa Pirlirra nyanungu-nyangu yungu, ngulakurluju yungurliparla nyinami jungarni-juku manu yungurlipa wardinyi nyina rarralypajuku. Kujarlaju kuyu ngarninjakungarntiji, manngu-nyangkalu-jana Kirijini-kari-wiyi yangkarra yirrikarrika-wati-wiyi, ngulangkuju kalakalu-nyarra waalparrirni kuyu ngarninjakurraju, manu kajikalunyanu kurnta-jarrimi nyanungu-patuju.

¹⁸ Kajinkilirla jungarni ngurrju nyinami

Jijaji Kirajiki, kujarlaju Kaatuju kapu-nyarra wardinyi-nyayirni nyina, manu kujarlaju kapulu-nyarra yapa-patu-karirliji pulka-pinjarla ngurrju-pajirni.

¹⁹ Ngalipaju, jungarnirliparla nyinami Kaatukuju yungurlipa jintangka-juku ngurrju nyina kulu-wangu manu yungurlipa-nyanu pirrjirdi-mani.

²⁰ Kaaturluju kangalpa jarnkujarnku pinarri-maninja-yani nyarrpa yungurliparla nyina jungarni nyanungukuju. Ngaliparlu panu-karirli karlipa milya-pinyi nyiyarningkijarrakuju mangarikiji kutu ngarninjakuju. Kujakungarntirliji yungulparlipa-jana manngu-nyangkarla Kirijini-patu-kari-wiyi yangkarraju yirrikarrika-wati, kalakalu-ngalpa ngulangkuju nyanyi ngarninja-kurraju kuyu-kurraju. Ngulaju kajikalu marda nyanungurlulku ngarni, manu ngula-jangkaju kajikalu kurnta-jarrinjarla rampal-yani kuja-purda-karilki. Kuja-kujakuju, yungulparlipa-jana yangkarra-wiyi Kirijini-kari-wiyi manngu-nyangkarla. Kaaturlu kajana pinarri-mani-juku wita-kari wita-kari.

²¹ Kajilpalu-ngalpa yali yirrikarrika-watirli nyangkarla kuyu ngarninja-kurra marda manu marda pamarlangu ngarninja-kurra, ngula-jangkaju kajikalu kurnta-jarrinjarla rampal-yani kuja-purda-karilki. Kuja-kujakuju yungulparlipa yampiyarla kuyuju manu pamaju ngarninja-wangurlu manu yungulparlipa nyiyarlangu yampiyarla marnpirninja-wangurlu.

²²⁻²³ Kuja karliparla Kaatuku wala nyinami, ngulakuju kapu-ngalpa pinarri-mani-wiyi

mangarrikiji manu pamakuju, ngulaju marda yungurlipa ngarni manu marda yungurlipa yampimi. Ngulaju kularlipa-jana warru wangka Kirijini-kariyi-nyanuku mangarri ngarninja-wangu nyinanjaku manu marda mangarri ngarninjaku, lawa. Ngulaju mardarnirlipa ngalipa-nyangu-miparla nginyinginyirla. Nyarrpa kuja karlipa nyiyarlangurla wirnki-jarrimi ngalipaju, ngulakungarntiji yungulparliparla Kaatukuju yijardu wala-juku nyinayarla kurnta-wangu. Kujarlaju nganangku yapangku kaji ngarni kuyu manu pama kapatinja-wangurlu, ngulaju karla Kaatuku wardinyi-jarri marlaja. Kala kaji nganangku yapangku ngarni kuyu manu pama kapatinja-karrarlu, ngulaju kula-ka linpangku purda-nyanyi Kaatu jungarnirli, lawa. Kujaju warntarla.

15

¹ Ngaliparlu kuja karlipa milya-pinyi Kaatu-kurlangu kuruwarri, ngulangkuju yungulparlipa-jana manngu-nyanjarla wardinyi-mantarla yangkarra Kirijini-patu-kari kuja kalu ngulangkuju ngari wita-mipa milya-pinyi. Kulu-jarrinja-wangurlu yungulparlipa-jana pinarri-mantarla wita-kari wita-kari. Kulalparlipa-nyanu ngalipa-mipa manngu-nyangkarla wardinyi-maninjakungarntirliji, lawa.

²⁻³ Jijaji Kiraji kujalpa nyampurla walyangka nyinaja, ngulangkuju kulalpa-nyanu nyanungu-miparlu manngu-nyanjarla wardinyi-manu, lawa. Kala-jana yapa ngalya-kari-wiyi

warrarda manngu-nyangu. Nyampunya yimiji yangkangka-juku Payipulurlaju kuja kangalpa wangka ngalipaku:

“Ngana-puka kuja kangku yapa nginji-wangka nyuntuku, ngulaju kaju ngajurlanguku nginji-wangka.”*

Nyampu-jangkaju yimi wita-jangka, ngaliparlangurlu yungulparlipa-jana yapa ngalya-karirlangu pirrjirdi-mantarla yungulu jungarnirli purami Kaatu.

⁴ Nyiyarlangu kuja-ka yangkangka Payipulurla wangka yimi Kaatu-kurlangu, ngulangkuju kangalpa pinarri-mani manu pirrjirdi-mani ngalipaju. Kujarlaju kuja kangalpa majumajurlangu rdipi, ngula-puruju tarnnga-juku karliparla wala-juku nyinami pirrjirdi-jiki Jijaji Kirajikiji.

⁵ Kaaturlu-juku kangalpa nyanungurlu-juku jintangku pirrjirdi-mani, kujarlaju yungurliparla wala-juku nyina Jijaji Kirajikiji manu yungurlipa purami-juku majumaju-puruju nyanungu-juku. Ngaju karna-nyarrarla wangkami nyanunguku-juku Kaatukuju yungunkulu kujarlaju jintangkarlu-juku purami Jijaji Kiraji manu yungunkulu-nyanu ngurruju nyina kulu-wangu-juku.

⁶ Ngula-jangkarluju yungunkulurla jintawarlayirli-juku pulka-pinyi Kaatukuju yangka kuja karla Kirda-nyanu nyina Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki.

* 15:2-3 Nyangka Psalm 69.9

Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli ngulaju Juwu-patuku manu Juwu-wangu-patuku yapaku

⁷ Jijaji Kirajirli-nyanu nyurrurlaju pina-kangurnu. Kuja-piyarlu-yijalalpankulu-nyanu pina-kangkarla mamparl-pinja-wangurlu. Kuja-kurra kajili-nyarra yapa ngalya-karirliki nyanyi, kapulurla kujarlaju pulka-pinyi Kaatukulku.

⁸ Nyarrpaku kuja karna-nyarra wangka yungunkulu-nyanu pina-kanyirni mamparl-pinja-wangurlu? Ngarirna-nyarra wita-wiyi wangkami: Nyurru-wiyi-jana yimi-ngarrurnu Kaaturluju Juwu-patukuju walya-patukuju Warrkini Ngurrju ngakaju kapu yilyamirni yungu-jana muurl-mardarni yapaju. Ngulakungarntiji kula-jana Kaaturluju wajawaja-manu Juwu-patuju jangku-pinja-warnuju, lawa. Jijaji yilyajarni-jiki yungu-jana jirranganja warrki-jarrimi nyampurrakuju Juwu-patuku.

⁹ Yuwayi, Kaatuju-jana mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja Juwu-wangu-paturlanguku, kujarlaju yilyajarni-jana Jijaji nyanungurlanguku yungulurla pulka-pinyi Jijajikiji. Nyampuju yangkajuku yimiji Payipulurla kuja yapangku yirrarnu: “Kapurna-jana yimi-ngarrirni Juwu-wangu-patuku nyuntuju ngurrju-nyayirni. Manu kapurnangku yunparninja-karrarlu pulka-pinyi yirdiki nyuntuku.”*

¹⁰ Nyampuju yimi wita Jijaji-kirli kuja-ka nguna Payipulurla, ngulaju kuja:

* 15:9 Nyangka Psalm 18.49

“Nyurrurla-patu Juwu-wangu-patu, yantarnili, manulu-jana yaninjarla jinta-jarriya Juwu-patukuju! Wardinyili-jana nyinaya jirrnganja!”*

¹¹ Nyampuju yimi-pardu-kari Jijaji-kirli kuja-ka nguna Payipulurla, ngulaju kuja:

“Nyurrurla Juwu-wangu-patu kuja kankulu nguru-kari nguru-karirla nyinami, ngulangkuju pulka-pungkalurla Warlalja-Wiriki Kaatuku!”*

¹² Nyampuju jinta-karilki yimi wita Jijaji-kirli yirrarnu Yijayarlu ngulaju kuja:

“Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu jinta kapu palka-jarrimi ngulaju Jijaji-kirlangu-jangka turnu-warnu-jangka. Ngula kaji wiri-jarrimi, kapu-jana nyanunguju Warlalja-Wiri nyina yapakuju yangkarrakuju Juwu-wangu-patuku kuja kalu nyinami ngurujarraranypa. Ngulaju kapulurla wala nyinami.”*

¹³ Kaaturlu Jintangku-juku yilyajarni Jijaji, ngulaku kuja karliparla wala nyinami. Wangka karna-nyarrarla nyanungukuju, ngula-jangkaju yungunkulurla marlaja nyinami wardinyi-nyayirni manu rarralya-nyayirni. Ngaju karna-nyarrarla Kaatu payirni yungu-nyarra Pirlirra Kaatu-kurlangurluju yinyi yartarnarri, ngula-kurluju yungunkulurla wala-juku nyinami Jijajikiji tarnnga-nyayirni.

* **15:10** Nyangka Deuteronomy 32.34

* **15:11** Nyangka Psalm

117.1 * **15:12** Nyangka Isaiah 11.10

*Puurlu-jana wangkaja Kirijini-patukuju
nyanungu-nyangu warrki-kirli*

¹⁴ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngaju karna-nyarra milya-pinyi nyurrurlaju ngurrju-nyayirni kuja kankulurla jungarni nyina Kaatuku. Manu karna-nyarra milya-pinyi kuja kankulu pina-nyayirni nyina yungunkulu-nyanu jarnkujarnku pinarri-mani.

¹⁵⁻¹⁶ Ngajukuju kaju Kaatuju yimiri-jiki nyinami. Yuwayi, Kaaturluju milarnu ngajuju kuja-warnuju yungurna-jana nyina Jijaji Kiraji-kirlangu warrkini ngajuju yangkarrapatuku Juwu-wangu-patuku. Ngajulparna-jana yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju ngulaju maralypikingarduyu-piyarlu Kaatu-kurlangu-piyarlu. Yirri-purajarna-jana yungu-jana Pirlirra Kaatu-kurlangurlu jungarni-mani yapaju manu yungurna-jana yinyi nyanungurraju Kaatu-kurlangu-kurraju nganayi-piya yangka kuyu kuja kalalurla Juwupaturlu purraja. Ngulangkuju kapu wardinyi-mani. Kujarlaju nyampunya pipa karna-nyarra pantirninjarla yilyamirra ngajulurluju lani-wangurlu ngulaju yungunkulu langa-kurra-mani nyurrurlarluju wajawaja-maninja-kujaku.

¹⁷⁻¹⁸ Ngajujurnarla Jijaji Kirajiki-jala, kujarlanya karna ngajuju wardinyiji nyina warrkikiji. Nyampu-mipa karna-nyarra wangkami warrki ngaju-nyangu-kurlu. Nyampuju Jijaji Kirajirliji ngajukuju yungu warrkiji, manuju wangkaja yungurna-jana wangka Juwu-wangu-patuku manu yungurna-jana jirnganja warrki-jarri yangkarrakuju, kuja-warnurluju yungulu

linpangku purda-nyanyi Jijaji Kirajiji.

¹⁹ Nyampuju junga. Yapangkujujulu nyangu kujarna warrki-jarrija yartarnarri-kirli yangka kujaju Pirlirpa Kaatu-kurlangurlu yungu ngajukuju. Kujarlajujulu ngarrurda-jarrinjarla paa-karrija-nyayirni. Yangka kujalparna warru yanu kirri-ngirli Jurujulumu-ngurlu ngulaju ngurrara-kari-kirra wiri-kirra Yilikirimu-kurra, ngula-wanarlangurna-jana warru yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrjuju Jijaji Kiraji-kirliji. Lawa-manurna warrkiji kujaju Kaaturluju yungu nyurru-wiyi.

²⁰ Nyampurrarlarlu ngurungkarlu kirri-kari kirri-karirlarlu, ngulangkuju kulalu purda-nyangu nyurru-wiyiji Yimi Ngurrjuju Jijaji Kiraji-kirliji. Kujarlanyarna yanu yalirra-mipa-kurraju nguru-kurraju. Kujalu-jana marda yangka kamparru-wiyi mijiniri-karirli yimi-ngarrurnu kirri-kari kirri-karirlaju, ngula-kurraju kularna ngajuju yantarlalku.

²¹ Nyampunya yangka-juku jaruju Payipulurla-juku kuja-ka wangka:

“Yapa kuja kalu ngurrrpa-juku nyina Kaatu-kurlanguku Milarninja-warnuku milya-pinja-wangu-juku, ngulakuju yapangku kapu-jana yimi-ngarrirninjini. Ngulaju kapulu nyanyi manu milya-pinyi.”*

²² Kujalparna ngaju nguru-kari nguru-kari warru wapaja Yimi Ngurrju-kurluju, manulparna warru wirnki-jarrija, kujarlanya kularna-nyarra nyanjangkarlarra.

* **15:21** Nyangka Isaiah 52.15

*Puurlujulpa jungarni-jarrija yaninjakuju
Ruumu-kurrakuju*

²³⁻²⁴ Ngaju-nyangu warrkijirna nyurru-juku lawa-manulku nyampurlaju ngurungkaju. Ngajuju karna jungarni-jarri yaninjakungarntiji yungurna yanilki nguru-kurra Payini-kirraju. Nyurru-warnu-jukulparna ngampurrpaju nyinaja yaninjarrakuju jijanukuju nyurrurla-nyangu-kurrakuju. Kajirna jingijingi yanurra nyurrurla-nyangu-wana Payini-kirraju, ngulakungarntiji yungurna nyurrurla-nyangurla-wiyi nyinamirra yungurlipanyanu jarnku-wangkami. Ngula-jangkarluju yungunkujulu yinyi jurnarrpa marda manu marda tala wurna-kurrakuju.

²⁵ Ngulakungarntiji yani karna pina Jurujulumu-kurra-wiyi yungurna-jana tala-wiyi yinja-yani marlajarra-watiki Kaatu-kurlangu-watiki.

²⁶ Nyampujulu Majatuniya-wardingkirli manu Kiiriji-wardingkirli talaju kujukujurnu wardinyirli ngulaju yungulu-jana yilyami nyampuju tala yalirraku marlajarra-watiki.

²⁷ Wardinyi-nyayirnirilpalu turnu-manu talaju yilyajanjakungarntirliji. Nyampurrarluju Juwu-paturlu, kamparrujulu nyanungurrarlu-wiyi purda-nyangu Yimi Ngurrju Jijaji-kirliji. Manu nyanungu-wiyi kamparrujulu kuja-purda kuja-purda yanu Yimi-kirli Ngurrju-kurluju yungulu-jana warru yimi-ngarrirni Juwu-wangu-patukuju. Kujarlaju, ngurrju-nyayirni kajili-jana talaju yinyi Juwu-patukuju marlajarra-watikiji Yimi Ngurrju-wanawanaju.

28 Kajirna-jana nyampu tala kanjarla yinjani Jurujulumu-wardingki-patuku marlajarra-watiki, ngula-jangkaju kapurna yarnkamirra Payini-kirralku. Ngulakungarntiji kapurna nyurrurla-nyangurla-wiyi nyinamirra kulkurru.

29 Kajirna-nyarra nyanyi Ruumurla, ngalipa panu-juku kapu-ngalpa Jijaji Kirajirli pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi. Ngula-juku ngurrju.

30 Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, wangkayajulurla Kaatuku. Jijajiji Warlalja-Wiringalpa ngalipakuju jintawarlayiki-jiki, manu karlipa jintawarlayirli-jiki mardarni Pirlirra Kaatu-kurlanguju. Kujarlaju, jarnkujarnku yulkami karlipa-nyanu. Ngula-warnuju, wangkamirli-parla Kaatukuju yunguju warrarda warrawarra-kanyi.

31 Payikajulurla Kaatuju yunguju muurl-mardarni Jurdiya-wardingki-patu-kujaku panu-kari-kijaku yangka kuja kalu wala-wangu manu ngungkurr-nyinanja-wangu nyinami, ngula-kujakunya. Manu kajirna-jana tala yinyi yangka-patukuju marlajarra-watiki Kaatu-kurlangu-watiki, ngulakuju payikaluan-janarla yungujulu marlaja wardinyi-jarri-nyayirni ngajukuju.

32 Payikajulurla Kaatuju yunguju kanyirra nyurrurla-nyangu-kurra ngulanganya yungurna warrki-jarrinja-wangu nyina witaku ngari.

33 Kaatuku karliparla marlaja nyinami rarralya-juku. Payirni karna-nyarrarla yungu-nyarra jirranganja nyina tarnnga-juku. Ngula-juku ngurrju!

16

Pipa lawa-maninjaku-ngarnti, Puurlurlu-jana yimi wita yirrarnu yapa-kari yapa-kariki Ruumu-wardingki-patuku

¹ Yungurna-nyarra milki-wangka nyampukurlu karnta jinta-kurlu yirdi-kirli Piipii-kirli. Ngulaju kajana jaajikingarduyu warrkini jirranganja nyina Kirijini-patu-karikiji kuja kalu turnu-jarri kirringka yirdingkaju Jingkirirlaju.

² Panu kajana warrawarra-kanyi yapaju, manu ngajurlangu kaju warrawarra-kanyi. Ngulaju Piipii karla wala-nyayirni nyina ngalipanyanguku Warlalja-Wiriki Jijajikiji, manu karla Kaatuku nyinami. Kaji yali-kirra nyurrulan-yangu-kurra Ruumu-kurra rdipimirra, ngulajulu kangka nyurrurla-nyangu-kurralku turnuwarnu-kurra. Ngulaju kujaju jungarni nyurrurlakuju.

³ Wangkayalu-jana Pirijirlaku manu nyanungu-parntaku kali-nyanukuju Kuulaku ngulaju kuja: Ngajuju karna ngurrju nyinami. Nyampu-jarraju, jirranganja warrki-jarrijalpajupala ngajukuju Jijaji-kirlangurlaju warrkingkaju.

⁴ Ngula-jarrarluju-pala-nyanu rdarr-kangu linjarrpa-kurralku ngaju-ngurlu kunkangku. Ngulangkujuju-pala miyalu raa-pungu, manujupala wardinyi-manu-nyayirni, manu-pala-jana yangkarlangu Juwu-wangu-patu wardinyi-manu. Ngulakuju karnalu-janarla yati-wangkami Kaatuku nganimpaju.

⁵ Kirijini-wati kuja kalu nyanungu-jarra-kurlangurla turnu-jarri yuwarlirla

jaajikingarnti, ngulaku yungurna-jana yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina.

Manu ngaju-nyanguku wungu-warnuku Yip-initaku yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Nyanunguju kamparru-warnulpa nyinaja ngurrara wiringka Yayijarla kujalparla wala nyinaja Jijaji Kirajiki.

⁶ Manu Miirirlanguku yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju kanyarra kilji-nyayirni warrki-jarrimi nyurrurlakuju yapakuju.

⁷ Manu yungurna-palangu yimi-ngarrirnirra Yanturunuku manu Juniyaku ngurrju karna nyina. Ngulaju-pala Juwu-jarra-yijala ngaju-piya, manulpaju-pala ngula-jarraju rdakungka jirranganja nyinaja. Ngula-jarraju kapala nyina Kurdungurlu Wiri-jarra ngaju-piya-yijala, ngulaju Kurdungurlu Wiriwirirli-yijala kalu-jana ngurrju-pajirni. Ngulaju-pala kamparru-wiyijuku ngajukuju Kirijini-jarrija.

⁸ Manu ngaju-nyanguku wungu-warnuku Yampilitaku yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju karla wala-yijala nyina Warlalja-Wiriki Jijajikiji ngaju-piya, kujarlanya karnarla yulkami.

⁹ Manu Yurrpanarlanguku yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju kangpanpa jirranganja warrki-jarri Jijaji-kirlangurla warrkingka.

Manu ngaju-nyanguku wungu-warnuku Jayikijiki yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina.

10 Manu Yapilirlanguku yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju yapangu jintawarlayirli kalu milya-pinyi warrkini ngurrju-nyayirni.

Manu Yaritapulijiki manu nyanungu-nyanguku warlajaku yungurna-jana yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina.

11 Manu Rdurdiyanurlanguku yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Nyanunguju ngaju-piya-yijala Juwu.

Manu Narrkijaku manu nyanungu-nyanguku warlajaku yungurna-jana yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Panu-kari nyanungu-nyanguju kalurla walaju nyina Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajikiji.

12 Manu karnta-jarraku Turayipinaku manu Turayipujaku yungurna-palangu yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju kapalarla kilji-nyayirni warrki-jarri Warlalja-Wiriki Jijajikiji.

Manu ngaju-nyanguku wungu-warnuku Pirrijijiki yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulajulparla warrki-jarrija kilji-nyayirni nyurru-warnu-juku Warlalja-Wirikiji Jijajiki tarnnga-juku.

13 Manu Rupajaku manu nyanungukupalanguku ngati-nyanukuju yungurna-palangu yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju Kaaturluju milarnu Rupaja yungurla warrki-jarrimi. Ngulakupalangujulpaju nyinaja ngati-nyanu-piya ngajukuju.

14 Manu nyampurra yirdi-patu Jingkaritaku manu Pilikini manu Yurumiji manu Patulpaji

manu Yurrma manu panu-karirlangu nganimpangnyangu wungu-warnu-wati, ngulakuju yungurna-jana yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina.

¹⁵ Manu nyampurra yirdi-patu-kariji Pililuka manu Juliya manu Nyuruju manu nyanungukupurdangka ngawurru-nyanu Limpaja manu panu-kari yapa Kaatu-kurlangu-wati kuja kalujana jirranganja nyina, ngulakuju yungurna-jana yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina.

¹⁶ Kajinkili jinta-jarri jaajiki, ngula-jangkarluju nganjirnili-nyanu ngamurlu-maninjarla jarnku nyunjika wiriki-mirnimirni. Yapa Kirijini-patu nyampurla jaaji-kari jaaji-kari-jangka yungulunyarra wangka kuja kalu ngurrju nyina.

¹⁷ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yapa ngalya-kari kalu nyina nyurrurla-nyangurla turnu-warnurlaju, ngulangkuju kalu-nyarra jaru-kari-kirlirli yijardu-wangurlu pinarri-mani. Yali nyanungu jaru, ngulaju kula-pala jinta-juku yangkaju Yimi Ngurrju Jijaji-kirliji yangka kujarna-nyarra ngajulurlu-wiyi pinarri-manu, lawa. Yalirli yapa-karirli kajikalunyarra yira-kari yira-kari-maninjarla karlirrkarlirr-kanyi. Kuja-kujakuju, warrawarra-kangkalu-jana, manulu-jana jurnta nyinaya kuja-purda-kari purda-nyanja-wangu.

¹⁸ Yalumpurraju kula kalurla yijardu warrkijarri Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajikiji, lawa. Ngari kalu-nyanu nyanungu-miparlu-juku mangunyanyi. Ngulangkuju kalu-nyanu pinarripajirni nganta. Manu ngurrjungku nganta kalu-jana yipiljipilji-mani yangka-patu kuja kalu

ngurrrpa-juku nyina nyiyarningkijarra milya-pinja-wangu. Ngulangkuju ngari kalu-jana yimirr-yinyi.

¹⁹ Panungku kalu-nyarra nyurrurlaju milya-pinyi kuja kankulu junganku purda-nyanjarla purami Yimi Ngurrju. Ngulangkuju kaju ngajuju wardinyi-mani. Nyiya-puka kuja-ka ngurrju nguna, ngula-miparlalu warrarda pinarri-jarriya! Kala kuja-ka nyiyarlangu punku ngunami, ngulakujulurla jurnta nyinaya wurnturu!

²⁰ Kaatu-mipaku karliparla marlaja nyinami rarralya wajampa-wangu. Nyurru-wiyi-wangu kapu Kaaturluju Juju Ngawuju karlkurrkatirninjarla puyu-pinyi. Ngula-jangkaju kapu yirrarni wirliyarla kanunjumparra nyurrurla-nyangurlalku. Yati-wangka karna-nyarrarla Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki yungu-nyarra tarnnga-juku yimiri-juku nyina. Ngula-juku.

²¹ Timiji manu Luuja manu Jayijini manu Jijipita yungulu-nyarra wangkami ngulaju kuja: Nganimpaju karnalu ngurrju nyinami. Timijijilpaju jirrnganja warrki-jarrija. Nyampupatu marnkurrrpa-kari, ngulajulu ngaju-piyayijala Juwu-patu.

²² Ngajulku Tuurrja yirna-nyarra nyampuju wita wangka ngulaju kuja: Ngajurlanguju karna ngurrju nyina. Ngajurnarla puranjakungarduyu-yijala Warlalja-Wirikiji Jijajikiji. Ngajulurlu-jala karna-nyarra nyampuju yimi pipangka yirrarni kujaju Puurlu wangkaja nyarrpa kajirna yirrarni yimiji.

²³⁻²⁴ Nyampuju ngajulku-yijala Puurlu yirna-nyarra yarda wangkami. Nyampurlaju karna

nyinami yuwarlirlaju Kayiju-kurlangurla. Ngulangkaju karnalu Kirijini-patu jintajinta-jarrinjarla turnu-jarri jaajikingarnti. Nyanungu nyampu Kayiju yungu-nyarra wangkami ngulaju-ka ngurrju-juku nyinami.

Manu Rajita manu Kuwaja yungulu-nyarra wangkami ngulaju kapala ngurrju-juku nyina. Nyampuju Rajita, ngulaju-ka nyina talakungarduyu kuja kajana kanjuluku tala mardarni. Kuwaja ngulaju wungu-warnu ngaju-nyangu.

Puurlurlu pipa nyampuju lawa-manu Kirijini-patu yapaku Ruumu-wardingkiki

²⁵⁻²⁷ Kaatukurliparla pulka-pinyi ngaliparluju! Tarnnga-juku-ka nyinami. Nyanungu-mipanya kangalpa nyinami Warlalja-Wiriji! Ngulangkuju-ka nyanungurlu-juku milya-pinyi nyiyarningkijarraju ngulaju yapa-piya-wangurlu! Yimi-kirli Ngurrju-kurluju Jijaji Kiraji-kirliji kujarna-nyarra yangka ngajulurlulku pinarri-manu, ngula-kurlurluju Kaaturlu kapu-nyarra pirrjirdi-mani tarnngajuku. Nyampuju jarulpa-ngalpa nyurru-wiyiji nyanungurlu-juku Kaaturlu jurnta mardarnu purda-nyanja-kujakuju. Ngula-jangkarluju, jarukungarduyuku-jana wangkaja yungulu wita-kari wita-kari jaruju pipangkaju pantirninjarla yirrarni. Nyampunya yungulu yapa-kari yapa-karirliji purda-nyanyi ngurujarraranyparlarlu yapangkaju manu yungulurla walalku nyinami Kaatukuju. Jalangu kuja karliparla nyinami Jijajiki, ngulangkujurliparla pulka-pinyi

Hebrews 16:25-27

cxv

Hebrews 16:25-27

tarnngangku-juku
ngurrju!

Kaatukulku!

Ngula-juku

Warlpiri Short Bible
The Shorter Bible in the Warlpiri language of
Australia

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Warlpiri

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-07-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 14 Aug 2024

5e1e13b8-2e6d-5bcb-9cec-76fc3b9b62ce